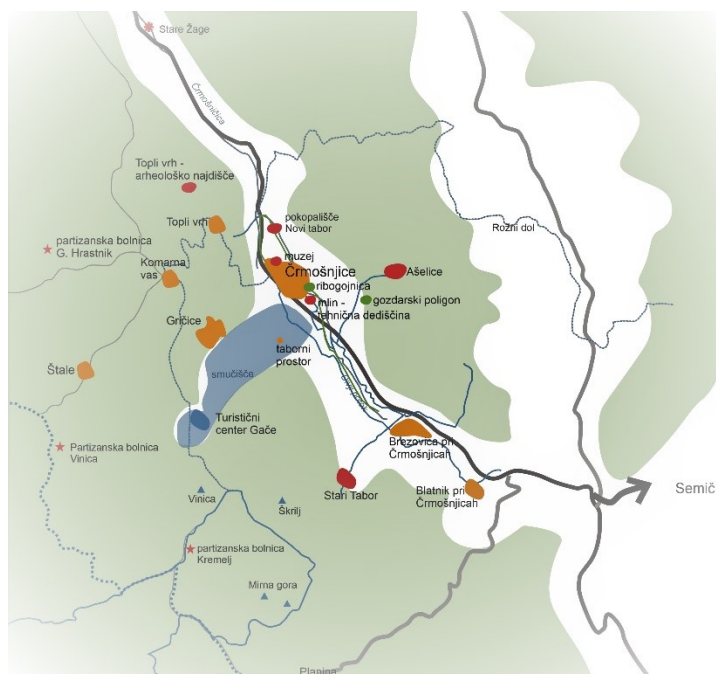

ZASNOVA CELOSTNEGA RAZVOJA ČRMOŠNJIŠKE DOLINE

Naročnik:
Občina Semič

Izdelovalec:

Acer Novo mesto d.o.o.

Novo mesto, avgust 2019

Naročnik: Občina Semič

Naslov: **ZASNOVA CELOSTNEGA RAZVOJA ČRMOŠNJIŠKE DOLINE**

Številka projekta: **J-6/19**

Projektant: ACER Novo mesto d.o.o.

Odgovorni vodja projekta: mag. Jelka Hudoklin, u. d. i. kraj. arh.

ZAPS KA-0850

Sodelavci: Lucija Gritli, u. d. i. kraj. arh.
mag. Radovan Nikić, u. d. i. grad.
Igor Črnugelj, u. d. i. arh.
Tanja Jerin Jevnikar, i. grad.
Suzana Simič, u. d. i. kraj. arh.
Maja Mohorovič, u. d. i. geod.

Novo mesto, avgust 2019

VSEBINA

1	UVOD	4
1.1	Namen in predmet naloge	4
1.2	Izhodišča za izdelavo zasnove.....	5
1.3	Opredelitev območja obravnave.....	5
2	ANALIZA STANJA IN RAZVOJNIH MOŽNOSTI.....	7
2.1	Opis prostora.....	7
2.2	Omejitve v prostoru	13
2.3	Obstoječe turistične ureditve.....	18
2.4	Razvojne možnosti območja.....	21
3	PREDLOG UREDITEV	26
3.1	Vizija in cilji	26
3.2	Koncept urejanja območja.....	26
3.3	Predvidene dejavnosti na območju.....	28
3.4	Načrtovane ureditve.....	28
3.5	Podrobnejša predstavitev posameznih ureditev.....	31
3.5.1	Bivanje in gostinstvo.....	32
3.5.2	Šport in rekreacija	43
3.5.3	Kulturno zgodovinski turizem	54
3.5.4	Naravoslovni turizem.....	61
4	PREDLOGI ZA NADALJNJE AKTIVNOSTI	67
5	VIRI	68

Grafične priloge:

1. Prikaz namenske rabe prostora
2. Omejitve – varstveni režimi
3. Opremljenost z gospodarsko javno infrastrukturo – promet
4. Opremljenost z gospodarsko javno infrastrukturo – ostala GJI
5. Dejanska raba tal
6. Poselitev
7. Koncept ureditev
8. Pregledna situacija ureditev
9. Pregledna situacija ureditev - sezonsko
10. Pregledna situacija ureditev – po zahtevnosti
11. 3D prikaz celotnega območja – smer pogleda S
12. 3D prikaz območja – smer pogleda JZ
13. 3D prikaz območja – smer pogleda J
14. 3D prikaz območja – smer pogleda SZ
15. 3D prikaz območja – smer pogleda S

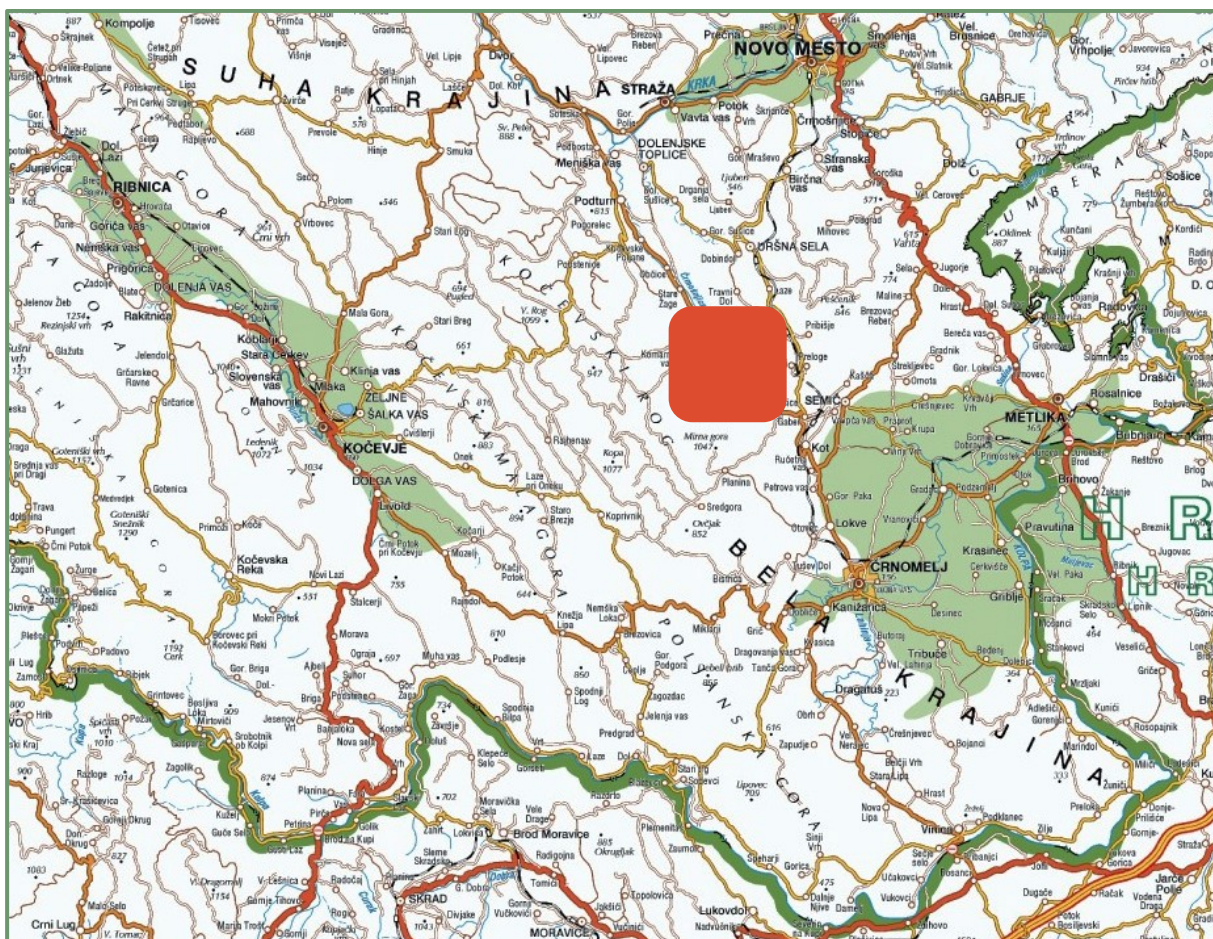
1 UVOD

1.1 Namen in predmet naloge

Črmošnjiška dolina s svojimi naravnimi danostmi ter kulturno zgodovinskimi kvalitetami predstavlja potencial za razvoj rekreacije (pohodništvo, kolesarjenje, smučanje) v povezavi z družinskim turizmom (bogate zgodbe kočevske dediščine ipd.).

Občina Semič želi skupaj z drugimi deležniki (CŠOD Lipa, upravljavec smučišča Gače d.o.o.) ter z nekaterimi nevladnimi organizacijami izpostaviti potenciale Črmošnjiške doline in jih povezati ter razvijati kot celovito, prostorsko in programsko zaokroženo ter prepoznavno destinacijo.

V ta namen je naročila izdelavo zasnove prostorskega razvoja Črmošnjiške doline. Predmet zasnove je urejanje prostora na način, da se bo to območje razvilo v destinacijo za pohodniške in kolesarske izlete v naravo, šport in naravoslovni turizem (opazovanje/doživljanje narave) v povezavi z zgodovinskim ozadjem kočevske kulture. V idejni zasnovi se predvidi celostno urejanje in povezovanje celotnega območja ter hkrati posamezne ureditve, s katerimi se bo ustvarilo prijazno in izobraževalno okolje za aktivno preživljanje časa za vse starostne skupine, za posameznike, družine in druge skupine.

Slika 1: Obravnavano območje v širšem prostoru: na severu regijsko središče Novo mesto, južno Semič (občinsko središče) in Črnomelj in zahodno Kočevje (Geopedija, junij 2019)

Namen naloge je preveriti in omejiti in razvojne možnosti Črmošnjiške doline ter **oblikovati pomemben regijski projekt, ki bo podprl razvojne potenciale** Črmošnjiške doline in posameznih točk na tem območju in v okolici (pomembne povezave na turistične cilje in pomembnejša naselja v širšem območju).

1.2 Izhodišča za izdelavo zasnove

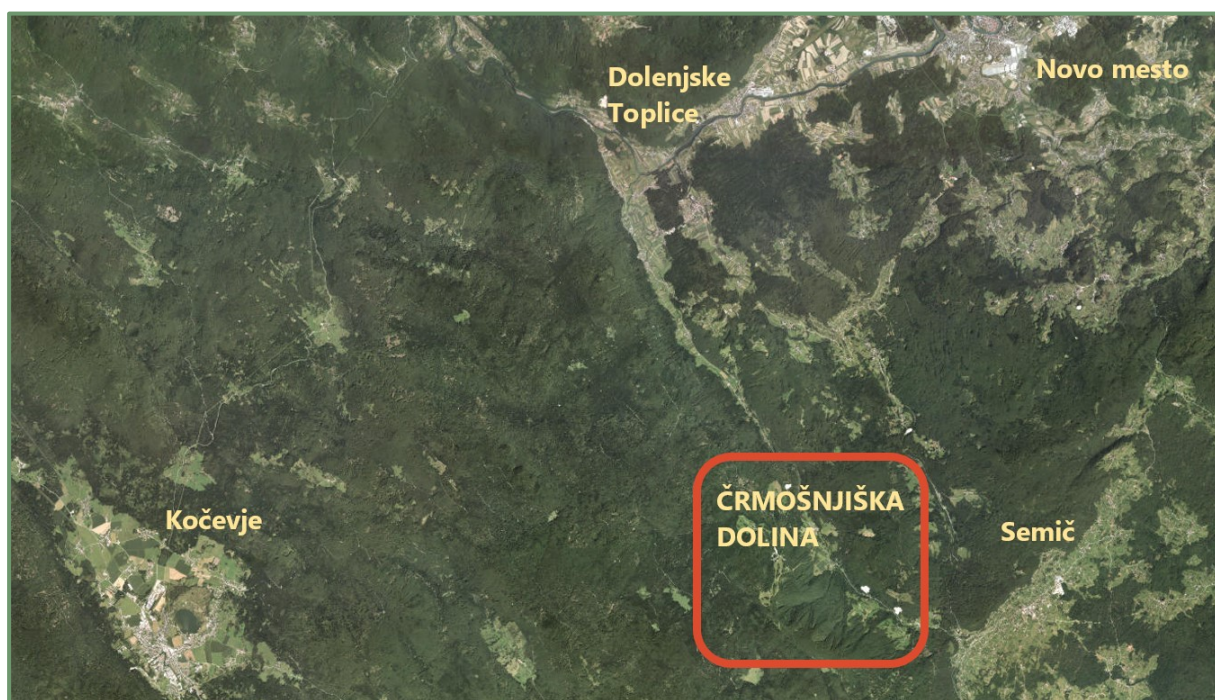
Naloga temelji na obstoječih programih in ureditvah v Črmošnjiški dolini ter na ideji, da lahko povezovanje le teh v celotno ponudbo Črmošnjiške doline prinese sinergijo in s tem še uspešnejši nadaljnji razvoj območja.

Idejna zasnova se pripravlja na podlagi izhodišč, ki so navedena v projektni nalogi (Občina Semič, julij 2018):

- kaže se potreba po širšem načrtovanju Črmošnjiške doline v smeri aktivnega preživljanja prostega časa,
- graditi program na ostankih dediščine Kočevjarjev staroselcev, predvsem tehnične dediščine ob Divjem potoku (proizvodnja elektrike in žaga za dve družini),
- izhajati iz ideje, da bi bilo smučišče Gače razširjeno vse do Srednje vasi,
- zaraščanje obstoječih pohodnih poti ter ureditev poti za namene kolesarjenja,
- potreba po prenovi obstoječe učne poti Divji potok (tudi v smislu razširitve),
- pobude iz okolja za ureditev celotne doline;
- Center za šolske in obšolske dejavnosti (v nadaljevanju CŠOD) s svojimi aktivnostmi za osnovnošolsko mladino, ki se tudi kasneje z družinami vrača na izlete v naravo.

1.3 Opredelitev območja obravnave

Skozi celotno nalogo območje obravnave ni trdno zamejeno in se prilagaja posebnostim posameznih programov. Naloga se v splošnem usmerja na širše območje Črmošnjiške doline, podrobneje pa se ukvarja z območjem, na katerem so že obstoječe ureditve oziroma pobude s strani naročnika. Za to območje so podane tudi podrobnejše usmeritve in rešitve.

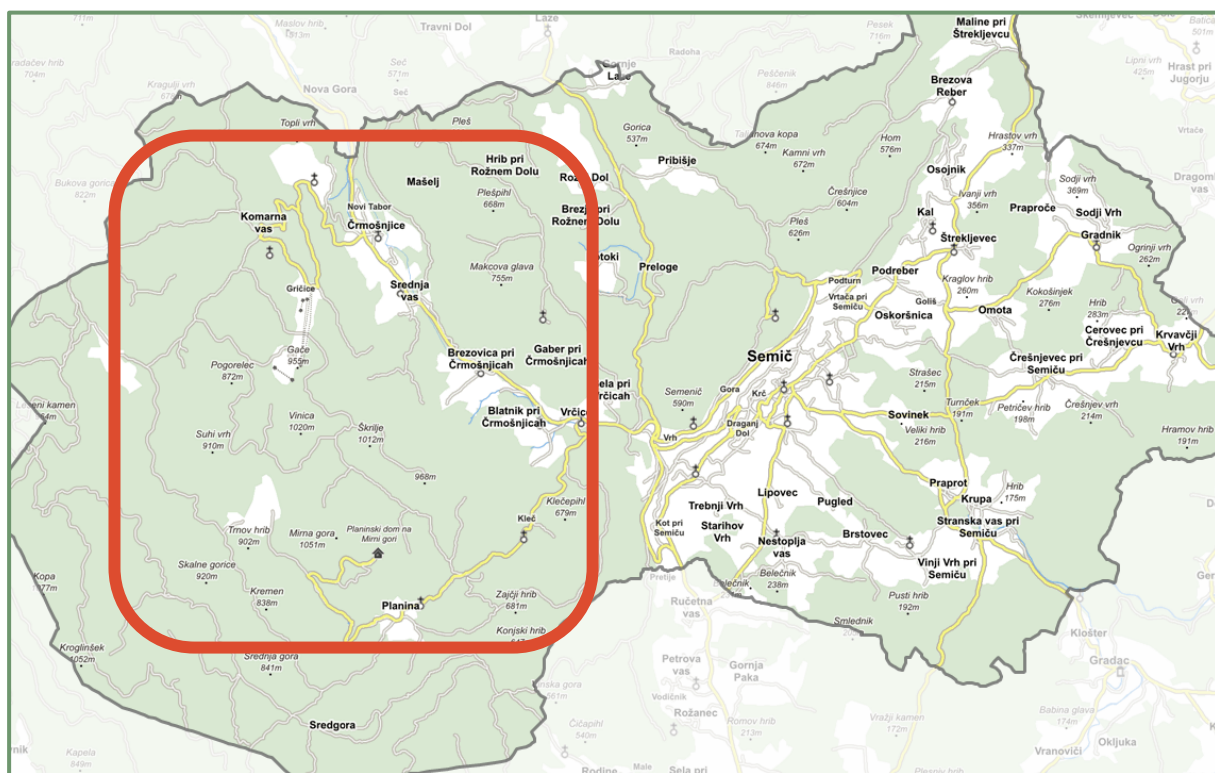
Slika 2: Širše območje na zračnem posnetku: Črmošnjiška dolina je sredi sklenjenih gozdnih območij, a obenem razmeroma blizu urbanim sredščem in turističnemu naselju Dolenjske Toplice (vir: Google zemljevidi, junij 2019)

Pojem Črmošnjiške doline ni enoznačno določena enota, nanaša se namreč na naselje Črmošnjice z okolico, pa tudi na dolino potoka Črmošnjičica. Kulturno zgodovinsko je opredeljeno tudi z območjem bivanja Kočevarskih staroselcev.

Širše območje Črmošnjiške doline se lahko opredeli glede na vodotok Črmošnjičica, ki izvira pri Črmošnjicah ter se v Podturnu pri Dolenjskih Toplicah izliva v Radešico. Ob naselju Črmošnjice se v Črmošnjičico izliva Divji potok, ki je po nekaterih virih imenovan tudi že Črmošnjičica in izvira v bližini vasi Brezovica pri Črmošnjicah. Če torej upoštevamo celotno dolino potoka Črmošnjičica (vključno s pritokom Divji potok), lahko povzamemo, da sega širše območje Črmošnjiške doline vse od Brezovice pri Črmošnjicah na jugu, do vasi Podturn na severu.

V knjigi Črmošnjiško-Poljanska dolina in njeni ljudje (Marija Makarovič, 2005), kjer so popisane zgodovinske razmere ter pričevanja Kočevarskih staroselcev in Slovencev na tem območju, je Črmošnjiško – Poljanska dolina opredeljena kot območje katastrskih občin Črmošnjice, Podstenice, Kočevske Poljane in Stare Žage. Glede na to opredelitev in skladno z geografsko obliko celotne doline, ki se na meji med današnjima občinama Semič in Dolenjske Toplice zoža, lahko zaključimo, da je del doline, ki je na območju občine Semič, lahko poimenovan Črmošnjiška dolina, medtem ko je del doline na območju občine Dolenjske Toplice, imenovan Poljanska dolina.

Za potrebe te naloge smo torej **ožje območje Črmošnjiške doline** opredelili del doline potoka Črmošnjičice, ki leži na območju občine Semič (katastrska občina Črmošnjice). V območje obravnave so poleg same doline vključene tudi lokacije na hribovitih območjih vzhodno in zahodno od doline.

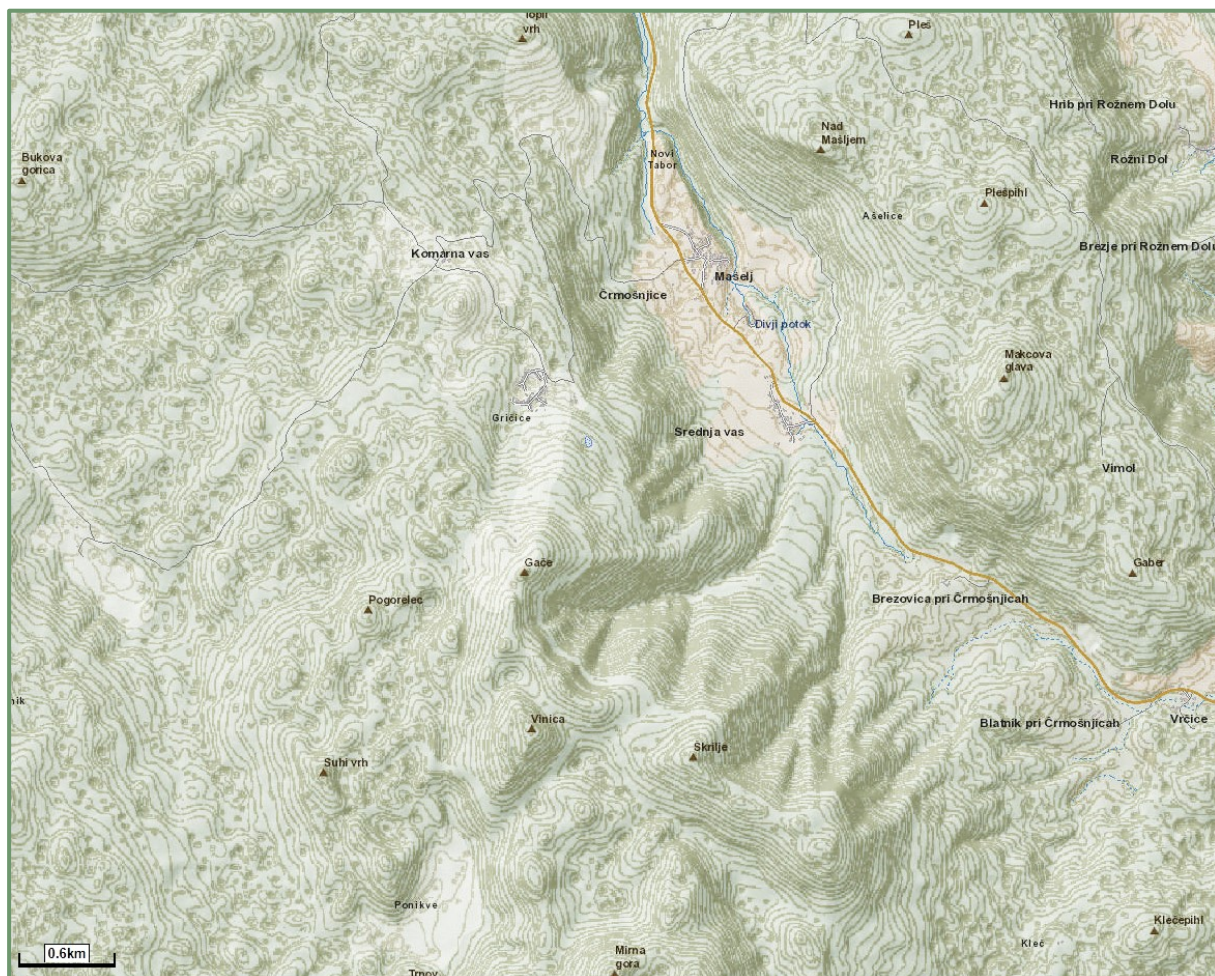
Slika 3: Shematski prikaz obravnavanega območja; okvirno gre za zahodni del površine občine Semič (vir: PISO, junij 2019)

2 ANALIZA STANJA IN RAZVOJNIH MOŽNOSTI

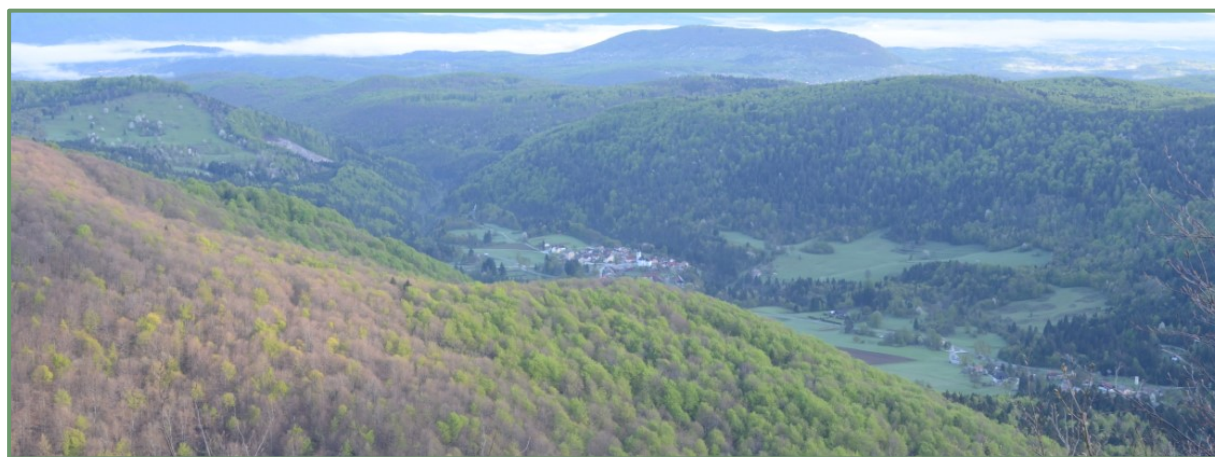
2.1 Opis prostora

Geografske značilnosti območja

Črmošnjiška dolina leži na stičišču Suhe krajine na severu, Kočevske na zahodu, Bele krajine na jugu in Dolenjske na vzhodu. Je na stičišču treh subregij Jugovzhodne Slovenije (Dolenjske, Kočevsko-Ribniške in Bele krajine). Dolino opredeljujeta Črmošnjičica in Divji potok, na zahodni strani se nad njo dviga kraška planota Kočevski rog, na vzhodu pa je gričevnat kraški svet s posameznimi manjšimi vzpetinami.

Slika 4: Prikaz reliefa na območju Črmošnjiške doline (vir: Atlas okolja, junij 2019)

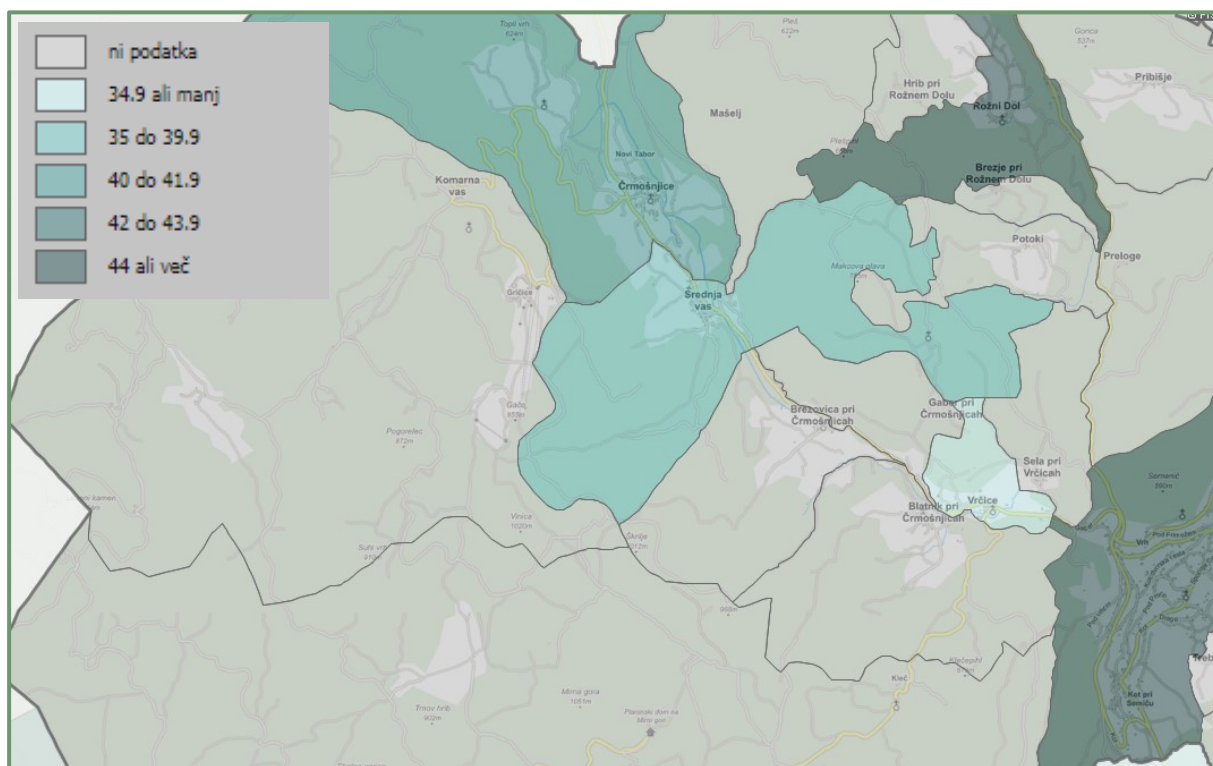
Slika 5: Pogled na Črmošnjiško dolino s smučišča Gače

Območje je v pretežni meri poraščeno z gozdom, predvsem z jelovo-bukovimi sestoji.

Zahodno od Črmošnjiške doline se dviga kraška planota Kočevski rog, ki je del Kočevskega višavja. Pogorje je del dinarskega gorstva, najvišji je osrednji del s 1099 metrov visokim Velikim rogom. Predvsem je to območje velikih strnjenih gozdov, z ostanki pragozdov in s številnimi prostoživečimi živalskimi vrstami, tudi velikimi zvermi, od medveda do volka in risa.

Po dolini so razmeščena strnjena in razložena obcestna naselja, hribovit in vrtačast svet na zahodu in vzhodu pa je zelo redko poseljen, veliko je opuščenih vasi.

Večina prebivalcev živi v Črmošnjicah in Srednji vasi.

Slika 6: Prikaz povprečne starosti prebivalstva – območje Črmošnjic in Srednje vasi ima v povprečju razmeroma mlade prebivalce (35 – 41,9 let) v primerjavi s Semičem, kjer so prebivalci povprečno starejši od 44 let (vir: PISO, julij 2019).

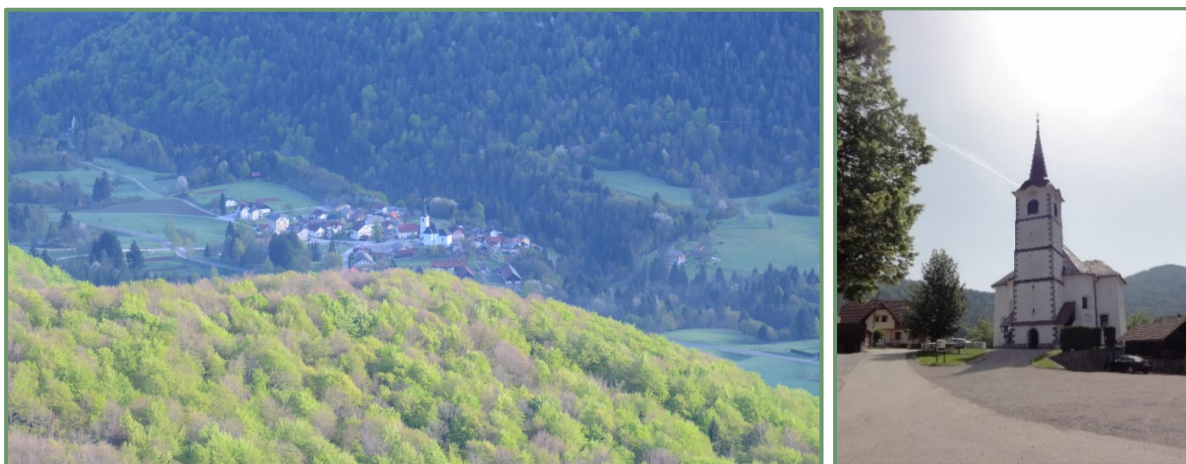
Na tem območju ni gostinske ponudbe ali drugih storitvenih dejavnosti.

V Črmošnjicah so po podatkih iz veljavnega občinskega prostorskega načrta občine Semič na voljo stavbna zemljišča, na katerih bo po izgradnji komunalne opreme možna gradnja stanovanjskih hiš in apartmajskih objektov.

Poselitev

Največje in osrednje naselje Črmošnjiške doline so Črmošnje. Gručasta vas ima 125 prebivalcev in leži na nadmorski višini 412 m, ob regionalni cesti Črnomelj–Soteska.

Na obravnavanem območju so poleg Črmošnjic še naslednja stalno naseljena podeželska naselja: Srednja vas, Brezovica pri Črmošnjicah, Blatnik pri Črmošnjicah ter Vrčice v dolini ter manjši zaselki na hribovitih območjih: Komarna vas, in Planina ter počitniško naselje Gričice. Poleg tega so na območju Toplega vrha, kjer so ruševine nekdanjega naselja, gospodarski objekti kmetije.

Slika 7: Z Gač se odpirajo panoramski pogledi na Črmošnjice in širšo dolino; osrednji del naselja, ki ga pomembno zaznamuje cerkev, danes ni ustrezno urejen, vendar ima velik potencial za kakovostno preureditev in umestitev ustreznih vsebin

Slika 8: V naselju Planina, ki je odlično izhodišče za Mirno goro, je danes po nekaj stanovanjskih hiš in pošitniških objektov, v Brezovici pa je kljub privlačni in dostopni legi ob regionalni cesti le še nekaj objektov

Slika 9: V Komarni vasi je vitalna kmetija, v Toplem Vrhu pa le kmetijskih gospodarski objekt

Zgodovina območja

Za obravnavano območje je značilna zelo specifična zgodovina, predvsem v povezavi z naselitvijo Kočevarjev in z NOB.

Območje Črmošnjic je bilo poseljeno že zelo zgodaj, prve najdbe so datirane v 13. stol. pr. n. š. Slovensko prebivalstvo je tam živel še pred 14. stol., v 15. in 16. stol. pa so se začeli v Rogu in okolici naseljevati Nemci, ki se jih je oprijelo ime Kočevarji. Vas je imela leta 1770 21 hiš, v katerih so do 2. svet. vojne po

večini živeli Kočevarji, vendar so jih ob koncu vojne izselili v Posavje. Po vojni je bila vas spet naseljena, priseljenci so prišli iz različnih krajev Slovenije, pa tudi od drugod. Zaposlili so se na posestvih, v živinorejskih obratih Kmetijske zadruga Črnomelj in na deloviščih Gozdnega gospodarstva Novo mesto na tem območju. Zdaj sta v vasi poslovna enota Gozdnega gospodarstva Novo mesto, Gozdarstvo Črmošnjice, in krajevna enota Zavoda za gozdove Slovenije; obe sta jo znova oživili.

Pomembna posebnost poselitve v občini Semič so tako opuščena (kočevarska) naselja, ostanki kočevarskih pokopališč na Planini in Blatniku, pokopališče v Novem Taboru, cerkve in ostanki cerkva črmošnjiške in planinske fare itd. Vse te vasi na Kočevskem so imele poleg nemških in slovenskih tudi kočevarska poimenovanja. V Občini Semič so pod nekdanji jezikovni otok spadale sledeče vasi: Črmošnjice, Ašelice, Blatnik, Brezovica, Divji potok, Gaber pri Črmošnjicah, Gričice, Komarna vas, Mašelj, Novi tabor, Stari tabor, Resa, Ribnik, Seč, Smrečnik, Srednja vas, Štale, Topli Vrh, Travnik, Vimolj, Vrčice, Gače, Pogorelec, Kleč, Lahinja, Topličice, Konjski Hrib, Planina, Mirna Gora, Ponikve, Sredgora, Škrilj.

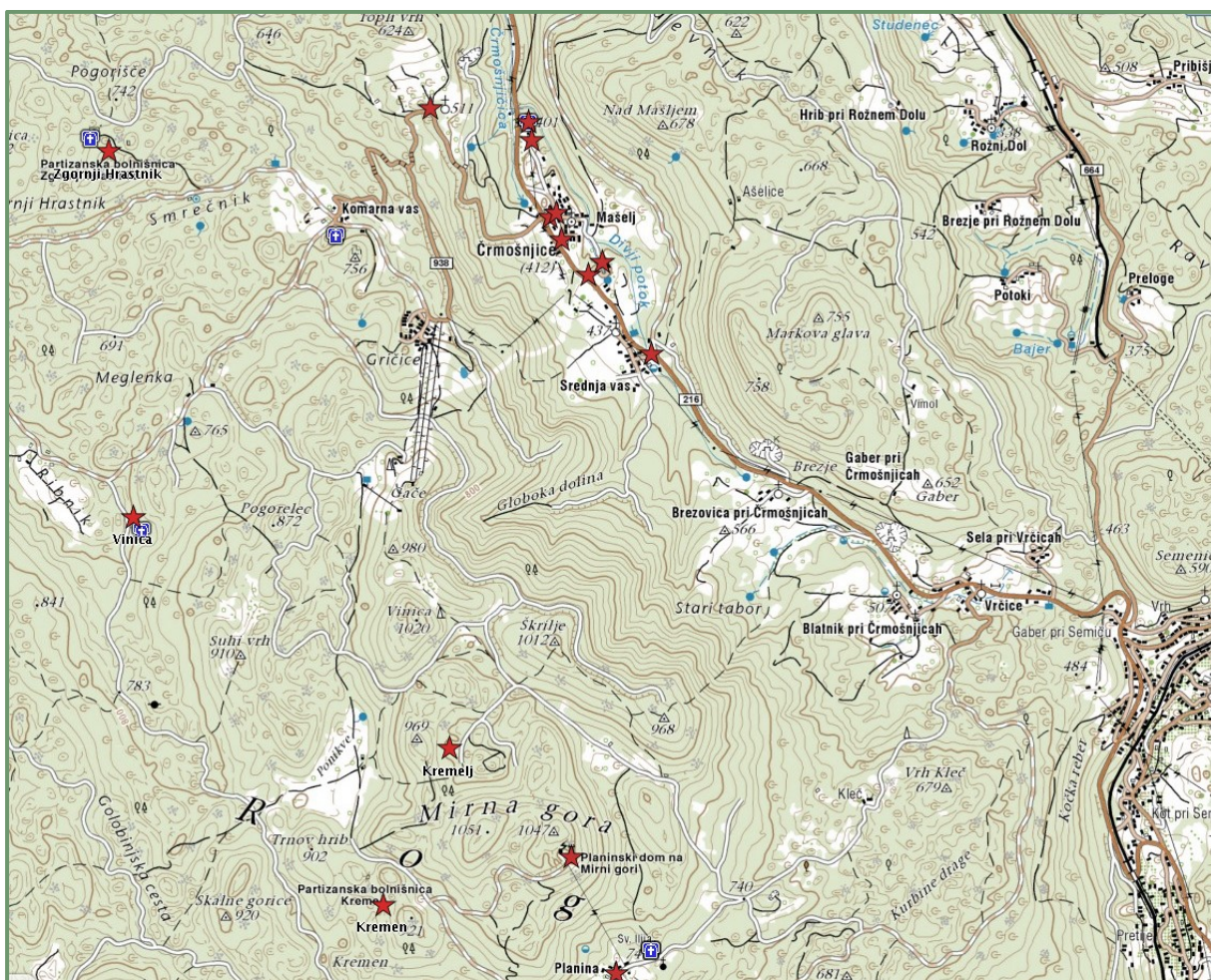

Slika 10: Nemško jezikovno območje na Kočevskem, v katerega spada tudi Črmošnjiška dolina (z rdečo) (vir: Ferenc M., Zupan G.: Izgubljene kočevarske vasi, 1. del. Ljubljana, 2011)

Slika 11: Ostanke kočevarskih hiš v opuščenih naseljih Štale (levo) in Ašelice (desno) pričajo o specifični zgodovini tega območja

Za Črmošnjiško dolino in Kočevski rog je posebnega pomena čas druge svetovne vojne. Črmošnjice so aprila 1941 zasedli Italijani, vendar so vas zaradi pritiska partizanskih enot zapustili maja 1942. V prvi polovici leta 1942 je tam deloval 3. bataljon Dolenjskega partizanskega odreda in Italijanom preprečeval, da bi izsekavali roške gozdove. Po kapitulaciji Italije so bile Črmošnjice svobodne. Do 1. marca 1944 je bila v vasi oficirska šola, potem pa se je preselila v Metliko. Februarja 1944 se je iz Roga v Črmošnjice preselil glavni štab narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije; tam je ostal do septembra, ko se je preselil na Lokve. V vasi so se začasno zadrževala poveljstva različnih brigad in 7. korpusa. Novembra 1944 je nameravala proti Črmošnjicam prodreti novomeška domobranska posadka, vendar so ji to preprečili borci Cankarjeve brigade. V Črmošnjicah so bile nameščene mizarska, kleparska, zidarska, tesarska in druge delavnice. V vasi je več spominskih plošč, ki opozarjajo na dogodke iz NOB.

Slika 12: Prikaz lokacij z zgodovinskim pomenom: z zvezdo so prikazani partizanski spomeniki, z modrim znakom pa grobišča iz II. svetovne vojne (vir: Geopedia, julij 2019).

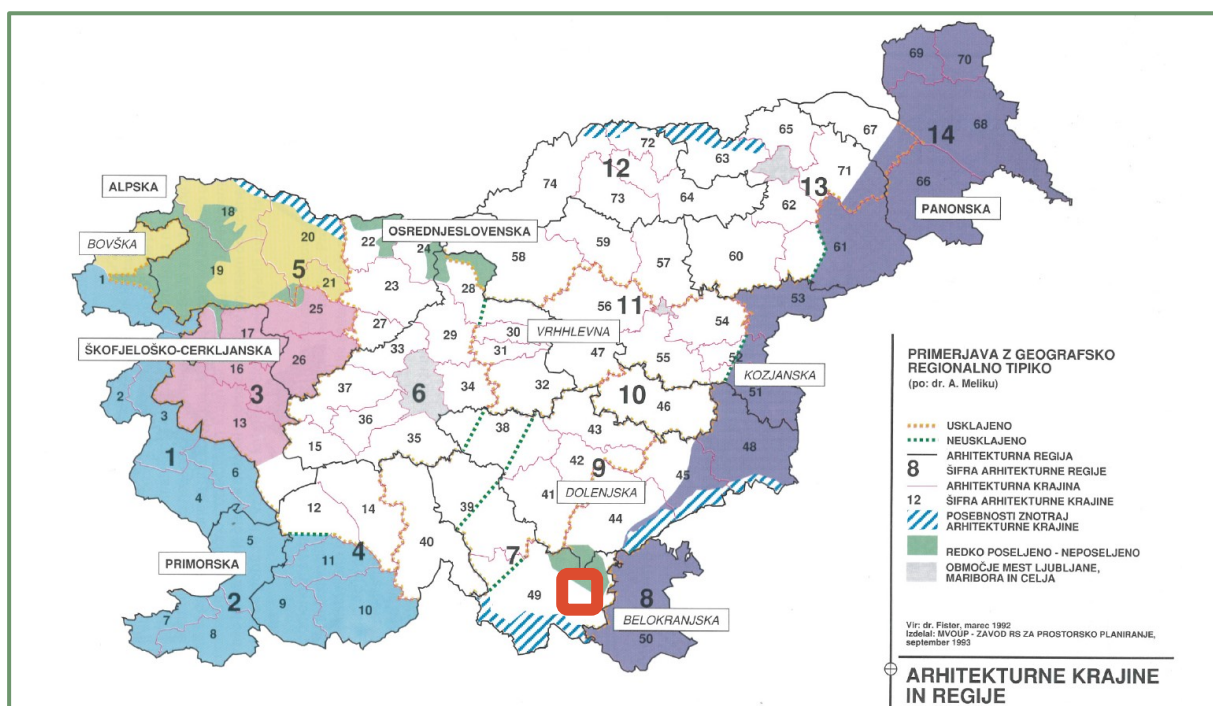
Slika 13: Na širšem območju obravnavanega območja so številni objekti oz. lokacije dogodkov iz NOB; posebej znane so Baza 20 (levo; foto: A.H.) in partizanske bolnice (desno bolnica Jelendol, vir: <https://fototekamnz.com/2015/07/13/partizanske-bolnice-v-kocevskem-rogu/>)

Arhitekturne značilnosti območja

Arhitekturne značilnosti območja so odraz specifičnih naravnih danosti in specifične (kočevarske) zgodovine.

Obravnavano območje spada v geografsko zaprto in zgodovinsko na poseben način naseljeno ribniško-kočevsko regijo, ki je sestavljena iz dveh arhitekturnih krajin: Ribnica in Kočevje. (Fister: Arhitekturne krajine in regije Slovenije, 1994). Regijo kot celoto povezuje značilna poselitve v obliki malih strnjenih naselij na izkrčenih delih in vzdolž osrednje doline, redke, a načrtno grajene dominante in danes že skoraj nespoznavna arhitekturna tipika, vezana na nekdanje kočevarske kolonizatorke.

Osnovno načelo v regiji bi moralo slediti varovanju na eni strani izjemno ohranjenih še neposeljenih delov (preprečevati preveliko gostoto poselitve), na drugi strani pa vrniti ali morda ponovno ustvariti tisto identiteto, ki jo je imelo območje še do druge svetovne vojne (prenova opuščenih naselij Kočevske).

Slika 14: Arhitekturne krajine in regije – prikaz območja Črmošnjiške doline (vir: Peter Fister: Arhitekturne krajine in regije Slovenije, 1994)

Območje Črmošnjic leži na robu arhitekturne regije Ribniško – Kočevska, arhitekturna krajina Kočevje (49), ki jo zaznamuje značilna kočevarska arhitektura. Značilne so stavbe s podolgovatim osnovnim tlorisom in etažnostjo do K+P+1, praviloma z delno vkopano kletjo. Strehe so simetrične dvokapnice z naklonom strešin 45° do 52°, ponekod s čopi, kritina je praviloma siva. Za fasade je značilen vidni kamen v kletnem delu in zaglajen omet bele ali svetle pastelne barve ter les, zatrepi so zidani, balkoni so na vzdolžnih fasadah in imajo lesene ograje iz vertikalnih elementov.

Slika 15: Kočevarska arhitektura: LEVO: tip vrhlevne kočevarske hiše in DESNO: tip pritlične kočevarske hiše (vir: Peter Fister: Arhitekturne krajine in regije Slovenije, 1994).

Slika 16: Primer ohranjene tipične kočevarske stanovanjske arhitekture iz Rodin v občini Črnomelj (vir: Arhitekturna tipologija na območju Bele krajine, avgust 2009)

2.2 Omejitve v prostoru

Opredelitev območja v prostorskih aktih občine Semič

a) Odlok o občinskem prostorskem načrtu Občine Semič (Uradni list RS, št. 60/13 in 35/14 – teh. popr.) – v nadaljevanju OPN - opredeljuje naselje Črmošnjice kot manjše lokalno središče, ki ima z vidika prometne dostopnosti in komunalnega opremljanja prostorske možnosti za razvoj oziroma ima prednostni položaj za načrten dolgoročen razvoj (4. člen), med drugim bo na območje Črmošnjic občina usmerjala novo poselitev (8. člen). OPN naprej navaja, da se bodo Črmošnjice razvijale kot zimsko-letni turistični center in vstopna točka v Kočevski Rog. (9. člen) Predviden je predvsem nadaljnji razvoj v smislu dviga kvalitete in dopolnjevanja s športno rekreacijskimi in turističnimi programi in ureditvami. Načrtovano je povečanje smučišča do doline z novim dostopom na smučišče (11. člen).

OPN na več mestih usmerja urejanje opuščenih kočevarskih vasi na obrobju Črmošnjiške doline, ki naj se revitalizirajo predvsem v smeri trajnostnega turističnega razvoja (9. člen). V območjih opuščeni kočevarskih vasi OPN ponovne poselitve ne dopušča, razen v vaseh ob smučišču (Gričice, Gače, Komarna vas) ter vasi Planina, Brezovica in Blatnik ob regionalci (11. člen). Revitalizacija naselij Gričice, Komarna vas, Brezovica, Blatnik in Planina se ureja prednostno za potrebe bivanja ter za razvoj turizma, športa in rekreacije. Revitalizacija Toplega Vrha je namenjena izključno za potrebe kmetijstva (pašništvo, košnja), Blatnika pa za jahalni turizem (brez konjereje). Za naselja Gričice ter Črmošnjice s Srednjo vasjo je načrtovan intenzivnejši razvoj turizma in rekreacije. (22. člen)

V splošnem OPN usmerja razvoj turizma v območja z večjim turističnim potencialom, poleg Semiča so to predvsem Črmošnjice (vstopna točka v Kočevski Rog) in turistično naselje Gričice. Razvija se predvsem nemnožičen turizem kot je izletništvo, pohodništvo, lov, ribolov, kolesarjenje. Nove prenočitvene zmogljivosti v hotelih, apartmajskih in počitniških objektih, se zagotavljajo v Črmošnjicah in na Gričicah, v drugih naseljih pa v okviru turističnih kmetij, penzionov, oddajanja sob in apartmajev. Rekreacijo in prostočasne dejavnosti v naravnem okolju se usmerja tudi na obvodni pas vodotokov, kjer se urejajo poti in dostopi do vode, dejavnosti se razvijajo v manjšem obsegu, lokalno, nemnožično in v okoljsko manj obremenjenih oblikah. V območjih z naravnimi kakovostmi (tudi ob Divjem potoku in Črmošnjičici) se načrtuje prilagojene, nemnožične in neagresivne oblike turizma in rekreacije v naravnem okolju (35.člen).

Glede oblikovanja objektov veljajo v naseljih na območju Črmošnjiške doline prostorski izvedbeni pogoji za velikost in oblikovanje objektov kočevarske arhitekture, ki so podrobneje opredeljeni v 77. členu OPN (velikost in oblikovanje objektov kočevarske arhitekture).

b) Odlok o Občinskem podrobnem prostorskem načrtu za počitniško naselje Gričice-Rog (Uradni list RS, št. 62/2017) ureja turistično naselje, ki je sestavni del letno-zimskega turistično-rekreacijskega območja Gričice-Rog. Dokument predvideva urejanje osnovnega območja, na katerem je od predvidenih 78 že zgrajenih 47 počitniških hiš, ter načrtovane objekte in ureditve na območju razširitve: kamp z recepcijo, gostinsko poslovni objekt, gostinsko prenočitveni objekt, rezervat za gradnjo gostinskih objektov in parkirišče za potrebe počitniškega naselja ter obiskovalce.

c) Odlok o občinskem podrobnem prostorskem načrtu Črmošnjice (enota CRM-4) (Uradni list RS, št. 75/2017) na robu naselja Črmošnjice načrtuje ureditev stanovanjskega območja. Predvidenih je 11 manjših bivalnih objektov po načelih sonaravne gradnje, ureditev 3 večjih objektov, v katerih so poleg stanovanj dopustne tudi dejavnosti in ureditev 11 enodružinskih stanovanjskih objektov. Na območju je predvidena tudi ureditev parkirišča za obiskovalce in izletnike ter ureditev skupne zelene površine. Objekti se lahko uporabljajo za stalno bivanje ali pa za občasno, počitniško rabo.

Varstveni režimi

Območje Črmošnjiške doline ima s svojimi bogatimi naravnimi danostmi in kulturno zgodovinskim ozadjem predvsem veliko zavarovanih območij varstva narave ter ohranjanja kulturne dediščine.

Na večini območja so opredeljena **območja varstva narave**. Večina širšega območja (razen naselij in dna doline) je opredeljeno kot ekološko pomembno območje – na vzhodu do Črmošnjiške doline sega EPO Gorjanci, na zahodu pa Kočevsko in Osrednje območje življenjskega prostora velikih zveri. Zahodno od Črmošnjiške doline se razprostira tudi območje Nature 2000 Kočevsko.

Na območju je veliko zavarovanih območij narave in naravnih vrednot, še posebej je veliko kraških jam.

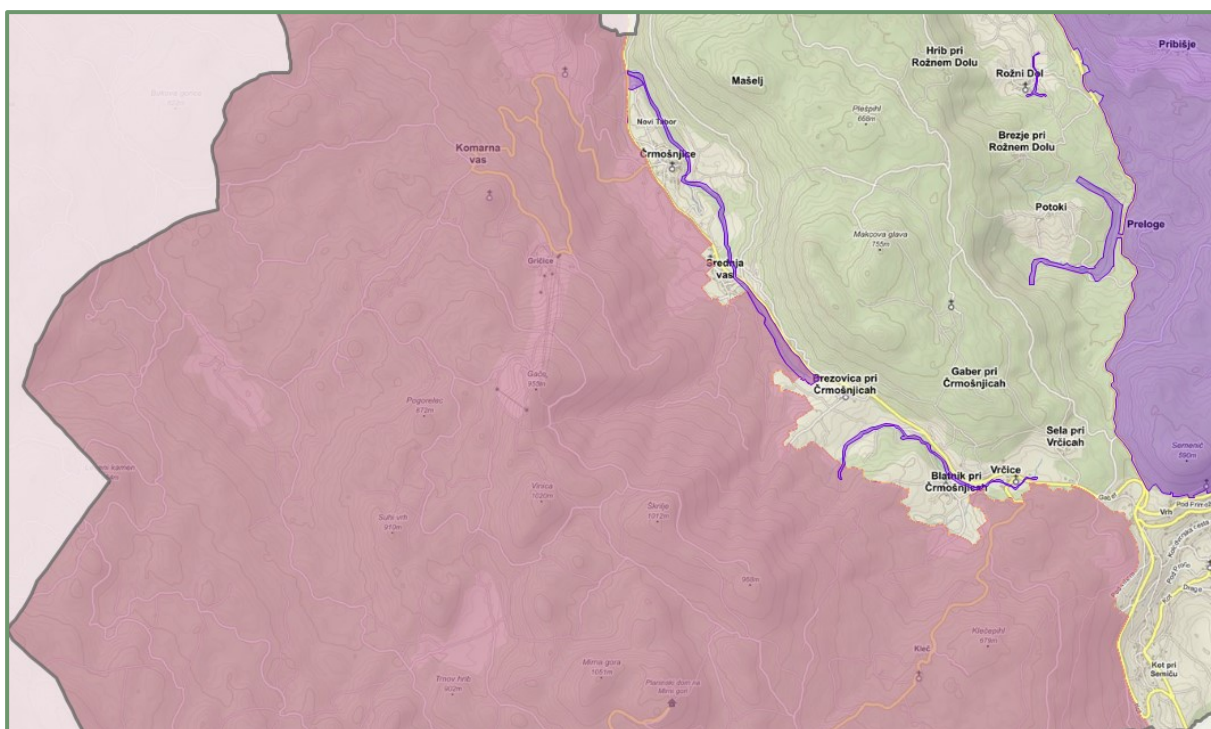
V bližini na Kočevskem rogu so ohranjeni gozdni rezervati (Kopa, Pečka, Rajhenavski rog), na strmih pobočjih Mirne gore pa je nekaj varovalnih gozdov.

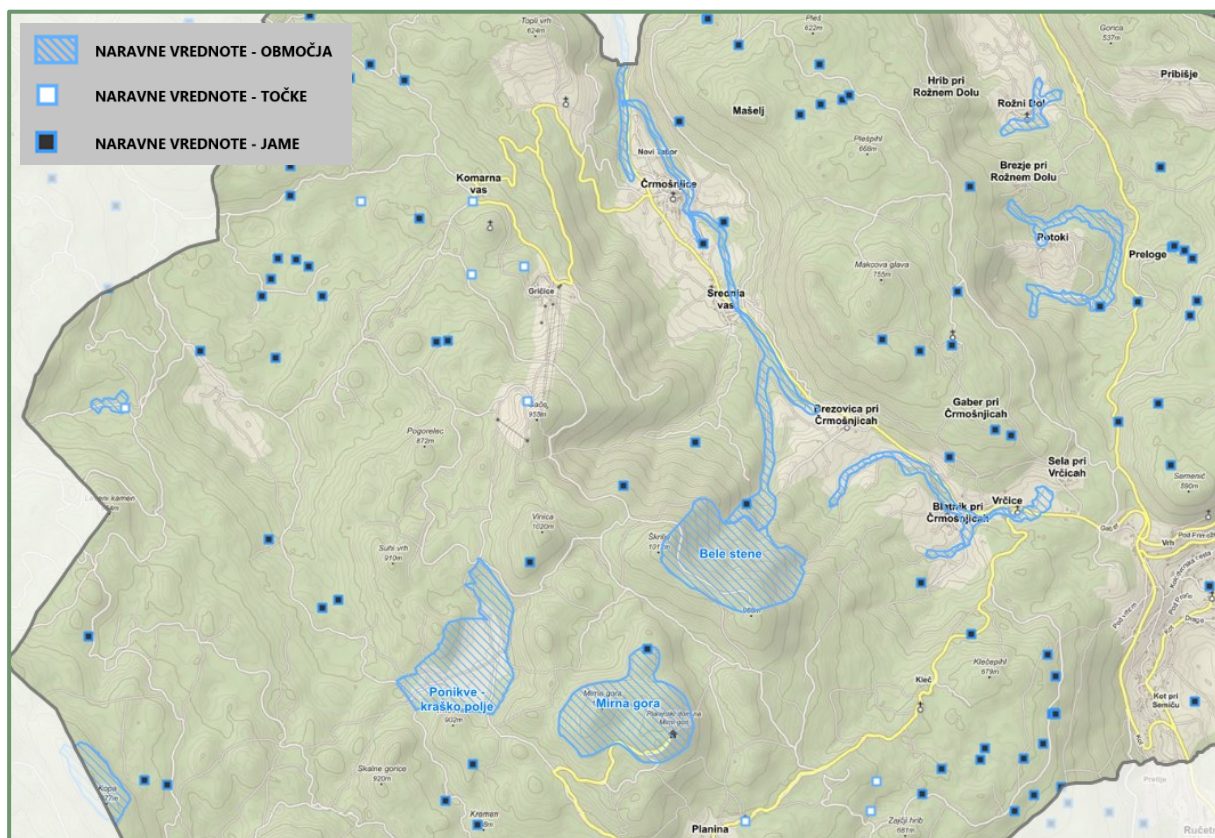
Slika 17: Pragozd Kopa spomladi

Slika 18: V Divjem potoku (levo) je danes še mogoče najti raka koščaka (desno), kar je velika redkost

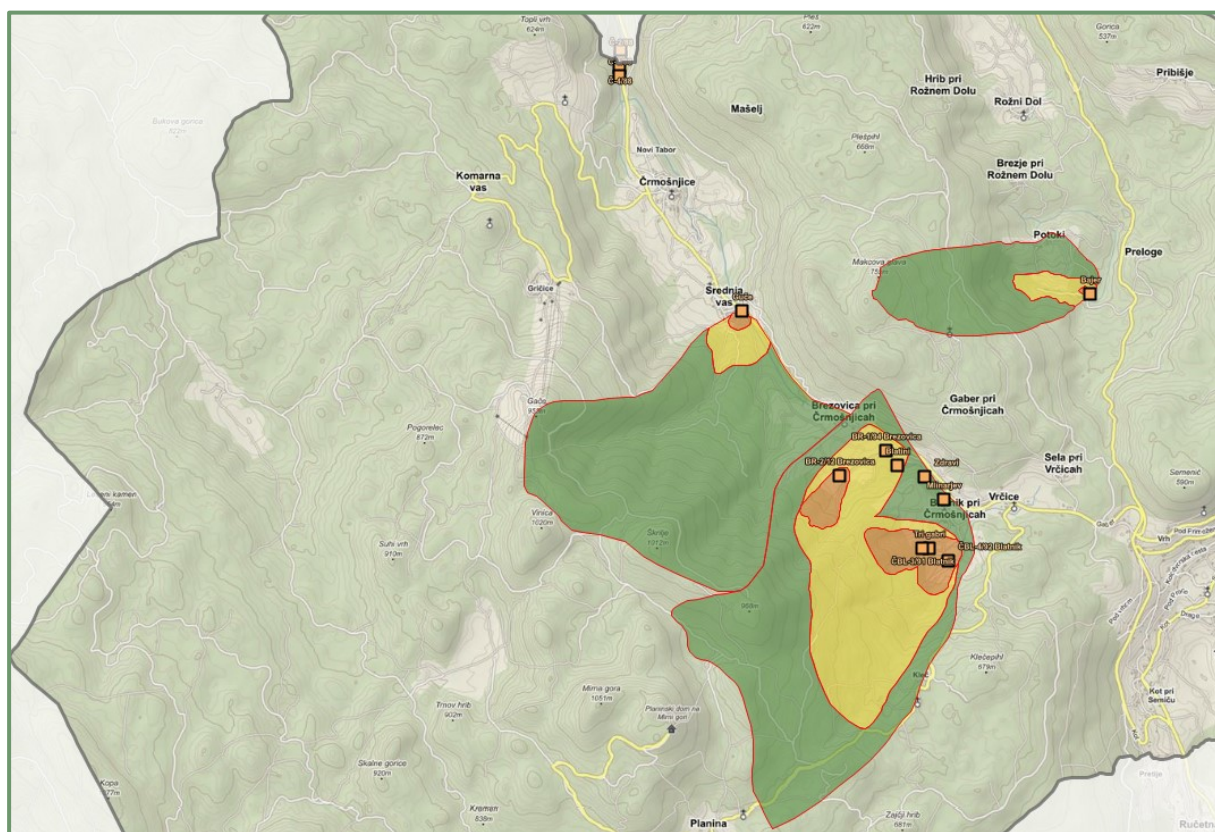

Slika 19: območje Natura 2000 (vijolično – direktiva o habitatih, roza - direktiva o habitatih in direktiva o pticah) (vir: PISO, julij 2019).

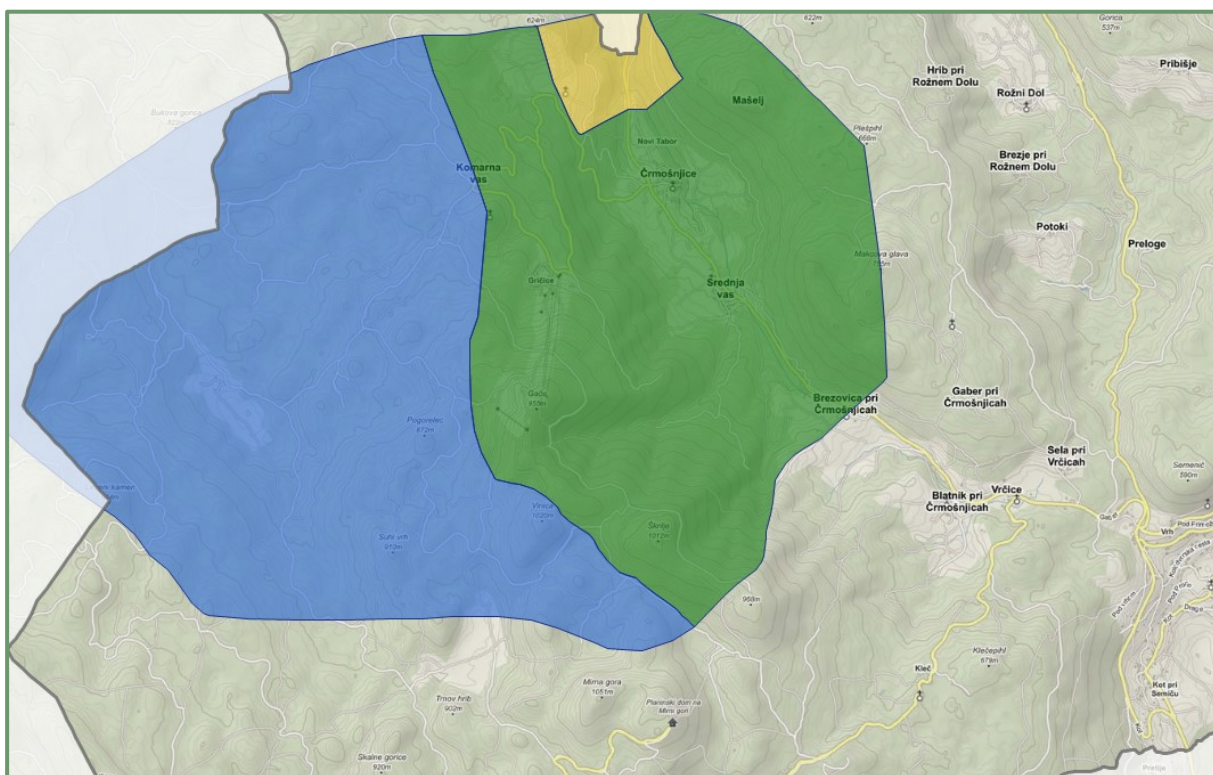

Slika 20: Prikaz naravnih vrednot na območju (vir: PISO, julij 2019).

Celotno ožje obravnavano območje leži **na vodovarstvenem območju** – večinoma 3. in 4. območje.

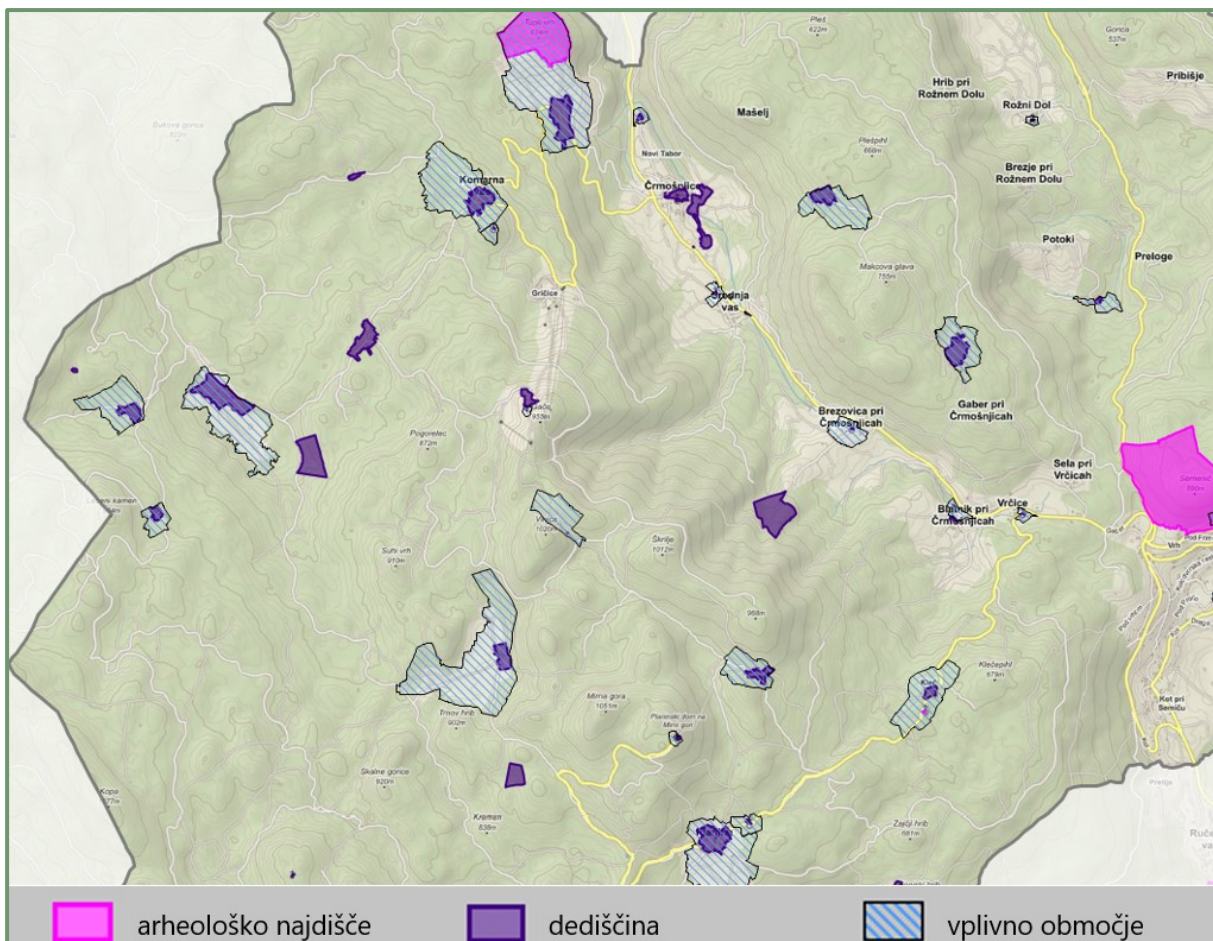

Slika 21: Prikaz vodovarstvenih območij – državni nivo: Oranžno – 1. varstveni režim, rumeno – 2. varstveni režim in zeleno – 3. varstveni režim (Vir: PISO, julij 2019).

Slika 22: Prikaz vodovarstvenih režimov – občinski nivo: rumeno – 2. varstveni režim, zeleno – 3. varstveni režim in modro – 4. varstveni režim (Vir: PISO, julij 2019).

Na območju je veliko območij **varstva kulturne dediščine**.

Slika 23: Prikaz varovanja kulturne dediščine na širšem območju (vir: PISO, julij 2019)

Med območji varstva kulturne dediščine je tudi arheološko območje Gradišče Topli vrh, umeščeno na sam vrh hriba, pod katerim je še ohranjena travniška kulturna krajina z vidnimi ostanki nekdanjih živic, zasajenih po parcelnih mejah (po padnici).

Slika 24: Pogled na Topli vrh, kjer so na pobočja danes pašniki (s še vidno nekdanjo parcelno strukturo), ob vznožju pa je na ombočju nekdanjega naselja ohranjen le še cerkveni zvonik (foto: A.H.).

Večina območij varstva kulturne dediščine predstavljajo opuščena kočevarska naselja (z vplivnimi območji): Topli Vrh, Komarna vas, Štale, Gače, Stari Tabor, Vimolj, Ašelice in Mašelj. Kot kulturna dediščina je opredeljeno tudi jedro vasi Črmošnjice.

Slika 25: Večino ostankov opuščenih naselij prerašča gozd, v še dokaj naseljenem naselju Planina pa je še ohranjeno kočevarsko pokopališče

2.3 Obstoječe turistične ureditve

Smučarski center Gače

Smučarski center oz. smučišče Gače se z novim upravljavcem smučišča Gače d. o. o. pospešeno razvija, razširili so proge, zagotovili sredstva za razširitev zasneževanja, v načrtih so razširitve smučišča do Srednje vasi (zemljišča so večinoma v lasti Občine Semič). Upravljavec ima v načrtih tudi širitev ponudbe na letne dejavnosti.

Slika 26: Shematski prikaz obstoječih smučišč na Gačah (vir: <https://www.visitdolenjska.eu/turisticni-ski-center-gace.html>)

Center šolskih in obšolskih dejavnosti (CŠOD) Lipa

Sredi naselja Črmošnjice se nahaja Center šolskih in obšolskih dejavnosti Lipa (v nadaljevanju CŠOD), ki pripravlja programe za šolske skupine in vrtce pa tudi druge programe. Njihove programe navezujejo tudi na okoliške zanimivosti, kot npr. Divji potok, Kočevski rog (in Črmošnjiška jelka), Mirna gora (pot na Mirno goro čez Gače ali čez Brezovico), pot po Črmošnjiški dolini, Gače, planinska pot »Na stene« ter druge kolesarske in pohodniške poti.

S programi COŠD so Črmošnjice pridobile prepoznavnost v širšem slovenskem prostoru in predvsem vitalno dejavnost, zaradi katerih kraj obišče zelo veliko število predvsem osnovnošolskih otrok, ki imajo tu številne možnosti za spoznavanje in doživljanje narave.

Slika 27: Pogled na območje CŠOD Lipa v središču Črmošnjic

Učna pot Divji potok

Učna pot je urejena ob Divjem potoku. Ta teče nad Srednjo vasjo pri Črmošnjicah in se izlije v Črmošnjičico, ki teče proti Dolenjskim Toplicam. Divji potok ima zelo razgibano in slikovito strugo, polno slapičev, tolmunov in brzic. Potok večino svojega toka teče skozi gozd, na delu svojega toka ima izrazito

hudourniški značaj. Ob poti so obširna rastišča čemaža. Vzdolž potoka je urejena učna pot in sicer kot lahka sprehajalna oz. pohodna pot; opremljena je z ograjami, ob poti so urejena počivališča in različne didaktične ureditve, dolžina 3 km; hoja traja 1 uro. Pot, ki služi realizaciji programov v okviru CŠOD, pa tudi širši javnosti, vzdržuje PGD Črmošnjice, potrebna bo obnova didaktičnih igral in usmeritvenih oz. pojasnjevalnih tabel.

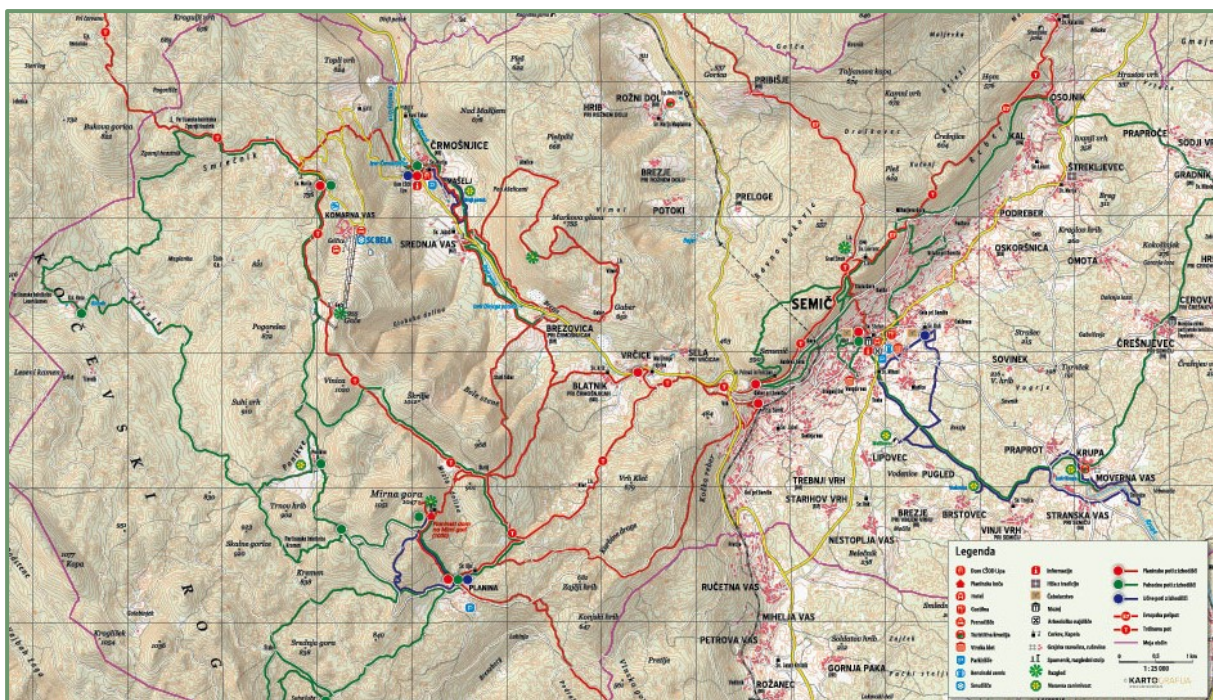

Slika 28: Učna pot ob Divjem potoku

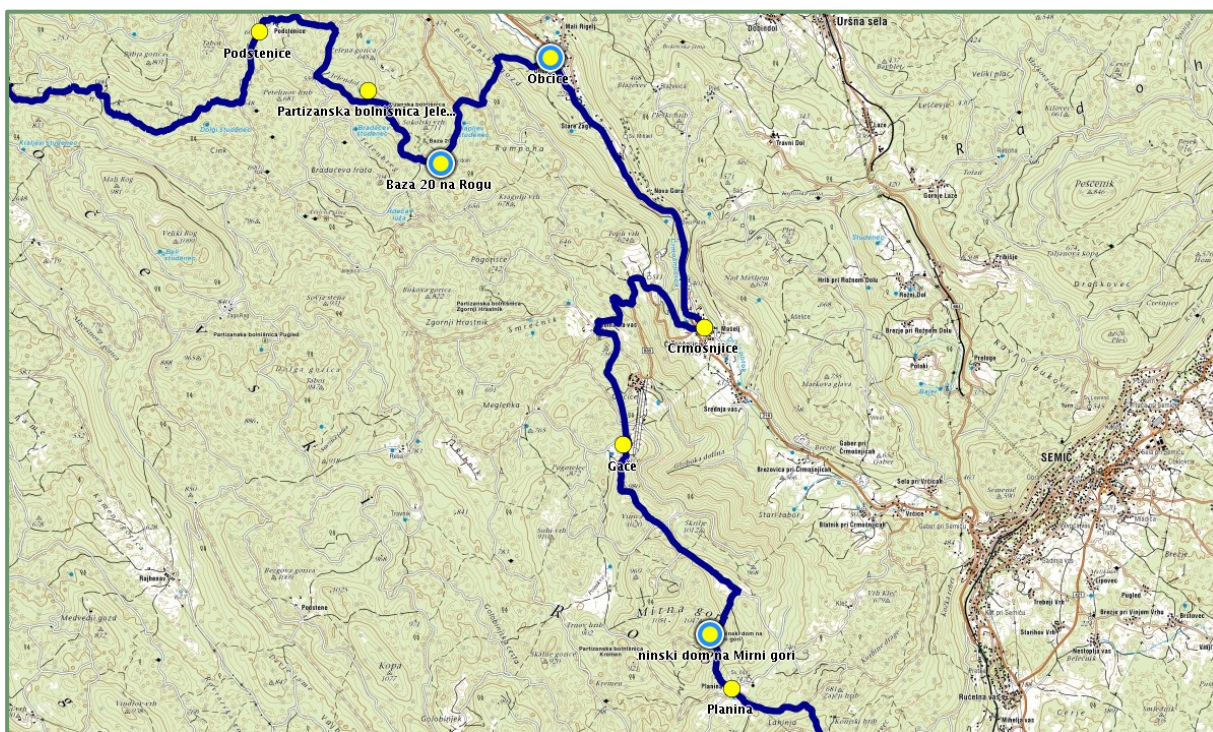
Pohodništvo in kolesarjenje

Na širšem območju Črmošnjiške doline sta močno razvita tudi pohodništvo in kolesarstvo, za kar je zaslužno predvsem lokalno planinsko društvo. Po širšem območju Črmošnjiške doline danes že poteka več urejenih in označenih tematskih poti (Trdinova pot, Pastirska pot, Gozdna učna pot) pa tudi vseslovenska Pot kurirjev in vezistov NOV Slovenije, ki je najdaljša in po oceni mnogih tudi ena najlepših slovenskih transversalnih poti. Speljana je po vseh slovenskih pokrajinah od Prekmurja do Slovenske Istre v dolžini nad 1000 kilometrov.

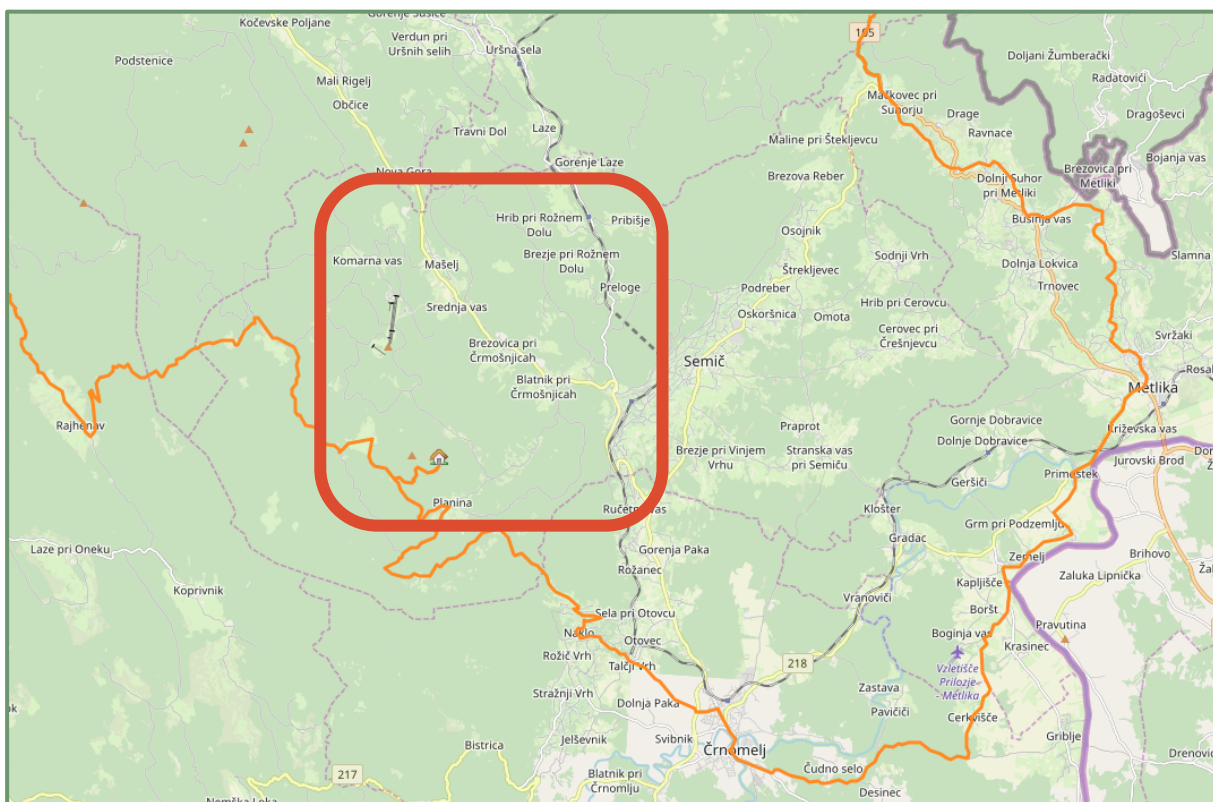
Slovenska turna kolesarska pot poteka v bližini območja Črmošnjic, v pripravi pa je še dodatni krak te poti (Mirna gora – Jugorje), ki poteka prav prek Črmošnjiške doline.

Slika 29: Karta pohodnih poti občine Semič (Kartografija d.o.o., Občina Semič in CŠOD Lipa).

Slika 30: Pot kurirjev in vezistov poteka prek Črmošnjiške doline (vir: Geopedia.si, junij 2019)

Slika 31: Obstoječa trasa Slovenske turne kolesarske poti

2.4 Razvojne možnosti območja

Razvojne možnosti območja temeljijo poleg že urejenih turističnih točk tudi na območjih varovanja narave in območjih ohranjanje kulturne dediščine. Gre namreč za celovit preplet visoko ovrednotenih območij narave in zgodovinskih lokacij ter kulturne dediščine.

Potencial za razvoj in nadgradnjo turistične ponudbe v Črmošnjiški dolini sloni na danostih:

- odmaknjenost in prvinska narava, a hkrati dobra dostopnost (regionalna cesta) - lega na zelo prometni poti (Ljubljana – Vinica – morje) ter bližina Dolenjskih Toplic in občinskega središča (Semič),
- obsežna, sklenjena območja varstva narave (habitat velikih zveri, naravne vrednote)
- bogata in specifična zgodovina območja (Kočevarska naselja in tehniška dediščina ter NOB),
- številne pohodniške lokacije – cilje (Mirna gora in drugi vrhovi, lovske koč, ostanki opuščenih vasi),
- izhodišče za široko zaledje Kočevskega roga,
- trend sonaravnega turizma in rekreacije (kolesarstvo, pohodništvo),
- že obstoječe kapacitete ter možnosti širitev in nadgradnje (zelo uveljavljen CŠOD, ostanki kočevarskih naselij, zemljišča v občinski ali državni lasti, omrežje cest in poti idr.).

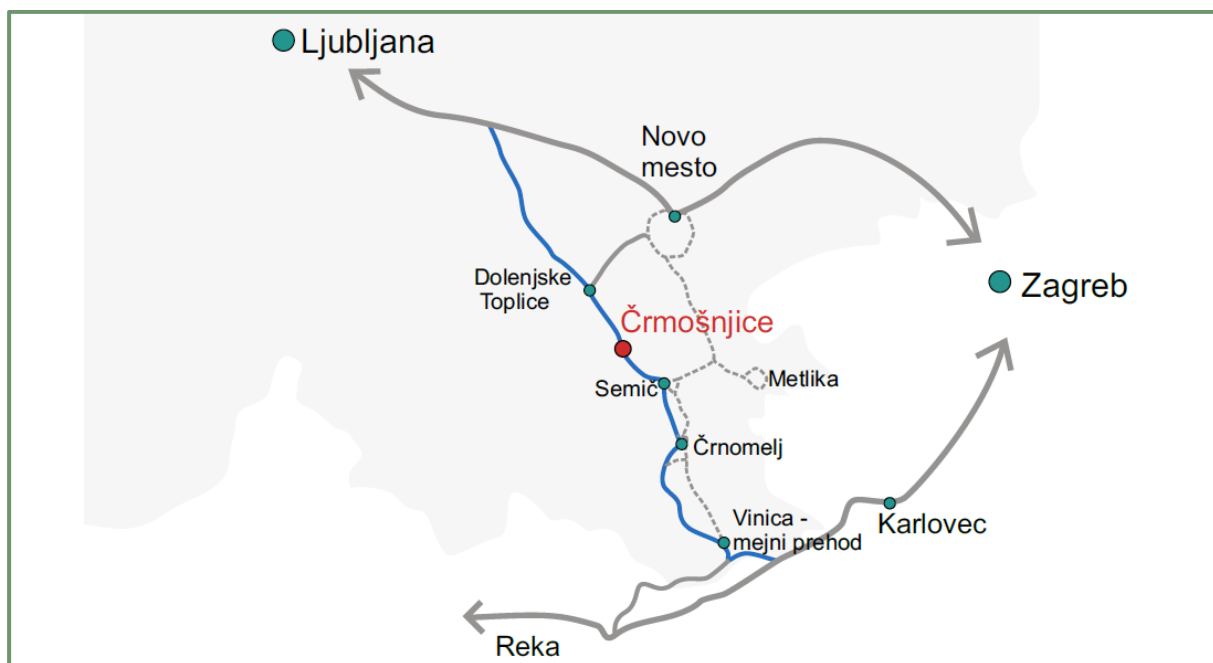

Slika 32: Shematski prikaz naravnih danosti in razvojnih potencialov območja

Dobra dostopnost predstavlja veliko razvojno možnost za območje. Kljub temu, da leži dolina sredi sklenjenih gozdov in območje daje občutek odmaknjenosti in skorajda divjine, je manj kot eno uro oddaljeno od avtocestne povezave Ljubljana–Zagreb. Zato ima to območje zagotovljeno zelo dobro dostopnost tako za dnevne izletnike, za postanek tistih, ki prek območja potujejo proti turistično izjemno

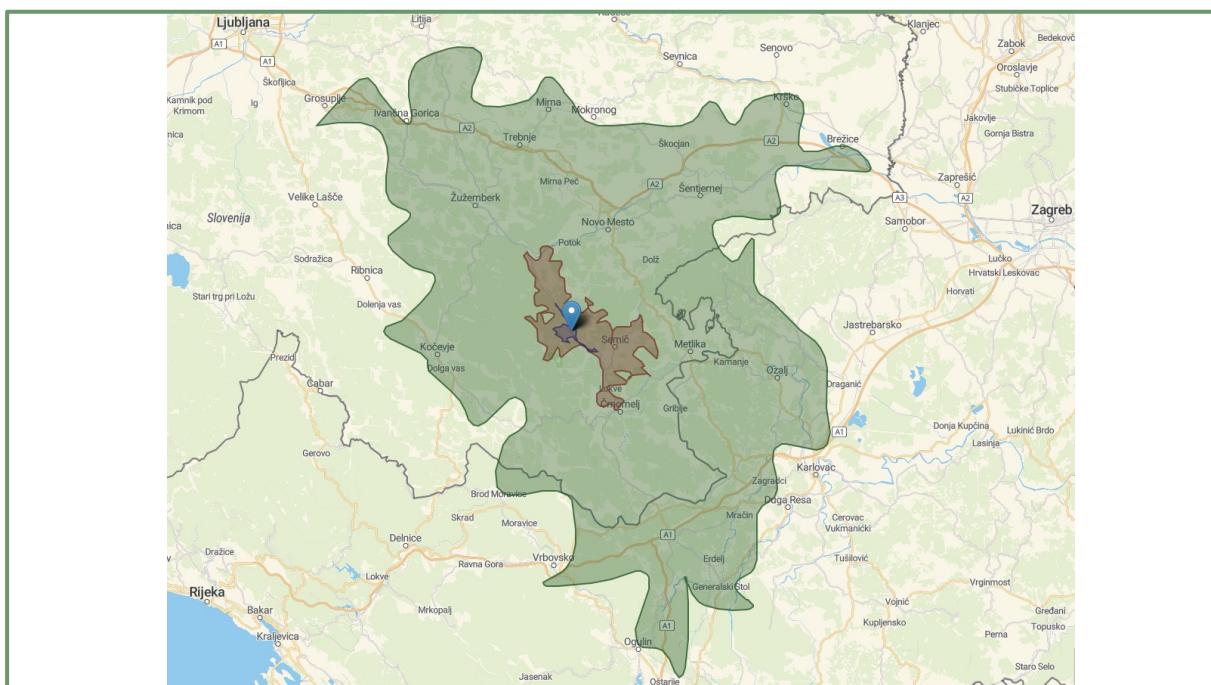
zanimivimi destinacijam (dolina Kolpe in Jadran) kot tudi za obiskovalce, ki se za daljše obdobje odpravijo prav v Črmošnjiško dolino.

Črmošnjice ležijo tik ob regionalni cesti, ki povezuje obe avtocesti (Ljubljana_Zagreb in Karlovac–Reka). Na širšem območju so s temi cestami povezana številna pomembna naselja (Ljubljana in Zagreb sta državni prestolnici, Novo mesto je regionalno središče nacionalnega pomena, Dolenjske Toplice znano turistično in zdraviliško središče ter občinsko središče, občinska središča so tudi Semič, Črnomelj, Metlika in Karlovec. Za boljšo povezanost Bele krajine z osrednjo Slovenijo in Koroško je načrtovana tudi 3. razvojna os (pikčasta linija na spodnji sliki), ki bo še izboljšala prometno dosotpnost Semiča in s tem tudi Črmošnjiške doline.

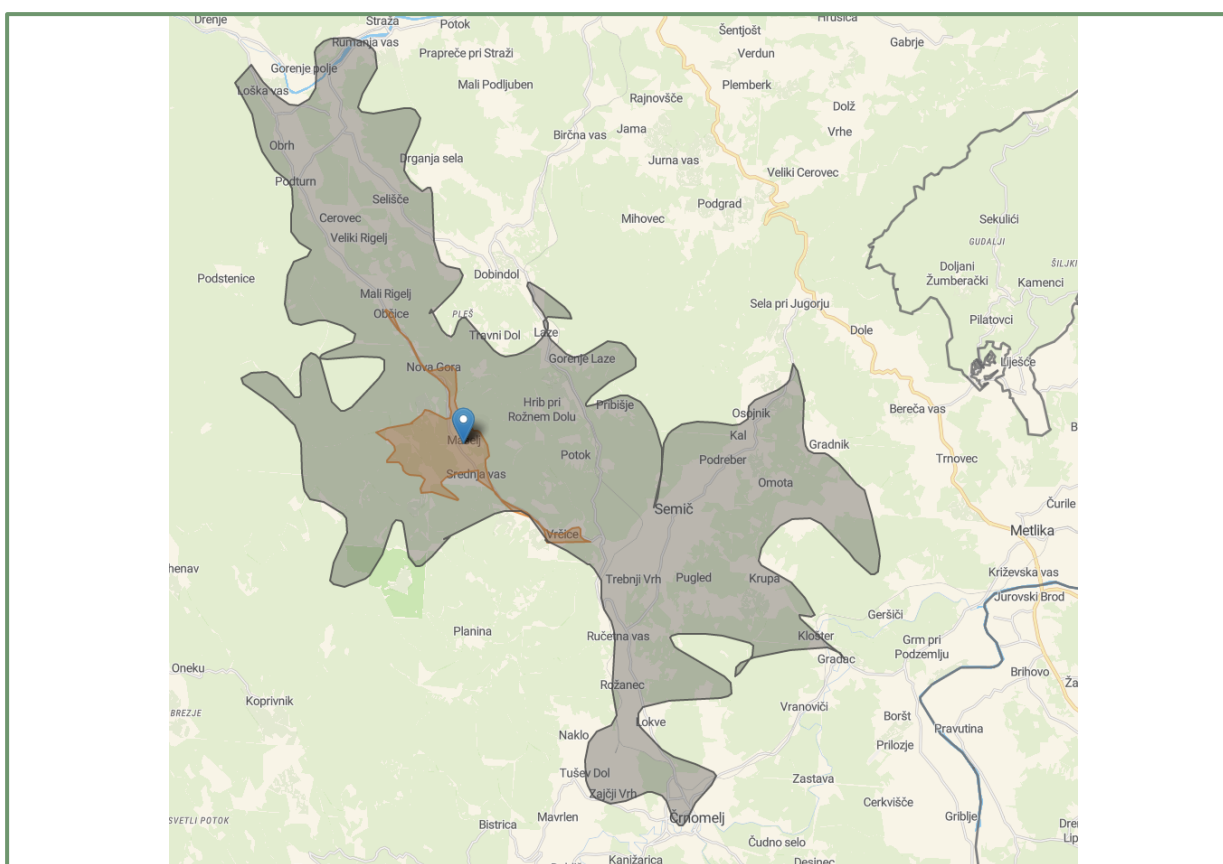

Slika 33: Lega Črmošnjic v širšem prostoru s prikazom pomembnejših naselij in prometnih povezav (sive linije: avtoceste, pikčasta linija: načrtovana 3. razvojna os, modra linija: regionalna cesta, ki povezuje obe avtocesti)

Z vidika razdalj in dostopnosti je zanimiv prikaz dosega območja oz. posameznih ciljev v eni uri, in sicer za vožnjo z avtom ali kolesom oziroma za hojo. Kot izhodišče je uporabljeno naselje Črmošnjiice.

Slika 34: Prikaz območja v dosegu v eni uri z avtom (zeleno), kolesom (rjavo) in peš (temno modro).

Slika 35: Prikaz območja v dosegu v eni uri s kolesom (sivo) oziroma peš (rjavo).

3 PREDLOG UREDITEV

3.1 Vizija in cilji

Vizija:

Črmošnjiška dolina se razvija kot vitalno poselitveno območje in prepoznavna turistična destinacija na stičišču treh subregij JV Slovenije: Kočevsko-Ribniške, Belokranjske in Dolenjske.

Črmošnjiška dolina nudi možnosti za preživljanje prostega časa za posameznike, družine in skupine, za mlade in starejše, za športno aktivne, za zgodovinske in naravoslovne navdušence in strokovnjake (raziskovalce), pa tudi za oddiha in odmika željne obiskovalce (doživljanje narave). V vsakem letnem času, ob vsakem vremenu.

Cilji razvoja:

- prepoznati in razvijati razvojne potenciale tega območja kot podporo lokalnemu gospodarstvu in prepoznavnosti tega dela Občine Semič in Bele krajine;
- razvijati večplastno turistično ter športno rekreacijsko in kulturno ter izobraževalno ponudbo za širok spekter uporabnikov;
- predstaviti specifično zgodovino Črmošnjiške doline (staroselci in NOB);
- predstaviti naravne kakovosti območja;
- zagotoviti ohranitev in vzdrževanje območij kulturne krajine, ki se zaraščajo,
- povezovati se s širšim okoljem (navezava na obstoječe programe v širšem okolju) in
- ohraniti in razvijati prepoznavnost območja (promocija, uveljavitev blagovne znamke)

Poleg **fizičnih ureditev** (objekti, poti ipd. ter po potrebi projektna in prostorska dokumentacija ter pridobivanje dovoljenj) bodo za razvoj in promocijo območja bistvenega pomena različni **organizacijski ukrepi** (upravljanje, vodenje obiskovalcev, spremljanje stanja, blagovna znamka in promocijski materiali), **finančni ukrepi** (pridobivanje sredstev, subvencije, trženje, takse...).

Ker gre za izrazito usmerjenost v trajnostni razvoj, ohranjanje in nadgradnjo prepoznavnosti in razvoj turizma, kar je vse skladno tudi s cilji prostorskega razvoja, in gospodarstva Slovenije, predlagamo, da se ob pripravi Regionalnega razvojnega programa za naslednjo perspektivo oblikuje predlog **za enega pomembnejših regijskih projektov** na stičišču subregij (razvoj, trženje celotnega območja), z aktivnim sodelovanjem s sosednjimi občinami.

3.2 Koncept urejanja območja

Črmošnjice z okolico se razvijajo kot vitalno poselitveno območje z usmeritvijo v razvoj turistične ponudbe. Poudarek je na razvoju kompatibilnih programov, ki se medsebojno in v širšem prostoru dopolnjujejo in povezujejo ter tako ustvarjajo celovito in večplastno turistično ponudbo. S skrbnim načrtovanjem posameznih ureditev in z uveljavitvijo ustrezne blagovne znamke se zagotovi skladna in prepoznavna podoba Črmošnjiške doline kot turistične in pristočasne destinacije.

Za razvoj turizma na območju bo bistvenega pomena ohranitev ali celo povečanje števila prebivalcev v Črmošnjicah in okoliških naseljih.

Turistična ponudba Črmošnjiške doline vključuje programe za zimski in poletni čas, za bolj in za manj aktivne obiskovalce, za zgodovinske in kulturne ter za naravoslovne navdušence in za bolj pasivne goste. Programi imajo skupno rdečo nit (tudi blagovna znamka) in pokrivajo področja:

- športa in rekreacije,
- naravoslovnega turizma in
- kulturno zgodovinskega turizma.

Poleg ureditev in programov na ožjem območju se Črmošnjiška dolina razvija kot izhodišče za široko zaledje Kočevske (sklenjeni gozdovi, habitat velikih zveri, pragozdovi, opuščena kočevarska naselja, tehniška dediščina Kočevarjev, partizanske bolnice in druge lokacije NOB, pohodniške in kolesarske poti idr.) in Bele krajine (Kolpa kot rekreacijsko območje, krajinska parka Kolpa in Lahinja, vinogradniška območja idr.).

Podpora oz. nadgradnja vsem tem področjem pa je ponudba občasnega bivanja in gostinstva. Velik del ureditev je že obstoječ ali pa pomeni nadgradnjo oziroma posodobitev obstoječih objektov in ureditev. Posebej velja poudariti, da glede na značaj obravnavanega območja in načrtovanih programov, ki se vežejo predvsem na varstvo in promocijo narave in dediščinskih vrednosti tega območja, niso predvidene pomembnejše ureditve prometnic in gospodarske javne infrastrukture, pač pa bodo potrebni le redni vzdrževalni ukrepi ter po potrebi (občasno) uvedba posebnih režimov in podobno.

Slika 36: Koncept predlaganih ureditev po področjih (bivanje in gostinstvo, šport in rekreacija, kulturnozgodovinski turizem in naravoslovni turizem).

Ponudba programov Črmošnjiške doline je zelo raznolika, a hkrati celovita, tako da pokriva potrebe in interese vseh starostnih in interesnih skupin. Namen celovitosti ponudbe je, da obiskovalec, ki obišče Črmošnjiško dolino, na potrebuje »plana B« - tudi v slabem vremenu ali kakršni koli situaciji lahko najde tu ali v bližini alternativne možnosti za preživljanje časa. Programi se načrtujejo in izvajajo ob smiselnih povezavah s turističnimi programi v širšem prostoru (npr. Dolenjske Toplice, Novo mesto, Črnomelj, Kolpa).

3.3 Predvidene dejavnosti na območju

BIVANJE IN GOSTINSTVO

- **A - Bivanje:** stalno in občasno; poleg stanovanjskih tudi zasebni počitniški objekti ter kot tržna dejavnost (apartmaji, hotel ipd.) ter v okviru CŠOD.
- **B - Gostinstvo:** gostilna v Črmošnjicah, hotel – restavracija, sezonski lokali na smučišču in v Črmošnjicah, manjša sezonska ponudba na kmetijah.
- **C - Taborjenje:** za organizirane skupine (skavti, taborniki, šola v naravi) in za posameznike (postajališče za avtodome).

ŠPORT IN REKREACIJA

- **D – Kolesarjenje:** rekreativno kolesarjenje, tudi organizacija prireditev (turne oz. tematske kolesarske poti različnih težavnosti in dolžin).
- **E – Pohodništvo:** pohodi in izleti na bližnje vrhove, na lokacije opuščenih naselij in druge zanimive točke; opazovanje narave; poti različnih dolžin in težavnosti.
- **F – Plezanje in drugi adrenalinski športi :** specifične, zahtevnejše oblike športa oz. rekreacije (plezalne stene, adrenalinski park, zip line).
- **G – Smučanje (alpsko in tek na smučeh):** obstoječe smučišče (prenova, nadgradnja) in razširitev z dograditvijo prog za alpsko smučanje in za smučarski tek ter dograditev pripadajoče infrastrukture.

KULTURNO ZGODOVINSKI IN NARAVOSLOVNI TURIZEM

- **H – Raziskovanje:** opazovanje narave, fotolov ipd.; izpostavitve posebnosti območja za specifične raziskovalce, tudi mednarodno (habitat velikih zveri, naravne vrednote; kočevarska naselja in tehniška dediščina ter NOB),
- **I - Izobraževanje:** CŠOD ter ogled zgodovinskih lokacij (arheologija, opuščena kočevarska naselja, NOB) in naravoslovnih destinacij (Divji potok in Črmošnjičica, habitat velikih zveri, kraške jame ipd.).

3.4 Načrtovane ureditve

V nadaljevanju so predstavljene konkretne glavne ureditve oziroma njihove lokacije na obravnavanem območju.

BIVANJE IN GOSTINSTVO

1. Naselje Črmošnjice (trg s tržnico, info točka z gostiščem, letno gledališče in hotel – opcijsko)
2. CŠOD Lipa
3. Hotel in gostinski lokali – turistični center Gače
4. Počitniško naselje Gričice - Rog
5. PZA – postajališče za avtodome Gače in Črmošnjice
6. Taborni prostor
7. Turistične kmetije Komarna vas, Brezovica, Blatnik
8. Razpršeni hotel v opuščenih vaseh – Planina, Štale, Topli vrh

ŠPORT IN REKREACIJA

9. Kolesarske poti - slovenska turno kolesarska pot – nov krak in kolesarska pot po Črmošnjiški dolini
10. pohodniške poti na sedem semiških tisočakov (Mirna gora ipd.)
11. zahtevna planinska pot z varovali – po »suhi« hudourniški strugi od potoka Črmošnjice do kolovoza pod Toplim vrhom
12. Stene – naravno plezališče in razgledna točka
13. Plezališče Stari tabor
14. Smučišče (alpsko smučanje in tek na smučeh) - Turistični center Gače
15. Adrenalinsko doživljajski park - Turistični center Gače

KULTURNO ZGODOVINSKI TURIZEM

16. Mini muzej v Črmošnjicah
17. Opuščene kočevske vasi Ašelice, Stari Tabor in Topli vrh ter pokopališče Novi tabor
18. Arheološko najdišče Topli vrh
19. Partizanske bolnišnice (Zgornji Hrastnik, Vinica, Kremelj)

NARAVOSLOVNI TURIZEM

20. Učna pot - Črmošnjičica in Divji potok
21. Opazovalnice za velike zveri
22. Gozdarski poligon
23. Ribnik - ribogojnica

Kot je navedeno zgoraj, bodo za izvedbo in delovanje teh ureditev poleg predlogov v preglednici potrebni še drugi organizacijski in finančni ukrepi.

Zbirna preglednica predlaganih ureditev po sklopih glede na letni čas, število uporabnikov, starostne skupine in težavnost posameznih aktivnosti:

SKLOP	UREDITEV	DEJAVNOSTI	število uporabnikov		starostna skupina			aktivnost			sezona obiska	
			posameznik	skupina	starejši	odrasli	otroci	pasivno	zmerno	zelo aktivno	letni čas	zimski čas
Bivanje in gostinstvo	1. Naselje Črmošnjice (trg s tržnico, info točka z gostiščem, letno gledališče in hotel – opcijsko)	A, B, E	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓
	2. ČŠOD Lipa	A, B, I		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	3. Hotel in gostinski lokali – turistični center Gače	A, B	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓
	4. Počitniško naselje Gričice - Rog	A	✓		✓	✓	✓	✓			✓	✓
	5. PZA – postajališče za avtodome Gače in Črmošnjice	C	✓		✓	✓	✓	✓			✓	✓
	6. Taborni prostor	C		✓	✓	✓	✓	✓			✓	
	7. Turistične kmetije Komarna vas, Brezovica in Blatnik	A, B	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
	8. Razpršeni hotel v opuščenih vaseh – Planina, Štale, Topli Vrh	A	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
Šport in rekreacija	9. Kolesarske poti - slovenska turno kolesarska pot – nov krak in kolesarska pot po Črmošnjiški dolini	D, E, G	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	
	10. pohodniške poti na sedem semiških tisočakov (Mirna gora ipd.)	E	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
	11. zahtevna planinska pot z varovali – po »suhi« hudourniški strugi od potoka Črmošnjice do kolovoza pod Toplim Vrhom	E, F	✓			✓				✓	✓	
	12. Stene – naravno plezališče in razgledna točka	F	✓			✓				✓	✓	
	13. Plezališče Stari Tabor	F	✓			✓				✓		✓
	14. Smučišče (alpsko smučanje in tek na smučeh) - Turistični center Gače	G	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓
	15. Adrenalinsko doživljajski park - Turistični center Gače	F	✓	✓		✓	✓			✓	✓	

Kulturno zgodovinski turizem	16. Mini muzej v Črmošnjicah	I	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓
	17. Opuščene kočevske vasi Ašelice, Stari Tabor in Topli vrh ter pokopališče Novi tabor	H, I	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
	18. Arheološko najdišče Topli vrh	H, I	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓
	19. Partizanske bolnišnice (Zgornji Hrastnik, Vinica, Kremelj)	H, I	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
Naravoslovni turizem	20. Učna pot - Črmošnjičica in Divji potok	H, I, E	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓
	21. Opazovalnice za velike zveri	H, I	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
	22. Gozdarski poligon	H, I	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓
	23. Ribnik - ribogojnica	I	✓		✓	✓		✓	✓		✓	✓

3.5 Podrobnejša predstavitev posameznih ureditev

V nadaljevanju so podrobneje predstavljene posamezne ureditve na območju Črmošnjiške doline in okolice. Razdeljene so v zgoraj predstavljene sklope. Za vsako ureditev so z slikovnimi znaki prikazani najpomembnejši podatki za uporabnike:

- **število uporabnikov:** posameznik / skupina,

- **starostna skupina:** starostniki / odrasli / otroci,

- **stopnja aktivnosti:** pasivno / zmerno / zelo aktivno

- **sezona obiska:** letni čas / zimski čas.

V nadaljevanju so podan kratek opis in grafični prikaz ureditve, navedena je prostorska in projektna dokumentacija, ki je že pripravljena (veljavna) in tista, ki je za izvedbo ureditve še potrebna (do faze dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja - DGD).

Med drugim je označena prioriteta; gre za odločitev o prednostnih projektih, ki bo sicer odvisna od številnih dejavnikov. Predstavljeni predlog izpostavlja tiste ureditve (projekte), ki se urejajo »prednostno« (z namenom, da ponudba zaživi oziroma se okrepi), ter tiste, ki se bodo urejale »redno« - kot dopolnitev ponudbe, ko bodo viri (finančni, človeški in drugi) na razpolago.

Predstavljena je tudi možnost fazne izvedbe, kar pomeni urejanje oziroma izvedbo investicije (posamezne ureditve) v več časovnih fazah.

Na koncu so navedeni še okvirni organizacijski ukrepi, to so vsi drugi ukrepi, ki so poleg same prostorske ureditve potrebni za izvedbo in delovanje programa.

Za boljšo preglednost so v preglednicah posamezni sklopi ureditev prikazani v različnih barvah.

3.5.1 Bivanje in gostinstvo

Na obravnavanem območju **je bivanje danes mogoče:**

- v stalno naseljenih naseljih v dolini (Črmošnjice, Srednja vas, Brezovica pri Črmošnjicah, Blatnik pri Črmošnjicah ter Vrčice,
- v manjših zaselkih na hribovitih območjih: Komarna vas (kmetija) in Planina (nekaj počitniških in stanovanjskih objektov),
- v počitniškem naselju Gričice
- in v okviru CŠOD.

Gostinske ponudbe na tem območju ni.

Že načrtovane ureditve v veljavnih izvedbenih prostorskih aktih (OPPN):

V Črmošnjicah so na voljo stavbna zemljišča, na katerih bo po izgradnji komunalne opreme možna gradnja stanovanjskih in apartmajskih objektov. Poleg tega so v okviru počitniškega naselja Gričice - Rog na razpolago stavbna zemljišča za gradnjo cca 40 počitniških hiš.

Za razvoj predlaganih programov na tem območju je bistvenega pomena tudi razvoj oz. nadgradnja bivalnih kapacitet in gostinske ponudbe in sicer **kot podpora preostalim programom**. Pri tem je treba tako pri umeščanju in oblikovanju objektov in ureditev za bivanje kot pri oblikovanju gostinske ponudbe v čim večji meri izkoristiti obstoječe objekte (npr. opuščene ali v neustrezni rabi) in obstoječa stavbna zemljišča (npr. območja opuščenih vasi). Pri tem je treba izhajati iz:

- značilnosti obstoječe in nekdanje poselitve (upoštevanje specifične zgodovine in naravnega okolja oblikovanje vseh objektov mora upoštevati tradicionalno tipologijo kočevarskih objektov)
- iz etnoloških posebnosti območja (oblikovanje objektov in opreme, priprava hrane, uporaba zdravih zelišč, uporaba divjih rastlin v prehrani ipd.)
- iz naravnih danosti (upoštevati sezonski značaj in občasnost posameznih ureditev ter rab prostora).

V okviru nadaljnjega razvoja območja so poleg ohranitve (in posodobitve ter nadgradnje) obstoječih objektov in ureditev **predlagani novi objekti in ureditve:**

- hotel z restavracijo,
- turistične kmetije v obstoječih in opuščenih vaseh,
- taborni prostor (za tabornike, skavte ipd.),
- parkirišča za avtodome (PZA).

Možnosti občasnega bivanja so raznolike, tako lokacijsko kot tudi v smislu intenzivnosti rabe – od klasičnega hotelskega kompleksa do posameznih enostavnih bivalnih enot v opuščenih kočevarskih vaseh (razpršeni hotel).

Za vse objekte oz. ureditve je treba zagotoviti minimalno komunalno opremo (dostop, voda, elektrika in ustrezno obliko prečiščevanja komunalnih odpadnih voda), pri čemer se v čim večji meri izkoristijo že obstoječi objekti in ureditve, tako da bodo posegi v naravno okolje čim manjši. Izgradnja novih cestnih povezav ni potrebna, zagotovi pa se redno vzdrževanje obstoječih prometnic.

V povezavi z bivanjem in gostinsko ponudbo velja posebej poudariti, da bi bilo treba za boljšo prepoznavnost območja oblikovati blagovno znamko Črmošnjiške doline in se tem posebej izpostaviti katero izmed lokalno značilnih posebnosti območja (narava, kultura, zgodovina, navade, tradicija). Poleg tega bi bilo smiselno vzpostaviti **osrednjo tematsko prireditev, ki bi prerasla v tradicionalni, vsakoletni dogodek**, z namenom, da se privabi čim večje število obiskovalcev. Tema oz. osnovni fokus bi se moral navezovati na katero od lokalnih posebnosti, po katerem se to območje bodisi bistveno razlikuje od drugih ali pa to temo predstavi na poseben, svojevrsten način.

V tem kontekstu bi npr. kazalo **izpostaviti čemaž**, saj je na ožjem in širšem območju veliko obsežnih rastišč (npr. Gače, dolina Divjega potoka). Po podatkih iz Etimološkega slovarja slovenskih zemljepisnih

imen (Snoj, M., 2009) tudi ime Črmošnjice izhaja iz čemaža. Takšna prireditev (npr. Dan čemaža) bi se lahko navezala na programe, povezane z gostinsko ponudbo, naravoslovnim turizmom in izobraževanjem, zgodovino, etnologijo in rekreacijo in bi lahko vključevala:

- vodene ogled rastišč in nabiranje čemaža ter po potrebi opredelitev poligonov, kjer se prepove nabiranje;
- publikacijo s predstavitvijo čemaža, možnosti uporabe čemaža, opozorila zaradi možnosti zamenjave s strupenimi rastlinami;
- organizacijo priprave različnih vrst hrane s čemažem (z olivnim oljem, vloženi cvetovi oz. popki, skutni namazi...), tudi na podlagi podatkov o uporabi čemaža nekoč, o zdravilnih učinkih ipd.;
- razstavo literature, izdelkov, pripravkov in degustacijo ipd.

Ker gre za tako zelo naravno ohranjeno območje, bi lahko posebej izpostavili še druge divje rastline in njihovo uporabo v prehrani, medicini in farmaciji.

Slika 37: Na obravnavanem in širšem območju so obsežna rastišča čemaža, ki bi ga bilo smiselno uporabiti kot prepoznavno prvo turistične ponudbe, morda celo blagovne znamke

Za razvoj na področju bivanja in gostinstva so posebnega pomena objekti, ureditve in programi, ki so podrobneje predstavljeni v nadaljevanju:

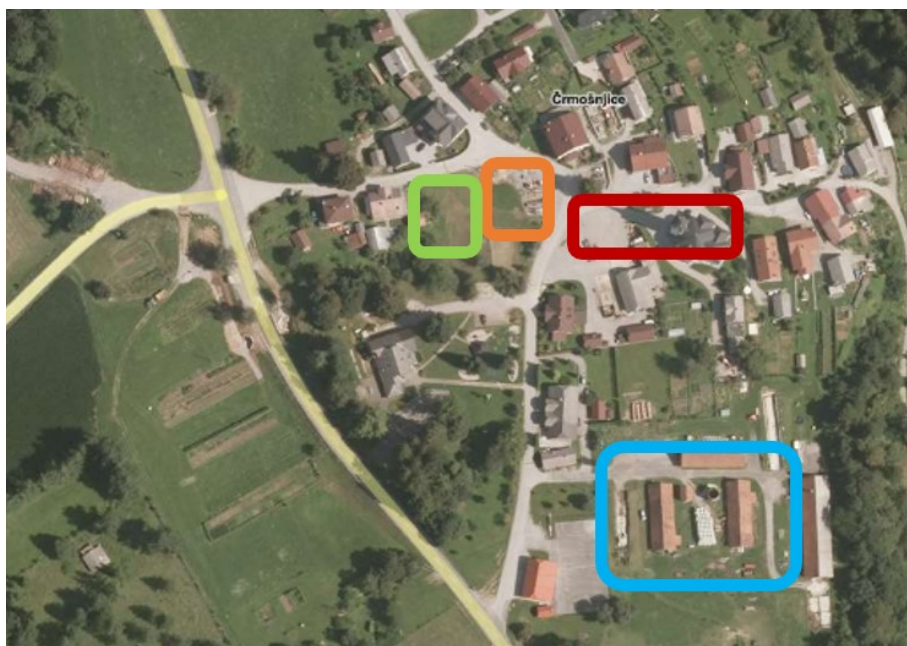
- Naselje Črmošnjice (trg s tržnico, info točka z gostiščem, letno gledališče in hotel – opcijsko),
- CŠOD Lipa,
- Hotel in gostinski lokali – turistični center Gače,
- Počitniško naselje Gričice - Rog,
- Postajališče za avtodome Gače in Črmošnjice (PZA),
- Taborni prostor,
- Turistične kmetije Komarna vas, Brezovica, Blatnik in
- Razpršeni hotel v opuščenih vaseh – Planina, Štale, Topli Vrh.

1. Naselje Črmošnjice (trg s tržnico, info točka z gostiščem, letno gledališče in hotel – opcijsko)

Število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
 	 	 	

Opis ureditev:

Črmošnjice se urejajo s ciljem povečanja bivalnih kakovosti za prebivalce (predvsem umestitev ustreznih programov in urejanje prometa) in glede na to, da gre za naselje na samem izhodišču poti, ki vodijo na Kočevski rog, tudi možnosti za razvoj turistične ponudbe. Pri urejanju osrednjega dela naselja se smiselno upoštevajo predlogi iz študentske arhitekturno-urbanistične delavnice (UL FA, februar 2019). Uredi se jedro naselja ob cerkvi, kjer se poleg odprtih površin z urbano opremo umesti tudi ureditev za občasno organizacijo tržnice lokalnih izdelkov. Ob križišču cest se umesti objekt z info točko ter javnimi sanitarijami, v sklopu tega se umesti tudi gostišče. V bližini se uredi letno gledališče. Na jugu naselja na območju opuščenih objektov kmetijske zadruge pa se lahko umesti hotel (namesto reliefno problematične lokacije na Gačah) ali/in pokrita igrišča za večje skupine (za treninge za skupinske športe). V severnem delu Črmošnjic je že v veljavi OPPN za širitev naselja, kjer se poleg stanovanjskih hiš lahko umestijo tudi apartmaji oz. objekti za turistične namene ter delno za storitvene dejavnosti. Na južnem delu naselja bi bilo smiselno obstoječe kmetijske gospodarske objekte prenoviti oz. zgraditi hotelski objekt ali več objektov; glede na gradbeno-tehnično stanje in funkcionalnost je opcija tudi odstranitev obstoječih stavb in novogradnja ustreznih stavb, pri čemer se ohranjajo bistvene značilnosti obstoječih stavb (predvsem višina in nakloni streh). Za potrebe razvoja turizma se predvidi večje parkirišče na parc. št. 1636/5 k.o., pri čemer se preveri tudi možnost urejenega parkiranja za tovornjake, tako da ne bo več prihajalo do neurejenega mešanja prometa v osrednjem delu naselja in da bo zagotovljena prometna varnost. Pokopališče Novi Tabor v bližini Črmošnjic se kot staro kočevsko pokopališče opremi s pojasnjevalno tablo.

rdeče – območje trga s cerkvijo in občasno tržnico,
 oranžno – ureditev info točke z javnimi sanitarijami in gostiščem,
 zeleno – ureditev letnega gledališča,
 modro – hotel (opcija).

Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: Veljavni OPN na območju jedra naselja opredeljuje namensko rabo SK (površine podeželskega naselja), kar dopušča navedene ureditve v omejenem obsegu. Za ureditev jedra naselja je bilo pripravljenih več idejnih predlogov v sklopu študentske delavnice. Na južnem delu (kjer bi se umestil hotel) je namenska raba CU ter obveza za urejanje z OPPN, ki bo lahko omogočil umestitev hotela, kar do sprejetja OPPN ni mogoče (134. člen OPN). V severnem delu Črmošnjic je veljaven OPPN za širitev naselja.

Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: Ob spremembi OPN naj se območje jedra opredeli z namensko rabo CD, da bo omogočen razvoj dejavnosti (npr. gostišče in info center). V primeru gradnje

hotela na južnem delu naselja je treba pripraviti in sprejeti OPPN. Za vse posamezne ureditve je treba zagotoviti projektno dokumentacijo (za nekatere ureditve DGD in za vse PZI).

Prioriteta: prioriteto: info točka, sanitarije / redno: gostišče, letno gledališče, tržnica, hotel.

Faznost izvedbe: Posamezne ureditve se lahko izvaja fazno, skladno z projektno dokumentacijo.

Organizacijski ukrepi: Za info točko, sanitarije, letno gledališče in tržnico je treba določiti upravljavca ter zagotoviti finančna sredstva za izvedbo in obratovanje. Za gostišče in hotel poiskati potencialnega investitorja, glede hotela se uskladiti s Turističnim centrom Gače. Za območje OPPN na severu naselja je treba izvesti parcelacijo in pridobiti zainteresirane kupce zemljišč, za apartmajske oz. počitniške objekte morda organizirati upravljanje oz. vzdrževanje celotnega območja (prometne površine, urejanje ohišnic oz. vrtov ipd.).

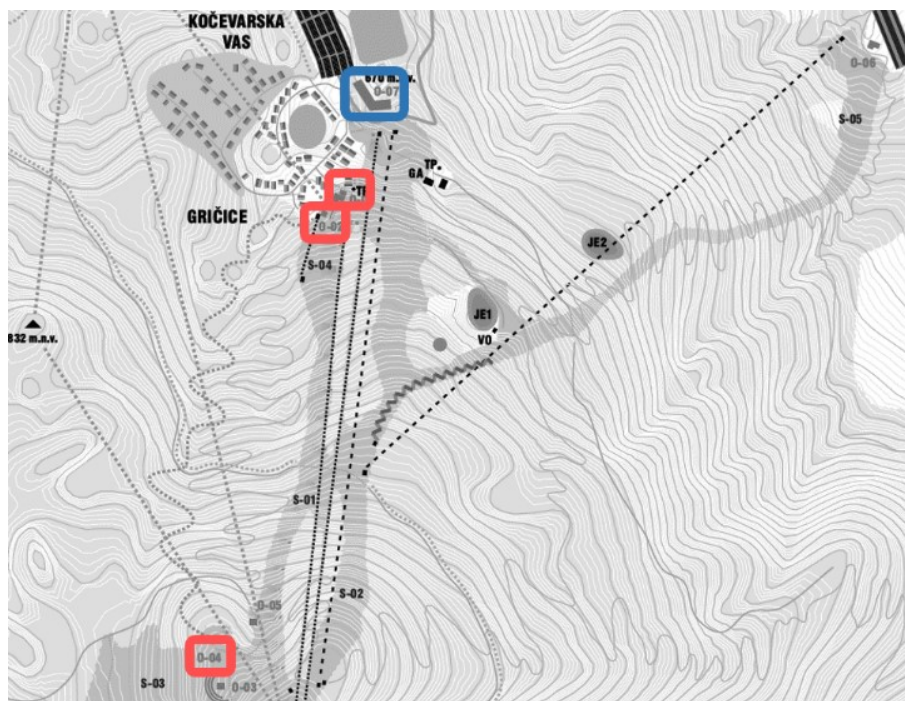
2. CŠOD Lipa			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
 	 	 	
Opis ureditev: Obstoječi objekt CŠOD Lipa se po potrebi prenovi in/ali dozida, zunanje ureditve se (predvsem na vstopnem delu) dopolnijo z dodatno urbano opremo, na južnem delu območja se uredi robinzonsko oziroma kompleksnejše otroško igrišče, ki bo primerno za različne starostne kategorije otrok; vitalna drevesa se ohranijo. rdeče – območje objekta CŠOD z vstopnim delom, zeleno – območje robinzonsko otroško igrišče			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: Veljavni OPN omogoča načrtovane ureditve, namenska raba na celotnem območju je BT – površine za turizem. Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: Za prenovo oziroma dozidavo objekta CŠOD je potrebno pripraviti projektno dokumentacijo (za gradbeno dovoljenje in izvedbo), za ureditev robinzonskega otroškega igrišča je treba pripraviti projekt za izvedbo. Prioriteta: redno. Faznost izvedbe: Posamezne ureditve se lahko izvajajo ločeno. Organizacijski ukrepi: Pridobivanje finančnih sredstev za prenovo/dozidavo objekta ter ureditev igrišča.			

3. Hotel in gostinski lokali – turistični center Gače

število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
 	 	 	

Opis ureditev:

V sklopu turističnega centra Gače je trenutno že načrtovana izgradnja hotela ter treh manjših gostinskih lokalov na različnih lokacijah. Glede na dislociranost lokacije od Črmošnjic in regionalne ceste ter upoštevajoč podatke o dejanskih potrebah in obisku smučišča je pod točko 1 v tem poglavju namesto tega hotela predlagana opcija umestitve hotela v naselju Črmošnjice.

modro – lokacija hotela / rdeče – lokacije gostinskih lokalov

Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: v OPN je območje opredeljeno kot ZS, območje hotela kot BT, enoti urejanja prostora CRM-7 (območje ZS) in KOV-3 (BT). Določila za navedene namenske rabe in EUP omogočajo izvedbo načrtovanih ureditev. Hotel in eden od gostinskih objektov sta vključena tudi v veljavnem OPPN za počitniško naselje Gričice-Rog. Pripravljena je programska idejna zasnova Turističnega centra Gače (maj 2017).

Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: za izvedbo načrtovanih ureditev je potrebno pripraviti izvedbeno projektno dokumentacijo ter pred tem pridobiti gradbena dovoljenja za posamezne objekte.

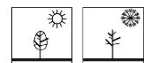
Prioriteta: prednostno.

Faznost izvedbe: posamezni objekti se lahko urejajo fazno glede na njihovo arhitekturno zasnovo.

Organizacijski ukrepi: ureditve so načrtovane v sklopu turističnega centra, ki ima znanega lastnika oz. upravljavca.

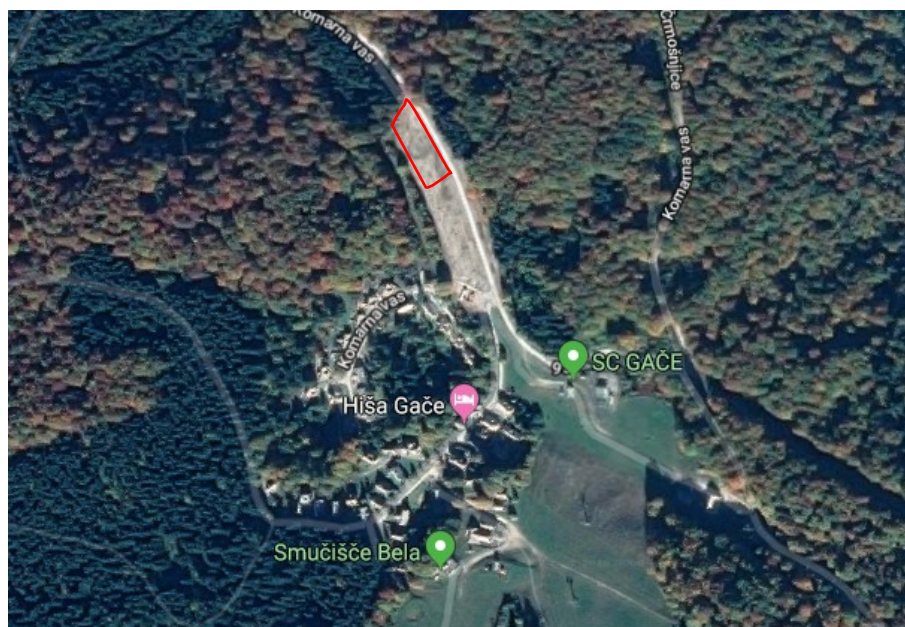
4. Počitniško naselje Gričice - Rog			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			
Opis ureditev V veljavnih prostorskih aktih je že načrtovana širitev obstoječega počitniškega naselja Gričice. Večina objektov (tako obstoječih kot načrtovanih) je namenjena zasebnikom, nekateri pa so predvideni tudi za oddajo v najem. Predlagani sta ureditev obsežnih površin parkirišč in možnost ureditve športnih igrišč. / zasnova iz OPPN			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: za območje je sprejet OPPN za počitniško naselje Gričice-Rog (UL RS, št. 62/2017). Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: projektna dokumentacija za gradbena dovoljenja in za izvedbo posameznih objektov in GJI, predvsem prometnih površin. Prioriteta: redno. Faznost izvedbe: celotna ureditev se ureja v več fazah, odvisno od posameznih investorjev. Organizacijski ukrepi: zgotoviti izvedbo prometnih površin in opremljanje s preostalo GJI ter poiskati investitorje, morda organizirati upravljanje oz. vzdrževanje celotnega območja (prometne površine, urejanje ohišnic oz. vrtov ipd.).			

5. Postajališče za avtodome Gače in Črmošnjice – PZA

število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			

Opis ureditev:

V prvi fazi je predvidena ureditev postajališča za avtodome (PZA) na Gačah s 16 parkirnimi mesti ter oskrbovalnim otokom. V drugi fazi pa je predvidena tudi ureditev podobnega postajališča na severnem delu Črmošnjic (na območju območja, na katerem je z OPPN načrtovana pozidava s stanovanjskimi in apartmajskimi oz. počitniškimi objekti). Na obeh lokacijah se poleg ureditve utrjenih površin zagotovijo tudi ureditve za shranjevanje, odvajanje oz. upravljanje z odpadki iz avtodomov, po potrebi mala čistilna naprava.

Projektna rešitev za ureditev PZA Gače

Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: namenska raba na območju za ureditev PZA Gač je PO (ostale prometne površine), kar omogoča izvedbo načrtovanih ureditev. V pripravi je že projektna dokumentacija za izvedbo. Na območju druge faze PZA v Črmošnjicah je veljavni OPPN, v katerem je ureditev PZA že predvidena.

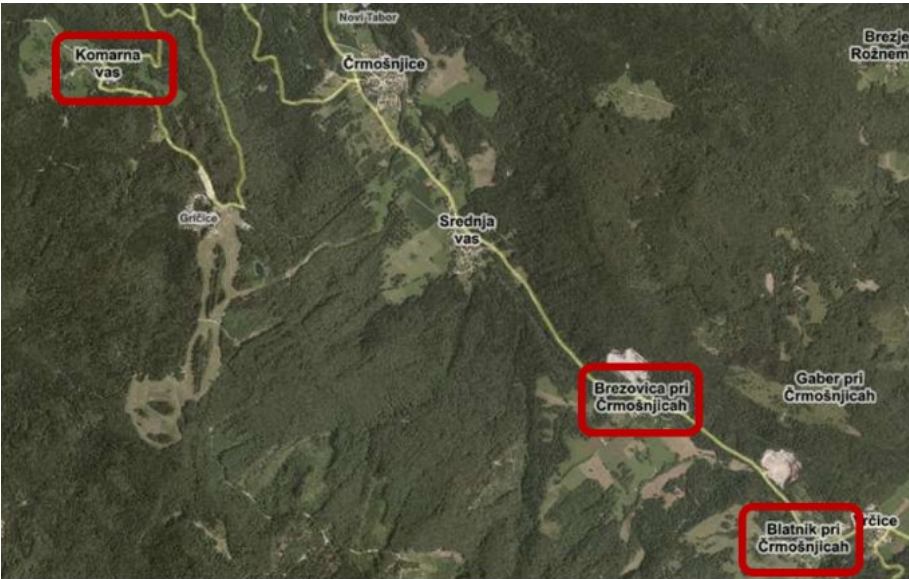
Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: za prvo fazo dodatna dokumentacija ni potrebna, za drugi fazo (v Črmošnjicah) pa je potrebno pripraviti izvedbeno dokumentacijo.

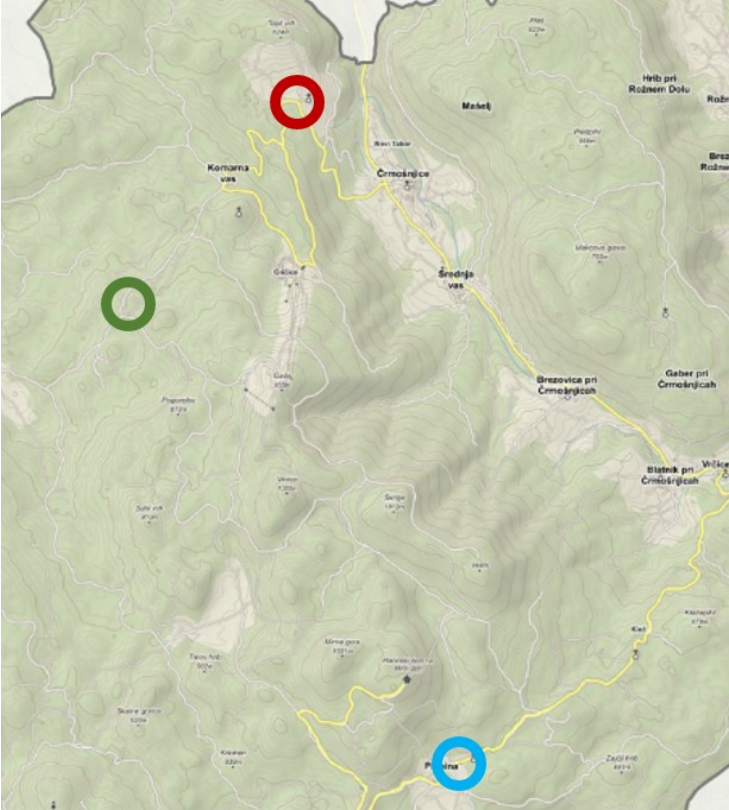
Prioriteta: prednostno.

Faznost izvedbe: dve fazi, 1. PZA Gače, 2. PZA Črmošnjice.

Organizacijski ukrepi: določiti upravitelja in vzdrževalca za obe PZA.

6. Taborni prostor			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			
Opis ureditev: Ob starem smučišču nad Srednjo vasjo se uredita taborni prostor za organizacijo raznih taborov (skavti, taborniki, šola v naravi, in druge organizirane skupine). Prostor smučišča se nameni organizaciji različnih iger in drugih prostočasnih dejavnosti; na ta način se ureditev, namenjena zimskemu športu, smiselno uporabi tudi v preostalih letnih časih. Za potrebe ureditve tabornega prostora ni potrebno urejanje komunalne infrastrukture in drugih objektov, uporabijo se obstoječe dostopne poti (po potrebi se preuredijo). lokacija tabornega prostora			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: območje je opredeljeno koz zelena površina (ZS), saj je na tem delu predvidena širitev smučišča. Uporaba zemljišč kot taborni prostor v letnem času je skladna z OPN. Projektna dokumentacija ni pripravljena. Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: pripraviti izvedbeno dokumentacijo predvsem za potrebno infrastrukturo (predvsem voda), premične sanitarne enote. Prioriteta: redno. Faznost izvedbe: / Organizacijski ukrepi: zemljišča so v lasti Občine, ko bo taborni prostor urejen, je potrebna redna košnja in promocija tabornega prostora.			

7. Turistične kmetije - Komarna vas, Brezovica, Blatnik			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			
Opis ureditev: V navedenih naseljih, ki ležijo ob regionalnih cestah in so zato zelo dobro dostopna, se spodbuja in podpira razvoj obstoječih kmetij, predvsem dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, tako da se po možnosti preoblikujejo v turistične kmetije z nočitvenimi kapacitetami in gostinsko ponudbo. Gradnja povsem novih kmetij ni predvidena, se pa predvidijo tudi novi objekti (po potrebi nove stavbne površine) v sklopu obstoječih kmetij. V okviru dopolnilnih dejavnosti na kmetiji se prednostno razvijajo programi, povezani z varstvom narave in kulturne dediščine, z upoštevanjem etnoloških značilnosti (npr. arhitektura in notranja oprema, lokalno značilna hrana) in z bivanjem v neokrnjenem okolju, ki leži na samem izhodišču visoko ovrednotenega gozdnega kompleksa in območja zelo specifične kulturne dediščine. Razvoj kmetij se vodi usklajeno s preostalimi programi na širšem območju (npr. oskrba preostalih turističnih programov z lokalno pridelano hrano). 			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: v OPN so opredeljene zahteve po urejanju naselij Brezovica, Blatnik in Komarna vas z OPPN. V navedenih aktih je zagotovljena podlaga za vzpostavitev oz. urejanje turističnih kmetij. V Komarni vasi gre trenutno za eno kmetijo, medtem ko se v Brezovici in Blatniku nahaja več kmetij oz. domačij in je več možnosti, da se ena ali več njih prestrukturira v turistično. Ureditev dostopov razen rednega vzdrževanja ni potrebna, projektna dokumentacija za posamezne objekte ni pripravljena. Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: za turistične kmetije v Brezovici, Blatniku in Komarni vasi se naj pripravijo podrobnejše strokovne podlage (idejne rešitve), ki se uskladijo predvsem z nosilci urejanja prostora, pristojnimi za varstvo narave (ZRSVN) in kulturne dediščine (ZVKDS) in na podlagi teh v okviru SD OPN ukine zahteva o izdelavi OPPN. Za vsako kmetijo je nato treba pripraviti projektno dokumentacijo (odvisno od objektov in ureditev - DGD ali le PZI). Prioriteta: redno. Faznost izvedbe: vsaka turistična kmetija se ureja ločeno, v poljubnih fazah (glede na izkazan interes). Organizacijski ukrepi: preveriti interes pri lastnikih kmetij oziroma poiskati potencialne interesente (predvsem za lokacije v Brezovici in Blatniku, kjer je več kmetij) ter z njimi poiskati morebitne možnosti za pridobitev sredstev za razvoj turistične dejavnosti predvsem kot dopolnilnih dejavnosti na kmetiji. Organizirati izobraževanje za nosilce kmetij, tudi z ogledom primerov dobre prakse v Sloveniji (npr. območje Triglavskega narodnega parka) Pali pa celo v tujini (npr. v Avstriji in Italiji).			

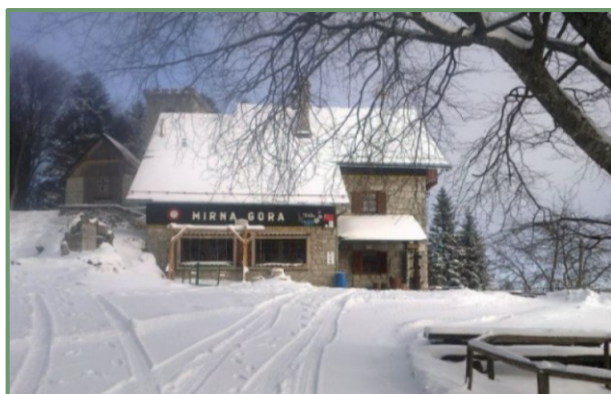
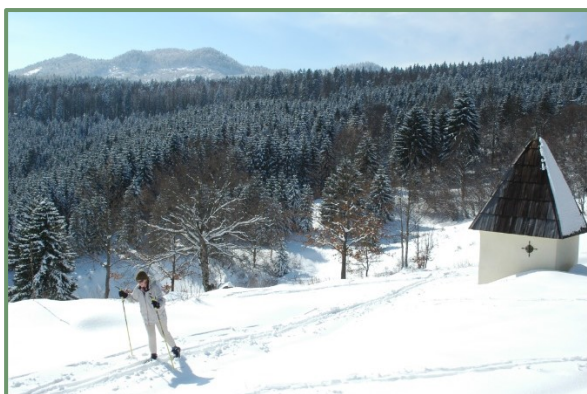
8. Razpršeni hotel v opuščeni vasi – Planina, Štale, Topli Vrh			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			
Opis ureditev: Na izbrani lokacijah navedenih opuščenih vasi se prenovijo obstoječi objekti ali zgradijo nadomestni objekti z upoštevanjem kočevarske tipologije gradnje. Druge novogradnje se ne izvajajo. Ureditev novih prometnic ni potrebna, zagotovi pa se redno vzdrževanje obstoječih gozdnih cest in dostopnih poti. Objekti se opremijo zgolj z minimalno infrastrukturo za oddih in odmik (elektrika, voda, individualna čistilna naprava). Zagotovi se minimalna, a organizirana oskrba. Pokopališče pri Planini, ki sodi med najboljše ohranjena kočevarska pokopališča, se redno vzdržuje in opremi s pojasnjevalno tablo. rdeče – Topli Vrh zeleno – Štale modro – Planina			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: veljavni OPN v naselju Planina omogoča razvoj turistične dejavnosti, medtem ko na območju vasi Štale in Toplega Vrha pa ne. Projektne dokumentacije še ni. Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: uskladiti z nosilcem urejanja prostora za varstvo kulturne dediščine (ZVKDS) in spremeniti OPN tako, da bo omogočena umestitev razpršenega hotela tudi v naselju Topli Vrh in Štale. Potem pripraviti projektno dokumentacijo. Prioriteta: redno. Faznost izvedbe: na vsaki lokaciji se lahko ureditve izvajajo fazno, po posameznih objektih oz. bivalnih enotah, pri čemer se najprej uredi potrebna infrastruktura. Organizacijski ukrepi: razpršeni hotel se zasnove kot organizacijska celota z enim upravljavcem, ki skrbi za objekte in ureditve, za vzdrževanje in promocijo ter trženje. Poiskati oziroma se povezati z investitorjem oz. upravljavcem hotela ter poiskati možnosti za sodelovanje.			

3.5.2 Šport in rekreacija

Danes na Gačah deluje Smučarski center Gače, ki je pomembno smučarsko smučarsko središče za območje Jugovzhodne Slovenije in širše. Zagotovljene so ureditve za alpsko smučanje in za smučarski tek, niso pa izkoriščeni potenciali širšega območja smučišča za šport in rekreacijo v drugih sezonah.

Slika 38: Gače so že desetletja uveljavljeno smučarsko središče (vir: <https://scgace.si/> in <https://semic.si/objava/194133>)

Slika 39: Poleg alpskega smučanja je območje zelo primerno za smučarski tek, bodisi po urejenih smučiščih bodisi po godnih poteh in travnikih; poleg tega je Mirna gora tudi zimski pohodniški cilj

Z Mirne gore, ki je njpomembnejša pohodniška in izletniška točka na tem območju in je obiskana v vseh letnih časih, se odpirajo izjemni panoramski pogledi na Belo krajino.

Slika 40: Pogled z Mirne gore proti Črnomlju

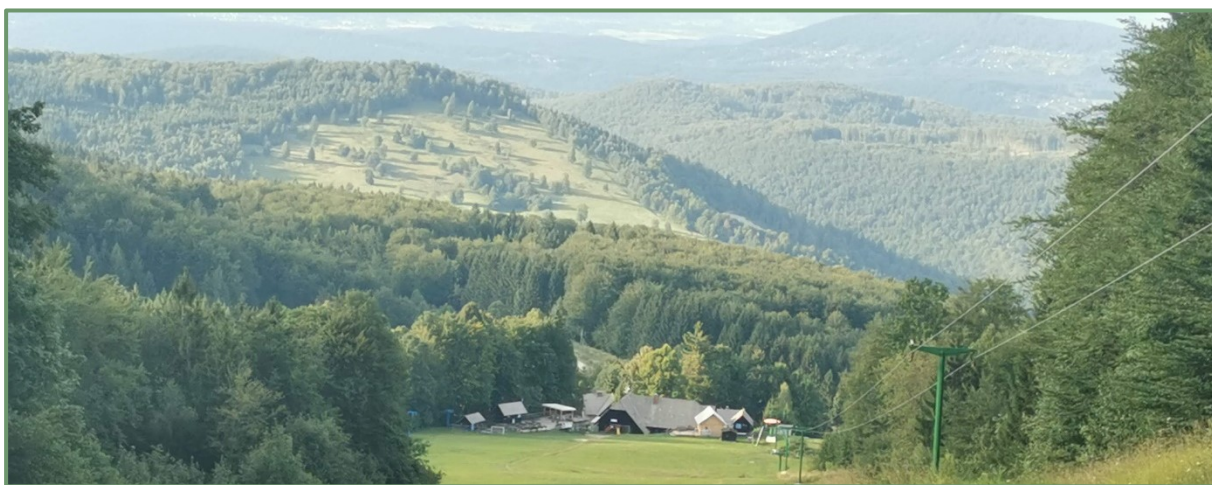
Na območju je urejenih veliko pohodniških in različnih tematskih poti, ki so tudi dobro označene. V veliki meri se že povezujejo s točkami in območji varstva narave in kulturne dediščine.

Slika 41: Na širšem območju je že veliko urejenih in markiranih pohodniških poti in označevalnih tabel

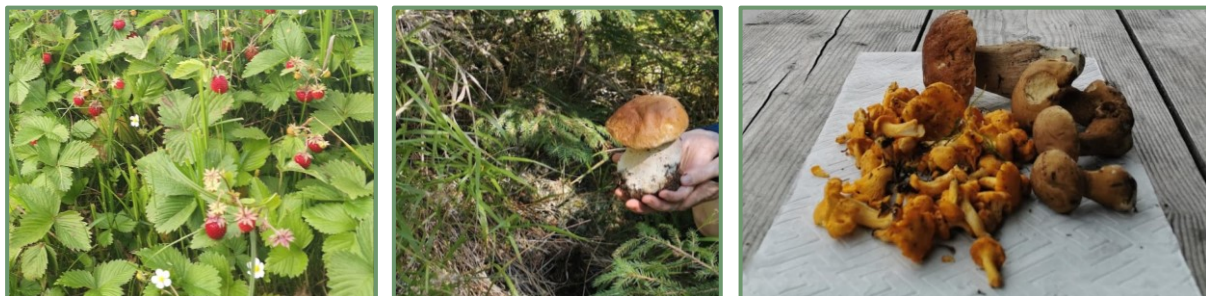

Slika 42: Poleg smučišča imajo Gače tudi velike potenciale kot pohodniški cilj; od tu se poleti in pozimi odpirajo izjemni panoramski pogledi (Foto: A.H.)

Slika 43: Pogled z Gač na Topli vrh, kjer sta arheološko območje - gradišče (vrh hriba) in opuščeno naselje Topli Vrh (ob vznožju pašnikov).

Obsežni gozdovi omogočajo številne izlete, pohode in sprehode oz. hojo po terenih, ki so primerni za širok spekter pohodnikov (delno uravnan in delno razgiban relief, različne težavnosti, velik del poti v gozdu), poleg tega ni zanemarljivo nabiranje gozdnih sadežev, npr. jagodičevja in gob.

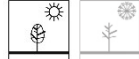
Slika 44: Obsežni gozdovi privabljajo nabiralce gozdnih sadežev

Glede na potenciala tega območja bi bilo smiselno razvijati možnosti za kolesarjenje (gorsko oz. prilagojeno značilnostim terena), pa tudi za pohodništvo. Predvsem bi bilo treba bolje izkoristiti obstoječo infrastrukturo (prometno dostopnost, parkirišča in drugo gospodarsko javno infrastrukturo), ki je namenjena smučanju in drugim aktivnostmi v zimski sezoni, tudi za turistično ter športno in rekreacijsko ponudbo v preostalih letnih časih. V ta namen bi bilo smiselno uvajati dodatne dejavnosti, npr. različne oblike iger in drugih aktivnosti na prostem, povezanih s hojo, spoznavanjem narave in kulturne dediščine, in sicer tako za posameznike kot za družine in večje organizirane skupine. Ob tem je treba preprečiti morebitni razvoj množičnega obiska in se osredotočati na vodene ogleda oz. aktivnosti, predvsem v povezavi z doživljanjem narave, lovom, spoznavanjem zgodovine in etnoloških značilnosti območja in podobno.

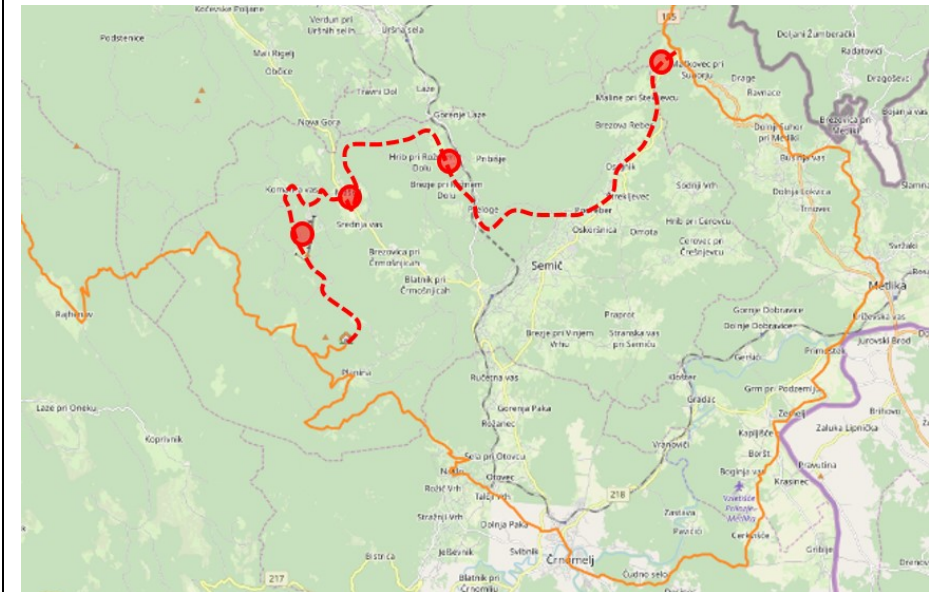
Za razvoj na tem področju so posebnega pomena objekti, ureditve in programi, ki so podrobneje predstavljeni v nadaljevanju:

- Kolesarske poti - Slovenska turno kolesarska pot in kolesarska pot po Črmošnjiški dolini,
- Pohodniške poti na sedem semiških tisočakov (Mirna gora ipd.),
- Zahtevna planinska pot z varovali – po »suhi« hudourniški strugi od potoka Črmošnjice do kolovoza pod Toplim vrhom,
- Stene – naravno plezališče in razgledna točka ,
- Plezališče Stari Tabor,
- Smučišče (alpsko smučanje in tek na smučeh) - Turistični center Gače in
- Adrenalinsko doživljajski park - Turistični center Gače.

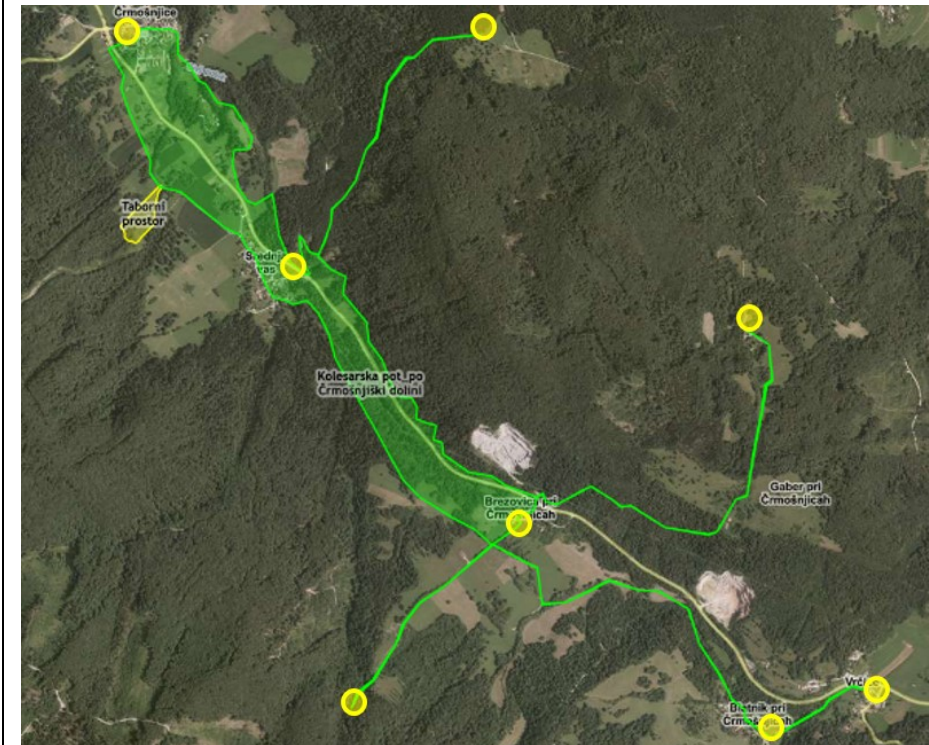
9. Kolesarske poti – Slovenska turna kolesarska pot in kolesarska pot po Črmošnjiški dolini

število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			

Opis ureditev:
Slovenska turno kolesarska pot: skladno s predlogom Planinskega društva se doda krak poti, ki poteka prek Črmošnjiške doline, na glavnih točkah (Gače, Črmošnjice, Rožni dol in Jugorje), poleg tega se uredijo postajališča z žigi. Kolesarska pot po Črmošnjiški dolini: Črmošnjice – taborni prostor – Srednja vas – Brezovica – (Stari Tabor) – (Vrčice) - Brezje – (Vimol) – Srednja vas – (Ašelice) - Mašelj - Črmošnjice. Pot je treba označiti, ponekod (pre)urediti obstoječe kolovozne poti. Pot se v zimskem času uporablja kot proga za tek na smučeh.

oranžno - Slovenska turna kolesarska pot. Z rdečo črtkano črto je shematsko prikazan dodani krak, prikazana so postajališča, ki se opremijo z žigi

kolesarska pot po Črmošnjiški dolini z označenimi točkami

Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: veljavni OPN dopušča ureditev kolesarskih poti. Gre za urejanje in preureditev obstoječega omrežja poti.

Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: po potrebi projektna dokumentacija za posamezne ureditve na poti (postajališče, kakšna urbana oprema).

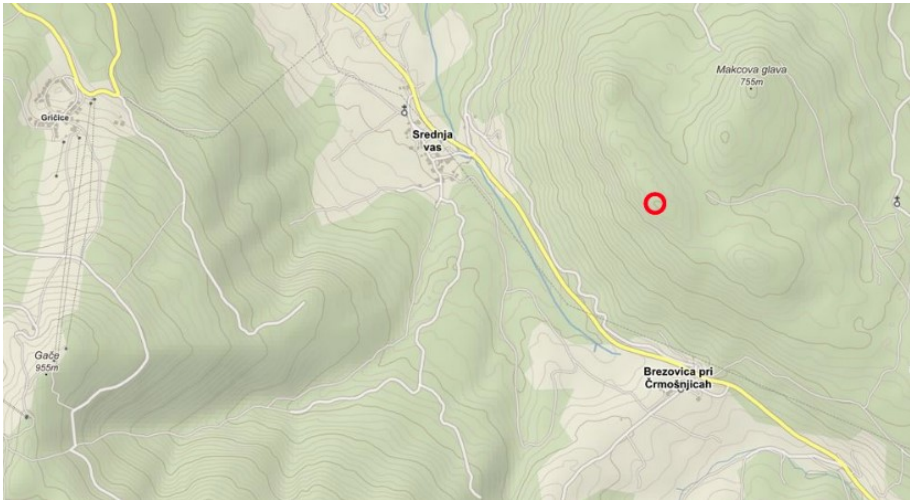
Prioriteta: redno.

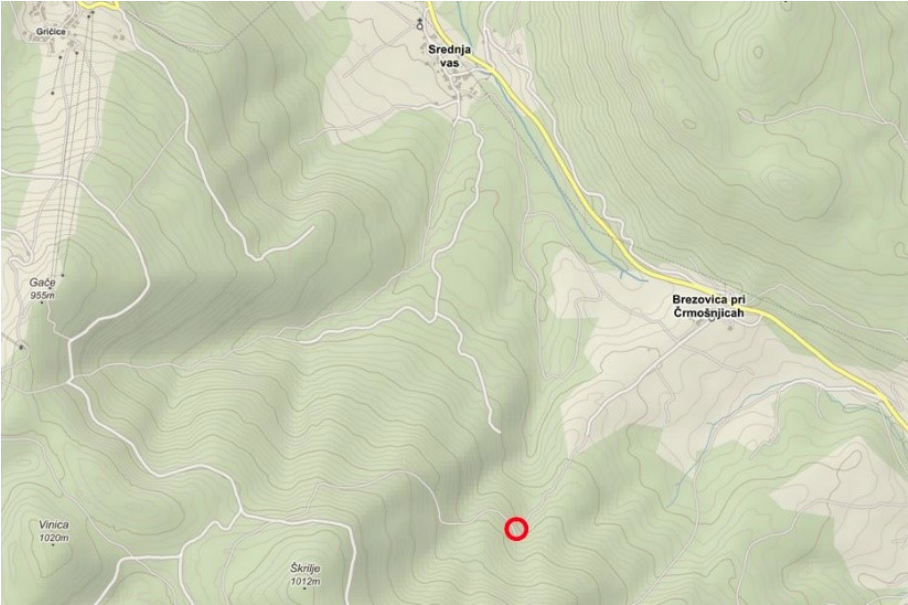
Faznost izvedbe: možna, v smiselnih odsekih.

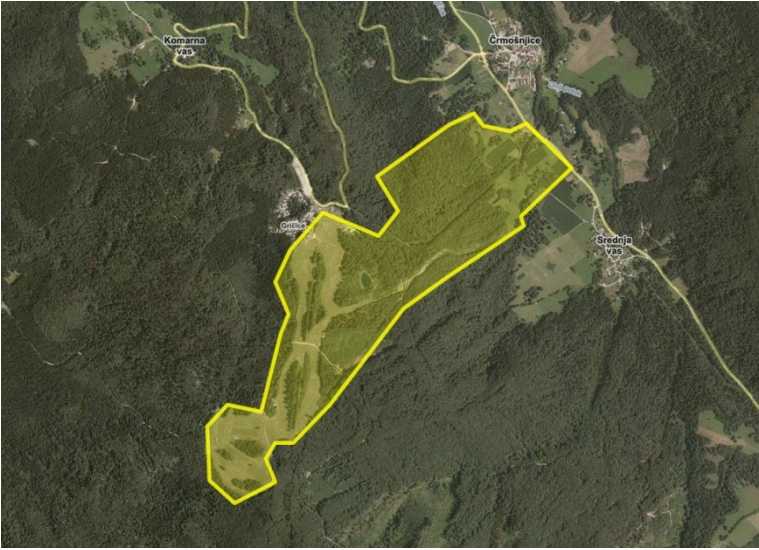
Organizacijski ukrepi: poti urejati označiti in vzdrževati v povezovanju s Planinsko zvezo Slovenije oziroma z lokalnim planinskim društvom.

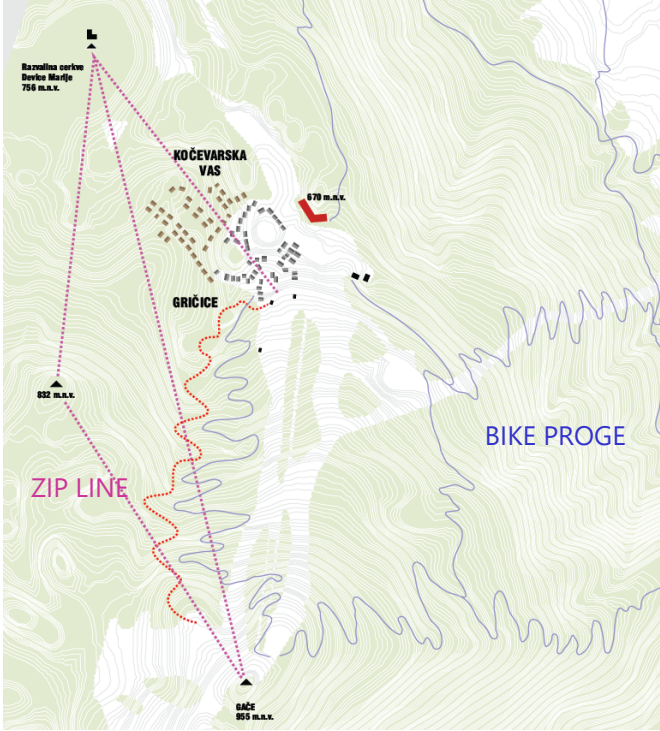
10. Krožna pohodniška pot na sedem semiških tisočakov			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			
opis ureditev Uredi oziroma označi se pohodniška pot na sedem semiških tisočakov, to so Kopa, Kroglišek, neimenovan vrh nad Golobinjekom, Vinica, Škrilje, Mirna gora in neimenovan vrh nad domom na Mirni gori. Trasa se podrobneje načrtuje tako, da ta ne posega na območje pragozda Kopa oziroma naravnih rezervatov, predvsem tistih, ki so ključni deli habitata gozdnega jereba ter ekocelic. Okvirni prikaz trase in vrhov sedmih semiških tisočakov			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: veljavni OPN dopušča ureditev poti. Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: predvidoma ne bo potrebna, saj gre le za ureditev planinskih poti. Prioriteta: redno. Faznost izvedbe: možna, v smiselnih odsekih. Organizacijski ukrepi: poti urejati, označiti in vzdrževati v povezovanju s Planinsko zvezo Slovenije oziroma z lokalnim planinskim društvom ter z ZRSVN.			

11. Zahtevna planinska pot po »suhi« hudourniški strugi			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
 	 	 	
Opis ureditev: Zahtevna planinska pot po »suhi« hudourniški strugi od potoka Črmošnjice do kolovoza pod Toplim vrhom se uredi z varovali. Posebna pozornost se nameni varovanju pobočja, saj ureditev in raba ne smejo vplivati na pretočne razmere v strugi potoka in ne smejo povzročati erozijskih procesov (krušenje materiala navzdol). Posebni dostopi ali morebitna parkirišča se ne urejajo, uporabijo se obstoječe poti. 			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: veljavni OPN dopušča ureditev poti. Potrebna je uskladitev s pristojnim zavodom za varstvo narave (ZRSVN). Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: predvidoma ne bo potrebna, , z izjemo izvedbene dokumentacije za varovala na poti in ureditev izhodišča poti. Prioriteta: redno. Faznost izvedbe: možna, v smiselnih odsekih. Organizacijski ukrepi: urejati, označiti in vzdrževati v povezovanju s Planinsko zvezo Slovenije oziroma z lokalnim planinskim društvom.			

12. Stene – naravno plezališče in razgledna točka			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
 	 	 	
Opis ureditev: Uredi se dostop do izhodišča za vzpon na Stene ter zavarovano plezalno pot (ferato) na vzhodnem pobočju. Na izhodiščni točki se postavijo panoramske oz. pojasnjevalne karte z označenimi vrhovi, na razgledni točki pa se namestijo ograja, orientacijske table in daljnogled ter glede na prostorske možnosti tudi klop. Do razgledne točke je dostop po plezalni poti z zahodne strani in po pohodniških poteh z vzhodne strani. Za dostop se uporabijo obstoječe poti.			
			
			lokacija plezališča
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: veljavni OPN dopušča ureditev plezališča in poti na razgledno točko.			
Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: predvidoma ne bo potrebna, z izjemo izvedbene dokumentacije za Posamezne ureditve (ograja, klopi, table ipd.).			
Prioriteta: redno.			
Faznost izvedbe: možna, v smiselni odsekih.			
Organizacijski ukrepi: urejati v povezovanju s Planinsko zvezo Slovenije oziroma z lokalnim planinskim društvom.			

13. Plezališče Stari tabor			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			
Opis ureditev: Plezališče je obiskano tako v letnem času, kot v zimskem času, ko je zaradi zaledenelega slapu tu možno plezanje po ledu. Za dostop se uporabijo obstoječe poti, parkirne površine se ne urejajo, v Brezovici se po potrebi uredijo površine za avtomobile in za zbiranje odpadkov. Zagotovi se, da raba ne bo povzročala erozije. Treba je preveriti stabilnost sten in varnost plezalcev oz. obiskovalcev. lokacija plezališča			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: veljavni OPN dopušča ureditev plezališča. Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: / Prioriteta: / Faznost izvedbe: / Organizacijski ukrepi: /			

14. Smučišče (alpsko smučanje in tek na smučeh) - Turistični center Gače			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
 	 	 	
Opis ureditev: Obstoječi Turistični center Gače, ki že ponuja možnost alpskega smučanja in teka na smučeh, se dodatno ureja z nadgradnjo sistema za zasneževanje ter osvetlitvijo smučišča. Poleg tega se smučišče razširi do Srednje vasi (skupaj s sistemi zasneževanja in sedežnico in vlečnico). Zagotovi se, da vplivi zasneževanja ne bodo škodljivi za travniške habitate in potoke Divji potok in Črmošnjičica (dušik in druga hranila, sol). Pri urejanju in vzdrževanju smučišč se v čim manjši meri posega v gozdne površine, posebna pozornost se nameni ohranjenosti buffer cone neposredno ob varovalnem gozdu. okvirno območje smučišča z razširitvijo trasa dveh označenih tekaških prog			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: veljavni OPN dopušča ureditve, tako z namensko rabo (za smučišče ZS) kot z drugimi določili. Pripravljena je programska idejna zasnova Turističnega centra Gače (maj 2017). Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: pripraviti je treba podrobnejšo projektno dokumentacijo. Prioriteta: prednostno. Faznost izvedbe: tako nadgradnja obstoječega smučišča kot širitev se lahko izvaja v posameznih fazah, skladno z izvedbenim projektom. Organizacijski ukrepi: ureditve so načrtovane v sklopu turističnega centra, ki ima znanega lastnika.			

15. Adrenalinsko doživljajski park - Turistični center Gače			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			
Opis ureditev: Na širšem območju smučišča Gače se za sezona obiska uredi adrenalinsko doživljajski park za družine: bike park s 5 potmi ter zip-line park v dveh delih (1,7 km in 0,8 km). Zip line naj sledi generalni smeri smučarske proge (v dolino), travniške površine se ohranjajo. Bike proge naj se umeščajo izven grebenskih predelov (predvsem skrajna JV trasa) in tudi zunaj sklenjenih travniških površin (lažja košnja in preprečevanje fragmentacije oz. uničevanja travniških habitatov). Predlog idejne zasnove (Arhabitat d.o.o., maj 2017)			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: veljavni OPN dopušča ureditve z namensko rabo ZS. Pripravljena je programska idejna zasnova Turističnega centra Gače (maj 2017). Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: pripraviti je treba podrobnejšo projektno dokumentacijo. Prioriteta: prednostno. Faznost izvedbe: posamezne ureditve se lahko izvajajo v fazah, skladno z izvedbenim projektom. Organizacijski ukrepi: ureditve so načrtovane v sklopu turističnega centra, ki ima znanega lastnika.			

3.5.3 Kulturno zgodovinski turizem

Specifična zgodovina tega območja ponuja predvsem dve pomembni področji za razvoj kulturno-zgodovinskega turizma; prvo področje se povezuje s Kočevarji in drugo z NOB, obe pa sta izjemnega pomena za prepoznavnost širšega območja Črmošnjiške doline.

O opuščenih naseljih in zgodovini Kočevarjev na obravnavanem območju pričajo številni ostanki, ki so se ohranili v različnih oblikah oz. obsegu. V gradbeno-tehničnem smislu so razmeroma dobro ohranjene ruševine cerkva (npr. Komarna vas) in ponekod še ohranjeni zvoniki (npr. Brezovica, Topli Vrh), med najbolj ohranjenimi ostanki opuščenih kočevarskih naselij pa so številni vodnjaki in obzidani izviri (npr. poid Toplim Vrhom in pri Ponikvah). V naselju Planina je še dobro ohranjena cerkev, ob njej pa staro kočevarko pokopališče s spomenikom. V preostalih naseljih večino ruševin prerašča gozd in razmeroma hitro propadajo. Za razumevanje načina življenja in delovanja Kočevarjev v njihovi večstoletni zgodovini na tem območju so pomembni ostanki gozdne železnice, ki so na nekaterih predelih še jasno vidni.

Slika 45: Ruševine cerkve v Komarna vasi, zvoniki v Toplem Vrhju in vaški vodnjak v Ponikvah.

Slika 46: Ponekod na Kočevskem rogu so še vidni ostanki gozdne železnice, ki je služila za spravilo lesa

Slika 47: Na širšem območju Kočevskega roga so številne lokacije partizanskih bolnic in grobišč

Slika 48: Ostanke opuščene naselja so tudi na Gačah

Zaradi lege na samem izhodišču za v Kočevski rog so Črmošnjice zelo primerna lokacija za ureditev muzejskih prikazov bivanja in delovanja Kočevarjev (opuščena naselja, tehniška dediščina, etnološke posebnosti).

Drugi sklop objektov in območij koturne dediščine so spomeniki NOB – partizanske bolnice, z grobišči in kenotafi ter Baza 20, območje partizanskih delavnic v Starih Žagah in podobno. Gre za lokacije izjemnega pomena, ki so po številnih strokovnih opredelitvah edinstvene v evropske in celo širšem prostoru.

Območje zelo primerno za obisk in aktivnosti širokega spektra obiskovalcev:

- za šolajočo se mladino (redni obiskovalci iz COŠD, tematske šolske ekskurzije, šola v naravi, poletne šole, tematski ogledi za krožke, terenske vaje ipd.),
- za študente in strokovnjake na področju zgodovine, etnologije, arheologije (študijski ogledi, terenske vaje, raziskovalno delo, izkopavanje, .),
- ter za tematske izlete za organizirane skupine (npr. strokovna društva, ekskurzije) ali za posameznike in družine.

Za izvajanje teh dejavnosti je za obiskovalce, ki območja ne poznajo dobro, nujno potrebno zagotoviti strokovno vodenje in tako omogočiti razumevanje tematike. Pri tem se upoštevajo različne ravni oziroma interese, zahtevnost ter domet posameznih kategorij obiskovalcev (strokovnjaki, študenti, šolarji, družine, idr.). Poleg tega je treba zagotoviti postavitev pojasnjevalnih tabel predvsem na izhodiščih do določenih ciljnih točk.

Za dostopanje do opuščeni naselij in drugih lokacij s kulturno-zgodovinskim pomenom se uporabijo že obstoječi objekti in ureditve, tako da bodo posegi v naravno okolje in v dediščinsko materijo čim manjši. Nove cestne povezave niso potrebne, zagotovi pa se redno vzdrževanje obstoječih prometnic, da se zagotovi varnost pri uporabi.

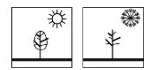
Poleg prostorskih ureditev in opremljanja območja z oznakami in obvestilnimi tablami je za razvoj kulturnozgodovinskega turizma nujna tudi promocija v strokovnih, izobraževalnih krogih in v širši javnosti. V ta namen je treba čim bolj izkoristiti možnosti sodobnih tehnologij (npr. video prikazi, povezave do informacij prek QR kod, virtualna resničnost) in družabnih omrežij. Območje (Črmošnjiška dolina in širše območje Kočevskega roga in Bele krajine) je treba ponujati kot območje s specifično oz. celo izjemno zgodovino (Kočevarji, NOB) v evropskem in širšem prostoru in s tem povečati prepoznavnost tega območja.

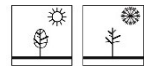
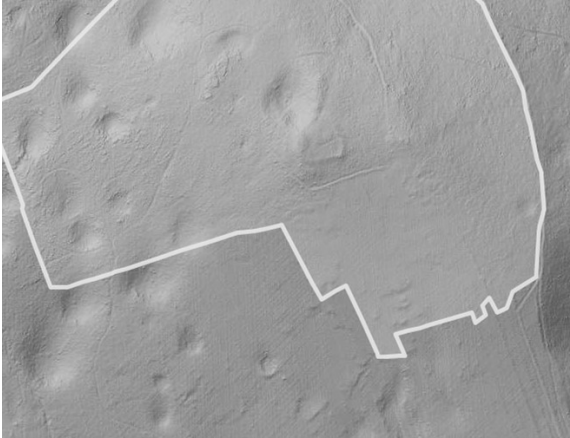
Vse dejavnosti v zvezi s tem je treba načrtovati in izvajati ob aktivnem sodelovanju s službo, pristojno za varstvo kulturne dediščine (ZVKDS).

Za razvoj na tem področju so posebnega pomena objekti, ureditve in programi, ki so podrobneje predstavljeni v nadaljevanju:

- Mini muzej v Črmošnjicah,
- Opuščene kočevske vasi Ašelice, Stari Tabor in Topli vrh ter pokopališče Novi tabor,
- Arheološko najdišče Topli vrh in
- Partizanske bolnišnice (Zgornji Hrastnik, Vinica, Kremelj).

16. Mini muzej v Črmošnjicah			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
	  	 	
Opis ureditev: V stari šoli se oblikuje manjši muzej z obstoječo zbirko lokalnega zbiratelja. Objekt se (v sodelovanju z zavodom za varstvo kulturne dediščine) prenove ter uredi, vsebine muzeja se lahko nanašajo na raznolike teme (poleg zgodovinskih tudi na naravoslovne zanimivosti okolice ipd.). Poleg vsebin, povezanih z zgodovino in kulturno dediščino tega območja bi bilo smiselno vsaj v omejenem obsegu predstaviti tudi vsebine, povezane z varstvom narave in etnološko dediščino. lokacija stare šole (levo), objekt stare šole – predlaganega muzeja (desno)			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: območje ima namensko rabo SK, na kateri je dopustna predlagana dejavnost. Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: ob spremembi OPPN predlagamo, da se območje opredeli z namensko rabo C (območja centralnih dejavnosti). V primeru večje prenove objekta se uredi dokumentacija in pridobijo potrebna dovoljenja. Prioriteta: redno. Faznost izvedbe: možna je izvedba v fazah. Organizacijski ukrepi: uskladiti se z lokalnim zbirateljem ter poiskati vire financiranja za ureditev muzeja. Povezati se in poiskati možnosti sodelovanja z muzeji na širšem območju ter z ZVKDS in ZRSVN.			

17. Opuščene kočevarske vasi Ašelice, Stari Tabor in Topli Vrh			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			
Opis ureditev: Opuščena naselja (poleg navedenih tudi druga opuščena naselja v občini) se enotno označi z informacijskimi tablamami. V naseljih Ašelice, Stari Tabor in Topli Vrh se obstoječe ceste redno vzdržujejo, da bodo primerne za obiskovalce; z izjemo manjših počivališč ali po potrebi izogibališča (na zožitvah) se nove prometne površine ne urejajo. Ohranjene dele ostankov naselij oz. ruševin - obzidja, zidove, vodnjake ipd. se delno očisti (posek drevja in grmovne zarasti po predhodni preveritvi stabilnosti ruševin) in uredi za prezentacijo (dostopi, usmerjevalne in pojasnjevalne table...). Pripravijo se različne predstavitve (virtualne predstavitve, 3D prezentacije, video prikazi, makete ipd.). Glede na stopnjo ohranjenosti imajo največji potencial za prezentacijo Ašelice. V okviru prezentacije kočevarske dediščine se lahko uredi tudi prezentacijo mlinov na Divjem potoku (eden jugovzhodno, drugi severno od od Črmošnjic). Ruševine opuščenega naselja Štale (levo) in ostanki mlina na Divjem potoku severno od Črmošnjic (desno, vir: Geopedia.si, junij 2019).			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: v OPN so predvidene manjše ureditve za prezentacijo opuščenih vasi. Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: pripraviti projektno dokumentacijo za posamezne ureditve. Prioriteta: prednostno. Faznost izvedbe: fazno, lahko se ureja vsako naselje posebej, lahko najprej označitev vseh naselij in nato druge ureditve. Organizacijski ukrepi: vse ureditve usklajevati z ZVKDS, posebno pozornost nameniti vzdrževanju vasi (košnja, odstranjevanje zarasti ipd.).			

18. Arheološko najdišče Topli vrh			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			
Opis ureditev: Majhno bakrenodobno gradišče trikotne oblike s kamnitim okopom in naselbinsko teraso se uredi za ogled obiskovalcev. Če je mogoče, naj se v okviru arheoloških raziskav odpre del obzidja, ki se ustrezno zaščiti in omogoči ogled za širšo javnost. Uredi se tudi dostopna pot za pešce, pri čemer se uporabijo obstoječe poti. Postavi se pojasnjevalna tabla in uredi počivališče, saj gre tudi za zelo pomembno razgledno točko. Zagotovi se celovito urejanje širšega območja Toplega vrha (kjer so ostanki naselja z ohranjenim cerkvenim zvonikom, obzidan izvir, značilna trakasto razparcelirana kulturna krajina napobočju). Bližnji kamnolom se ohranja v obstoječih mejah oziroma se ne širi, da ne bo še bolj degradiral arheološkega območja in širšega območja. Območje arheološkega najdišča (levo), območje na lidar posnetku, na katerem se v osrednjem delu vidi obliko obzidja (desno).			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: / Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: pripraviti projektno (izvedbeno) dokumentacijo za posamezne ureditve, rešitve uskladiti s pristojno službo za varstvo kulturne dediščine (ZVKDS). Prioriteta: redno. Faznost izvedbe: fazno, glede na predvidene ureditve. Organizacijski ukrepi: vse posege načrtovati in izvajati v sodelovanju z ZVKDS in ZRSVN.			

19. Partizanske bolnišnice (Zgornji Hrastnik, Vinica, Kremenj)			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			
Opis ureditev: Partizanske bolnišnice na območju Črmošnjiške doline so že razmeroma urejene za ogledе, dobro bi jih bilo le vključiti v celostno ponudbo (npr. organizirani ogledi v sklopu druge ponudbe ipd.) in ter predvsem promocijo. lokacije partizanskih bolnišnic na širšem območju patizanska bolnišnica Zgornji Hrastnik; na desni operacijska soba			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: / Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: / Prioriteta: redno. Faznost izvedbe: / Organizacijski ukrepi: v sodelovanju z ZVKDS in lokalnimi društvi (planinsko društvo idr.).			

3.5.4 Naravoslovni turizem

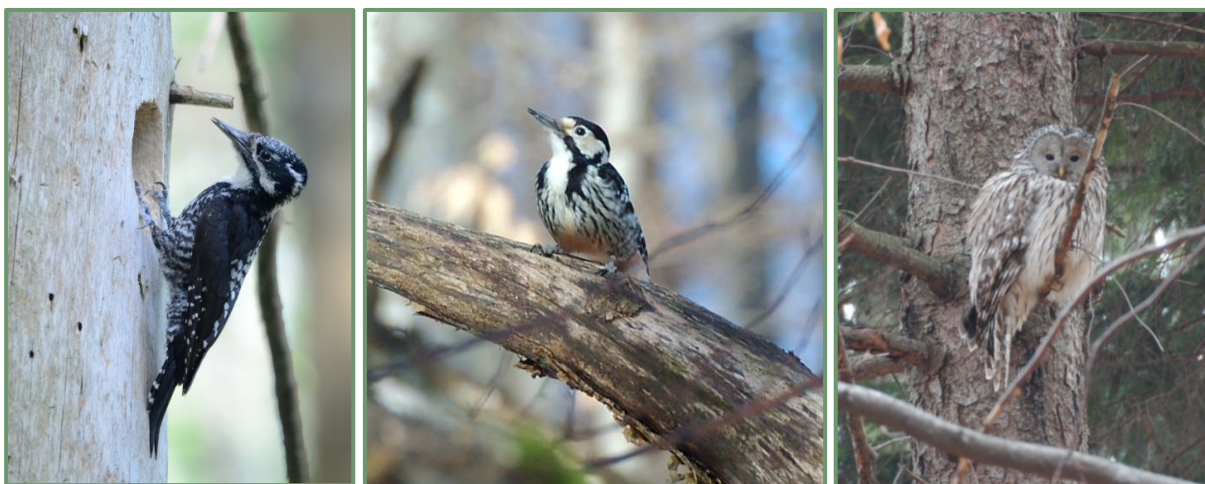
Črmošnjice so odlično izhodišče za izlete ter spoznavanje narave po širšem območju Kočevskega roga, ki je v evropskem merilu pomemben naravni habitat velikih zver (medved, volk, ris). Poleg tega so tu habitati redkih ali ogroženih vrst rastlin (npr. kukavičevke, bodika) in ptic (npr. različne vrste detlov, gozdni jereb, sove).

Slika 49: Na širšem območju Črmošnjiške doline je na suhih travnikih še mogoče najti različne vrste kukavičevk (orhidej), čemaž porašča obsežne predele gozdnih območj 8tudi npr. ob Divjem potoku in na Gačah), v bližini Planine pa je izjemno rastišče bodike (Ilex)

Slika 50: Kočevski rog je obsežen habitat različnih prostoživečih vrst živali, med njimi tudi velikih zveri in povha (foto: A.H.)

Slika 51: Triprsti detel, belohrbti detel in kozača so tri izmed redkih in ogroženih vrst ptic, ki jih je mogoče opazovati v Kočevskem rogu (foto: A.H.)

Območje zelo primerno za obisk in aktivnosti širokega spektra obiskovalcev:

- za šolajočo se mladino (redni obiskovalci iz COŠD, tematske šolske ekskurzije, šola v naravi, poletne šole, tematski ogledi za krožke, terenske vaje ipd.)
- za študente in strokovnjake na področju naravoslovja (študijski ogledi, terenske vaje, raziskovalno delo, npr. opazovanje razvoja vegetacije ali živalskih vrst na poskusnih ploskvah, ipd.)

- ter za ljubitelje narave (opazovanje ptic, opazovanje medveda, fotolov, ogledi pragozdov, vodeni ogledi posameznih rastišč redkih ali ogroženih vrst ipd.).

K temu se prišteva še lov (lovske preže, bližina obor za divjad, ipd. ter urejanje remiz oz. prehranjevališč za zveri.

Slika 52: Na Kočevskem rogu v jelovo bukovih sestojih najdemo posamezna drevesa izjemnih dimenzij, npr. Črmošnjiško jelko (kraljica Roga), ki je najdebelejša jelka na Rogu in posamezne bodike (*Ilex*)

Za dostopanje do najdišč, rastišč, prehranjevališč in drugih naravoslovno pomembnih lokacij se izkoristijo že obstoječi objekti in ureditve, tako da bodo posegi v naravno okolje čim manjši. Nove cestne povezave niso potrebne, zagotovi pa se redno vzdrževanje obstoječih prometnic in učnih oz. tematskih poti, da se zagotovi varnost pri uporabi.

Za izvajanje teh dejavnosti je za obiskovalce, ki območja ne poznajo dobro, nujno potrebno zagotoviti strokovno vodenje, pri čemer se upoštevajo različne ravni oziroma interese, zahtevnost ter domet posameznih kategorij obiskovalcev (strokovnjaki, lovci, študenti, šolarji, družine, idr.). Poleg tega je treba zagotoviti postavitve pojasnjevalnih tabel predvsem na izhodiščih do določenih ciljnih točk. Glede na možnosti in omejitve zaradi varstva narave se predvidi tudi postavitve opazovalnic (npr. za medveda, volka, redke vrste ptic ipd.), predvsem za vodeno oz. nadzorovano opazovanje.

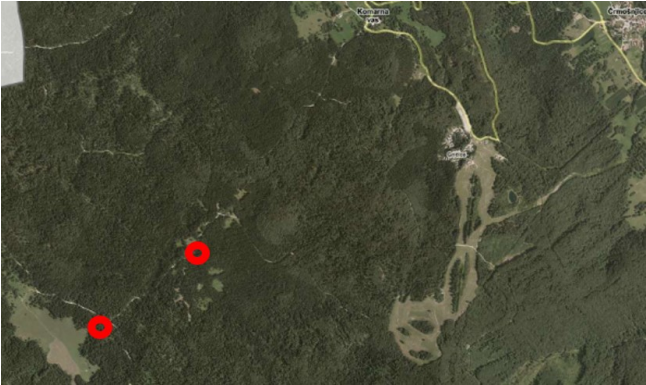
Poleg prostorskih ureditev in opremljanja območja z oznakami in obvestilnimi tablami je za razvoj naravoslovnega turizma izjemnega pomena tudi promocija v strokovnih, izobraževalnih krogih in v širši javnosti, pri čemer je treba v čim večji meri izkoristiti možnosti sodobnih tehnologij (npr. video prikazi, povezave do informacij prek QR kod, virtualna resničnost) in družabnih omrežij. Območje (Črmošnjiška dolina in širše območje Kočevskega roga in Bele krajine) je treba ponujati kot območje izjemnega naravoslovnega pomena v širšem, evropskem prostoru in s tem graditi prepoznavnost.

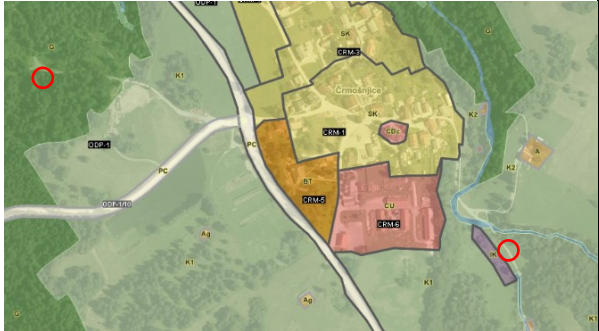
Vse dejavnosti v zvezi s tem je treba načrtovati in izvajati ob aktivnem sodelovanju s službo, pristojno za varstvo narave (ZRSVN).

Za razvoj na tem področju so posebnega pomena objekti, ureditve in programi, ki so podrobneje predstavljeni v nadaljevanju:

- Učna pot - Črmošnjičica in Divji potok
- Opazovalnice za velike zveri
- Gozdarski poligon
- Ribnik - ribogojnica

20. Učna pot - Črmošnjičica in Divji potok			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
Opis ureditev: Obstoječa učna pot ob Divjem potoku se razširi, tako da poteka od izvira Divjega potoka pod Brezovico do sotočja s Črmošnjičico ter nazaj do Črmošnjic in je delno oblikovana kot krožna pot, pri čemer se upošteva mokrotni značaj ter utesnjenost severnega sela poti (od sotočja Črmošnjičice do mlina pri Črmošnjicah oziroma na drugi strani regionalke do izvira Črmošnjičice), traso poti se dokončno oblikuje v sodelovanju z ZRSVN. Na poti se obnovijo obstoječa igrala ter postavijo dodatna didaktična igrala in usmerjevalne označbe ter pojasnjevalne table. Nelegalno odlagališče nad izvirom Črmošnjičice se sanira, ureditve na izviru Divjega potoka se odstranijo. Predvidita se čiščenje ruševin nekdanjega mlina pri sotočju obeh potokov in prezentacija nekdanjega objekta in opuščene mlinščice. Divji potok in Črmošnjičica, ob katerih je speljana učna pot (levo), informacijska tabla obstoječe učne poti (desno, vir: www.mojaobcina.si/dolenjske-toplice/dogodki/drustveni-pohod-crmosnjice---divji-potok). Obstoječe ureditve na učni poti (vir: https://www.semic.si/objava/194144)			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: pot poteka prek območij različnih namenskih rab, vendar je na vseh dopustno urejanje poti ter postavitve označevalnih tabel. Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: pripraviti projekt za obnovo oz. postavitve igral. Prioriteta: prednostno. Faznost izvedbe: možna, glede na podrobno projektno dokumentacijo. Organizacijski ukrepi: sodelovati z lokalnim planinskim društvom, poiskati vire financiranja.			

21. Objekti in ureditve za opazovanje narave			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			
Opis ureditev: Določiti obstoječe lovske preže, ki bi se lahko uporabljale kot opazovalnice za velike zveri, poleg tega na eni ali dveh lokacijah (npr. v bližini naselij Štale in Ribnik) umestiti večjo opazovalnico, kjer bi se lahko organiziralo opazovanje zveri za skupine, tudi foto lov in podobne dejavnosti, uporabijo se obstoječi dostopi do lokacij. Za preostale vrste posebne ureditve niso potrebne. Če je to sprejemljivo z vidika varstva narave, se z informativnimi tablami označijo rastišča redkih vrst rastlin (npr. kukavičevke, bodika, čemaž), v nasprotnem pa se predvidijo zgolj vodeni strokovni ogledi. Enako velja za opazovanje ptic (npr. različne vrste detlov, gozdni jereb, sove ipd.). Območje tovrstnih ogledov je lahko precej širše od same Črmošnjiške doline in njenega neposrednega zaledja, saj lahko obsega tudi ogled pragozdov (Kopa, Rajhenav, Pečka), črmošnjiške jelke in kraljice Roga, Ledene jame in drugih kraških jam, udornic idr.. V Črmošnjicah ali v bližini naselja, ob odcepu regionalne ceste, ki vodi proti Gačam, je smiselna postavitev informativne table s podatki o redkih, ogroženih oziroma drugače zanimivih rastlinskih in živalskih vrstah ter o geomorfoloških in drugih naravnih pojavih, ki si jih je mogoče ogledati. Zahtevnost in fokus posameznih ogledov je mogoče prilagoditi obiskovalcem (od šolskih otrok pa do strokovnjakov). Območje tovrstnih ogledov, katerih izhodišče so Črmošnjice, je lahko zelo široko in obsega tako gozdna kot travniška območja. Glede ureditve opazovalnic oz. organiziranja opazovanja medvedov se upoštevajo smernice iz projekta LIFE DINALP BEAR (https://dinalpbear.eu/wp-content/uploads/Odgovorno-opazovanje-medvedov-v-severnih-Dinaridih_SI_web.pdf). Lokacija umestitve opazovalnice Primer opazovalnice, namenjene fotografiranju medvedov (vir: https://dinalpbear.eu/wp-content/uploads/Odgovorno-opazovanje-medvedov-v-severnih-Dinaridih_SI_web.pdf)			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: postavitve klasičnih lovskih prež je na gozdnih in kmetijskih zemljiščih dopustna. Morebitne večje opazovalnice je treba umestiti na stavbna zemljišča, zato bi bilo glede na želeno lokacijo zagotoviti ustrezno opredelitev stavbnega zemljišča v okviru sprememb in dopolnitev OPN. Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: pripraviti idejno zasnovo - popis / prikaz vseh obstoječih lovskih opazovalnic in v sodelovanju z lovci ugotoviti, če je kje smiselno postaviti kakšno novo ter določiti, na katere lokacije se lahko pripelje manjše skupine za opazovanje divjadi. Prioriteta: redno, v odvisnosti od sezone, ki je aktualna za posamezne rastlinske in živalske vrste ter geomorfološke in druge naravne pojave. Faznost izvedbe: možna. Organizacijski ukrepi: v sodelovanju z ZRSVN, ZGS, Društvom za opazovanje in preučevanje ptic in lokalno lovsko družino.			

22. Gozdarski poligon			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			
Opis ureditev: Uredi se gozdarski poligon, ki se nameni za različne kategorije uporabnikov. Lahko se nameni za prikaz dela v gozdu nekoč in danes, za prikaz gozdnega ekosistema, za ponazoritev pomena pravilnega gospodarjenja z gozdom ipd., lahko se nameni izvajanju izobraževanja ali celo tekmovanja na področju razreza oziroma obdelave lesa in podobno. Možna je tudi ureditev (dela) poligona za skupinske aktivnosti, npr. za team building. Poligon se uredi v bližini naselja Črmošnjice, na uravnane terenu in v primerni oddaljenosti od vodotoka, od regionalne ceste ter samega naselja, tako da aktivnosti na poligonu ne bodo povzročale negativnih vplivov (predvsem hrupa) na naravno (hidrološke značilnosti vodotokov) in bivalno okolje.			
 predlog dveh opcij lokacije za gozdarski poligon (levo na DOF posnetku, desno na namenski rabi prostora).			
 Primeri gozdnih team bulding aktivnosti (vir: https://i.ytimg.com/vi/myMVypbr7kE/maxresdefault.jpg in https://www.newforestactivities.co.uk/wp-content/uploads/2017/10/DSCF4221.jpg)			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: lokacija na zahodu se nahaja na območju NRP G (gozd), medtem ko se lokacija na vzhodu nahaja na območju NRP K1 (kmetijska zemljišča), kar je lahko za ureditev poligona omejujoče Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: v primeru izbrane lokacije na vzhodu (pa tudi sicer) je treba ob naslednji SD OPN ažurirati prikaz gozdnih površin, saj so na območju odraslega gozdnega sestoja opredeljena kmetijska zemljišča. Pripraviti je treba projektno dokumentacijo, predvsem izvedbeno, odvisno od vrste ureditev po potrebi tudi dokumentacijo za gradbeno dovoljenje. Prioriteta: redno. Faznost izvedbe: glede na projektno dokumentacijo. Organizacijski ukrepi: urejati skupaj z zavodom za Gozdove Slovenije in ZRSVN, poiskati vire financiranja in upravljavca.			

23. Ribnik - ribogojnica			
število uporabnikov	starostna skupina	stopnja aktivnosti	sezona obiska
			
Opis ureditev: Obstoječe območje ribogojnice se očisti in uredi kot ribogojnico. Uredi se tudi za potrebe prezentacije tehniške dediščine. Pri nadaljnjem načrtovanju upoštevati omilitvene ukrepe iz strokovnega mnenja ZRSVN (z dne 28.5.2019), in sicer: da se odvzem vode izvaja le v obdobju, ko so ustrezni pretoki vode; da se kapaciteta vzreje rib načrtuje tako, da se upošteva sezonska dinamika pretoka vodotoka; da se odvzemno mesto uredi na način, da se v največji meri prepreči vstop vodnih organizmov v ribogojnico ter da se iztok vode iz ribogojnice vodi preko usedalnika, da se prepreči onesnaževanje otoka z ostanki hranil in iztrebki. lokacija ribogojnice			
Veljavna prostorska in pripravljena projektna dokumentacija: območje je v OPN opredeljeno z namensko rabo IK – površine za kmetijsko proizvodnjo, kar omogoča razvoj te dejavnosti. Potrebna (dodatna) prostorska in projektna dokumentacija: preveriti sprejemljivost z vidika varstva narave. Po potrebi pripraviti izvedbeno projektno dokumentacijo. Prioriteta: redno. Faznost izvedbe: možna, glede na projektno dokumentacijo. Organizacijski ukrepi: dogovoriti se z lastnikom o načrtih za razvoj dejavnosti, ureditve uskladiti z ZRSVN.			

4 PREDLOGI ZA NADALJNJE AKTIVNOSTI

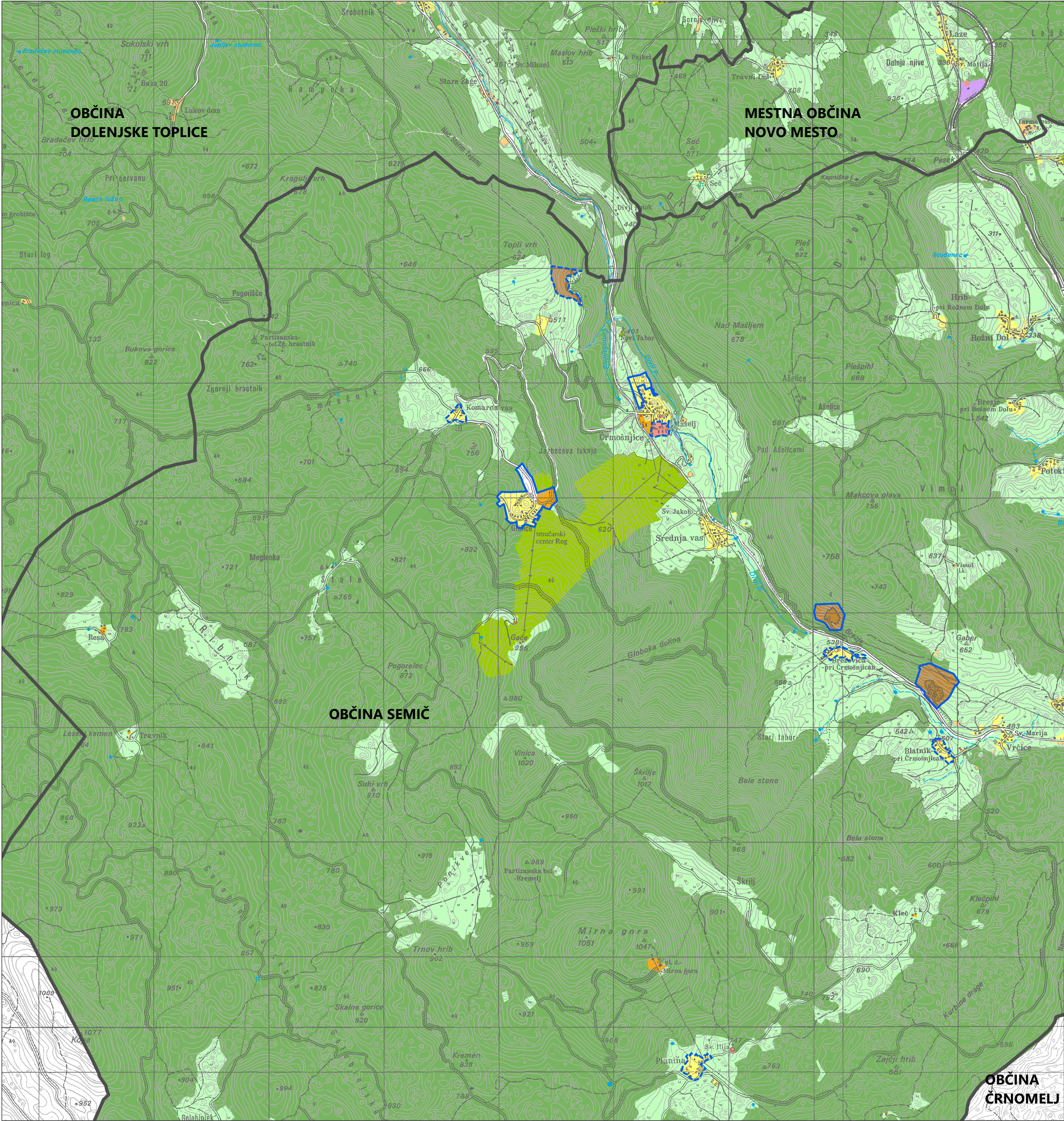
Za uspešen nadaljnji razvoj projekta predlagamo:

- **povezovanje deležnikov** na območju Črmošnjiške doline (obstoječih in potencialnih) s skupnim ciljem in ustvarjanju skupne identitete (prepoznavnost in pripadnost);
- **povezovanje s soslednjimi Občinami in turističnimi ponudniki** (sorodnimi ali bližnjimi) ter oblikovanje skupne širše platforme s ciljem umestitve Črmošnjiške doline na turistični zemljevid Slovenije in širše;
- ker gre za izrazito usmerjenost v trajnostni razvoj, ohranjanje in nadgradnjo prepoznavnosti in razvoj turizma, kar je vse skladno tudi s cilji prostorskega razvoja, in gospodarstva Slovenije, predlagamo, da se ob pripravi Regionalnega razvojnega programa za naslednjo perspektivo oblikuje predlog **za enega pomembnejših regijskih projektov** na stičišču subregij (razvoj, trženje celotnega območja), z aktivnim sodelovanjem s soslednjimi občinami;
- razvoj **blagovne znamke** (celostna grafična podoba, slogan) in promocija z različnimi pristopi (različni mediji, brošure, oglaševanje, povezovanje z drugimi turističnimi destinacijami – sorodnimi, bližnjimi ipd.);
- vzpostavitev **osrednjega, rednega dogodka** (prireditve), vezanega na eno od osnovnih (specifičnih) dejavnosti na območju kot dodaten način ustvarjanja prepoznavnosti, npr. **na temo čemaža**,
- **podpora lokalnim prebivalcem** (npr. turistične kmetije, ekološko kmetovanje, tradicionalne oblike kmetovanja, vzdrževanje kulturne krajine, prenova dediščinskih in drugih objektov idr.) s finančnimi pomočmi (subvencije, spodbude, olajšave) in z izobraževanji;
- **pridobivanje investorjev ter določitev upravljavca** območja ali upravljavcev za posamezne ureditve oziroma področja/ureditve/območja.

5 VIRI

- Delavnica Črmošnjice, študentska arhitekturno-urbanistična delavnica. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, februar 2019
- Ferenc M., Zupan G.: Izgubljene kočevarske vasi, 1. del. Ljubljana, 2011
- Fister, P. Arhitekturne krajine in regije Slovenije, 1994
- Makarovič, M.: Črmošnjiško-Poljanska dolina in njeni ljudje, Ljubljana 2005
- Projektna naloga, št.: 322-3/2018-1, Občina Semič, julij 2018
- Snoj, M., Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen. Založba Modrijan, 2009
- Štajdohar, T. Prostorski predlogi za oživljanje opuščenih kočevarskih vasi, magistrsko delo (magistrski študij – 2. stopnja). Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo, Ljubljana, 2014
- <https://www.geoprostor.net/piso/>
- <http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/>
- <http://giskd6s.situla.org/evrd/>
- http://storitve.pis.gov.si/pis-jv/informativni_vpogled.html
- <https://www.csod.si/dom/lipa>
- <https://scgace.si/>
- <http://www.pespoti.si>
- <https://fototekamnzs.com/2015/07/13/partizanske-bolnice-v-kocevskem-rogu/>
- https://dinalpbear.eu/wp-content/uploads/Odgovorno-opazovanje-medvedov-v-severnih-Dinaridih_SI_web.pdf

Legenda:

meje občin po RPE

NAMENSKA RABA

OBMOČJA STAVBNIH ZEMLJIŠČ

- območja stanovanj
- območja centralnih dejavnosti
- območja proizvodnih dejavnosti
- posebna območja
- območja zelenih površin
- območja prometnih površin
- območja komunikacijske infrastrukture
- območja energetske infrastrukture
- območja okoljske infrastrukture
- območja za potrebe obrambe v naselju
- površine razpršene gradnje
- OBMOČJA KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ
- OBMOČJA GOZDNIH ZEMLJIŠČ
- OBMOČJA VODA

OBMOČJA DRUGIH ZEMLJIŠČ

- območja mineralnih surovin
- območja za potrebe obrambe zunaj naselij
- ostala območja

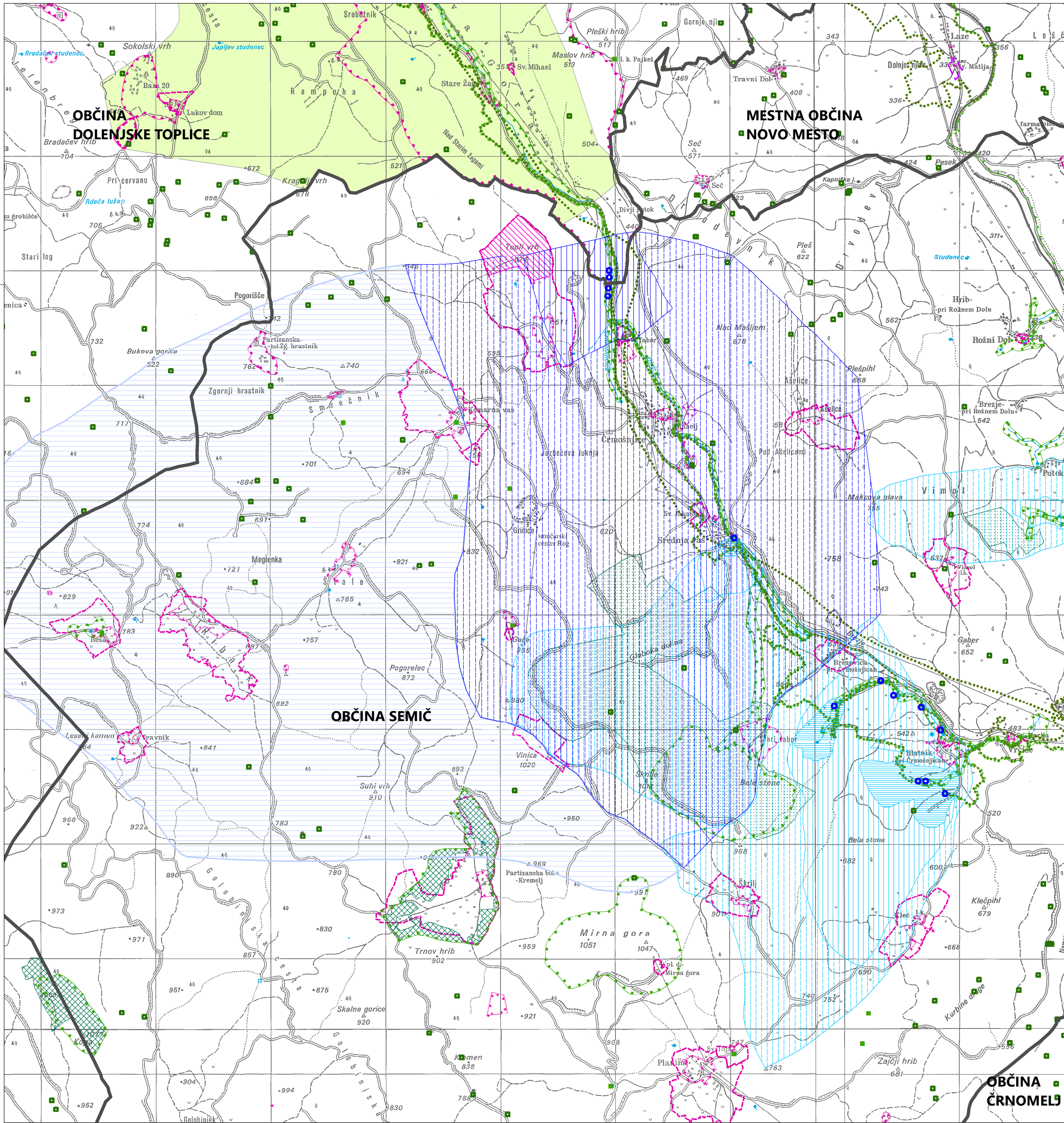
OBČINSKI PROSTORSKI NAČRTI

- meja veljavnega OPPN
- meja predvidenega OPPN

Viri: - Občinski prostorski načrt Občine Semič, Uradni list RS, št. 60/13, 35/14, 53/14, 105/15, 52/16, 70/17
- Občinski prostorski načrt Občine Dolenjske Toplice, Uradni list RS, št. 90/09, 22/10, 85/11, 85/11, 10/12, 54/12, 41/13, 65/13, 16/14, 84/15, 26/18
- Občinski prostorski načrt Mestne občine Novo mesto, Uradni list RS, št. 101/09, 37/10, 76/10, 77/10, 26/11, 4/12, 87/12, 102/12, 44/13, 83/13, 15/14, 18/14, 18/14, 31/14, 46/14, 16/15, 12/15, 15/17, 13/18, 13/18, 15/18, 16/18

Podloga: TK25, GURS

izdelovalec			naročnik Občina Semič		
ime			naloge		
mag. Jelka Hudoklin, u.d.i.k.a.			Idejna zasnova prostorskega razvoja		
id. št.			Črmošnjiške doline		
mag. Tanja Jerin Jevnikar, inž.grad.			naslov karte		
Lucija Gritli, u.d.i.k.a.			PRIKAZ NAMENSKE RABE IN OPPN		
št. naloge			datum		
J-6/19			junij 2019		
id. št.			merilo		
KA-0850			1:25 000		

Legenda:

- meje občin po RPE
- območje nacionalne prepoznavnosti
Dolina Soteska - Stare Žage
- KULTURNA DEDIŠČINA
- spomenik
- vplivno območje spomenika
- arheološko najdišče
- dediščina; dediščina priporočilno
- vplivno območje

VARSTVO NARAVE

- zavarovana območja - točke
- naravne vrednote - točke
- naravne vrednote - jame
- EPO jame
- naravna vrednota (območje)
- Natura 2000
- ekološko pomembna območja
- zavarovano območje

GOZDOVI

- varovalni gozd
- gozdni rezervat

VODNI VIRI

- vodno zajetje

Vodovarstvena območja - občinski nivo

1. varstveni režim
2. varstveni režim
3. varstveni režim
4. varstveni režim

Vodovarstvena območja - državni nivo

- območje zajetja
1. varstveni režim
2. varstveni režim
3. varstveni režim
4. varstveni režim

POPLAVNA OBMOČJA

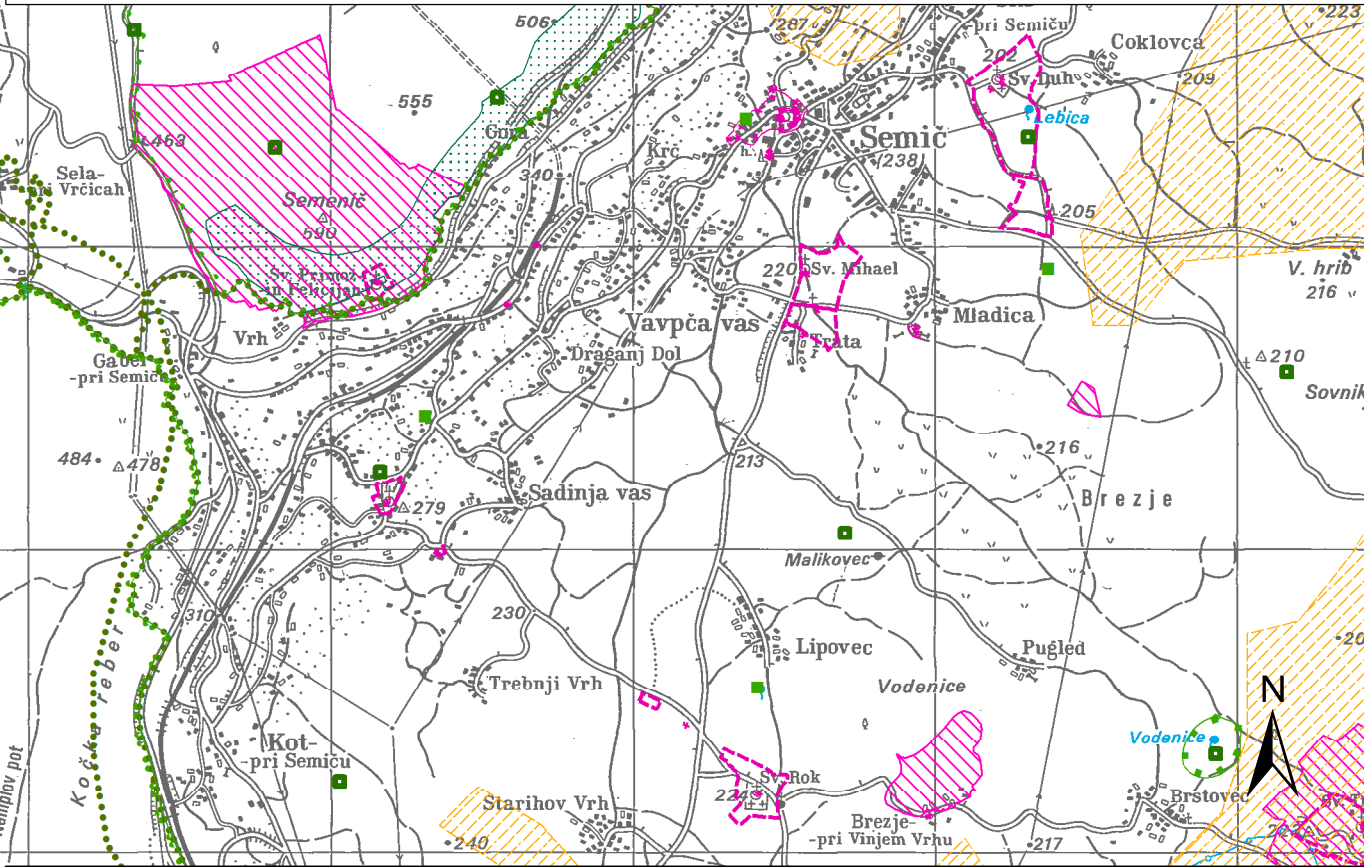
- poplavni dogodek
- območja redkih poplav

EROZIJSKA OBMOČJA

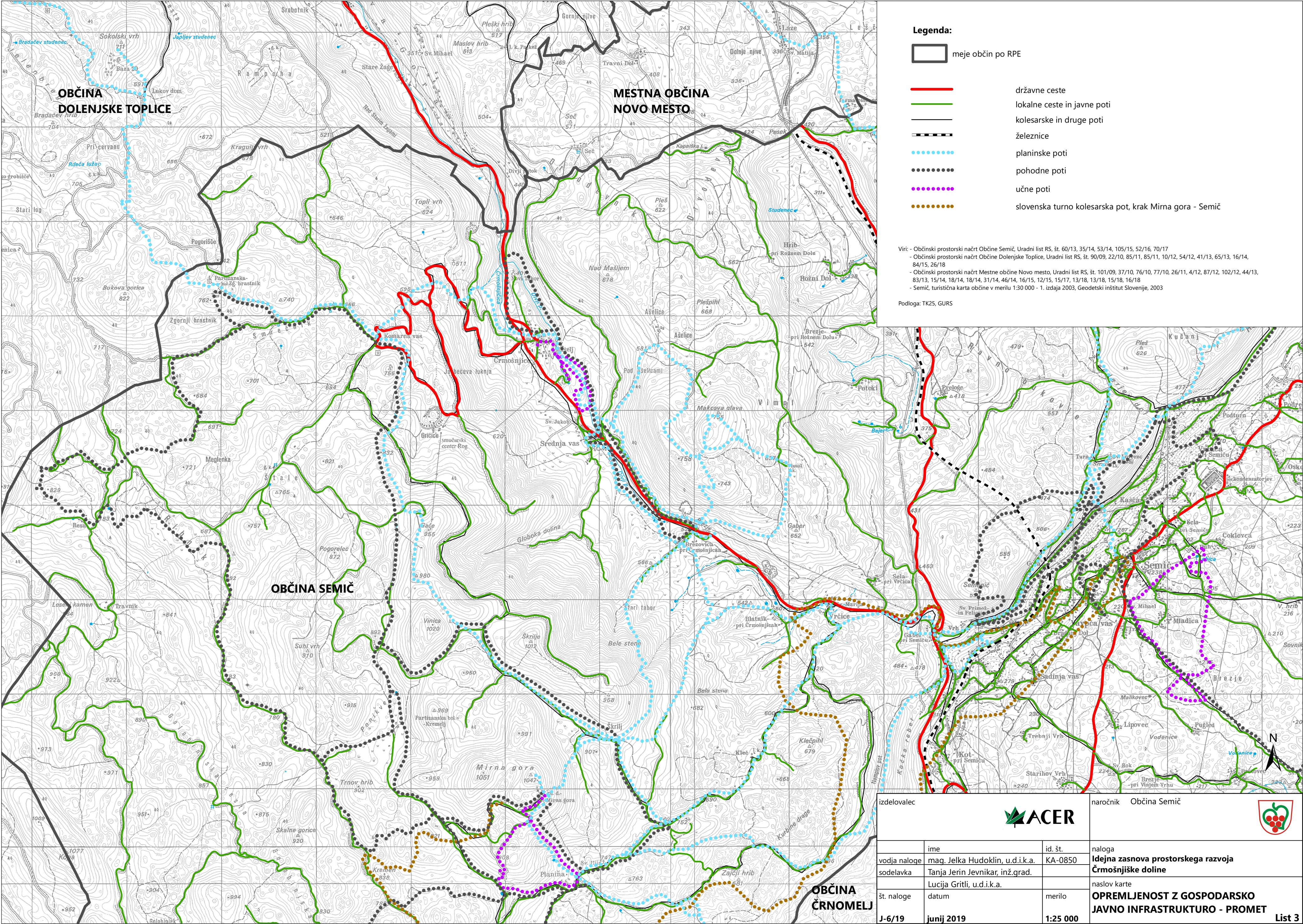
- zahtevni zaščitni ukrepi
- običajni zaščitni ukrepi

Viri: - Spletna stran Zavoda za gozdove Slovenije http://www.zgs.si/zavod_zg_gozdove_slovenije/index.html (januar 2019)
- Spletna stran Agencije RS za okolje, metapodatkovni portal <http://gis.arso.gov.si/wfs/faces/WFSLayersList.jspx>, april 2019
- Vir podatkov o kulturni dediščini: Ministrstvo za kulturo, Direktorat za kulturno dediščino, <https://data-mk-indok.opendata.arcgis.com/>, april 2019

Podloga: TK25, GURS

izdelovalec			naročnik Občina Semic	
ime			naloge	
mag. Jelka Hudoklin, u.d.i.k.a.			Idejna zasnova prostorskega razvoja	
id. št.			Črmošnjiške doline	
KA-0850			naslov karte	
Tanja Jerin Jevnikar, inž.grad.			OMEJITVE - VARSTVENI REŽIMI	
Lucija Gritli, u.d.i.k.a.				
št. naloge				
datum				
junij 2019				
merilo				
1:25 000				

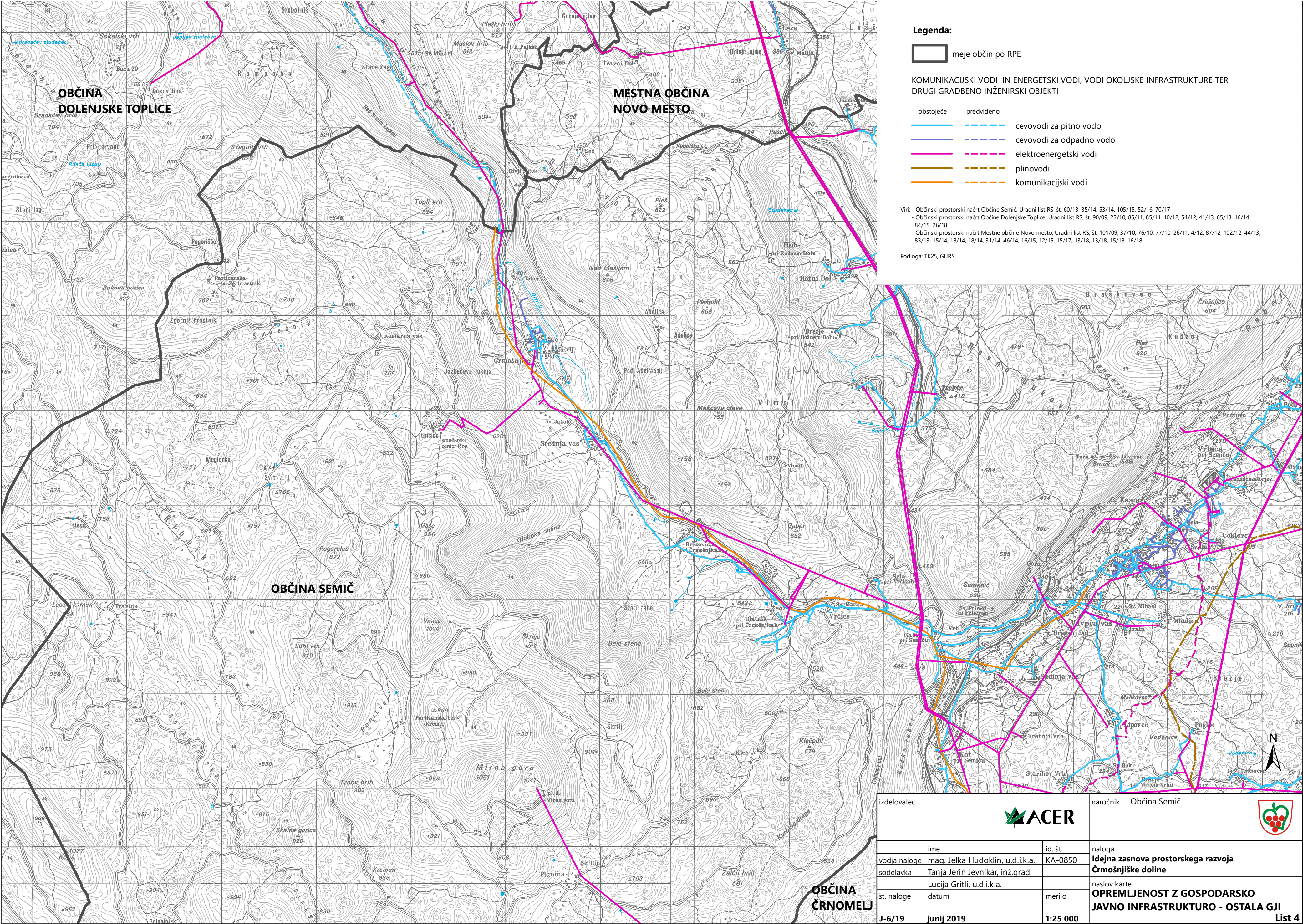

- Legenda:**
- meje občin po RPE
 - državne ceste
 - lokalne ceste in javne poti
 - kolesarske in druge poti
 - železnice
 - planinske poti
 - pohodne poti
 - učne poti
 - slovenska turno kolesarska pot, krak Mirna gora - Semič

Viri: - Občinski prostorski načrt Občine Semič, Uradni list RS, št. 60/13, 35/14, 53/14, 105/15, 52/16, 70/17
- Občinski prostorski načrt Občine Dolenjske Toplice, Uradni list RS, št. 90/09, 22/10, 85/11, 85/11, 10/12, 54/12, 41/13, 65/13, 16/14, 84/15, 26/18
- Občinski prostorski načrt Mestne občine Novo mesto, Uradni list RS, št. 101/09, 37/10, 76/10, 77/10, 26/11, 4/12, 87/12, 102/12, 44/13, 83/13, 15/14, 18/14, 18/14, 31/14, 46/14, 16/15, 12/15, 15/17, 13/18, 13/18, 15/18, 16/18
- Semič, turistična karta občine v merilu 1:30 000 - 1. izdaja 2003, Geodetski inštitut Slovenije, 2003

Podloga: TK25, GURS

izdelovalec			naročnik Občina Semič	
ACER				
vodja naloge		ime	id. št.	naloga
sodelavka		mag. Jelka Hudoklin, u.d.i.k.a.	KA-0850	Idejna zasnova prostorskega razvoja Črmošnjiske doline
št. naloge		Lucija Gritli, u.d.i.k.a.	datum	naslov karte
J-6/19		junij 2019	merilo	OPREMLJENOST Z GOSPODARSKO JAVNO INFRASTRUKTURO - PROMET
			1:25 000	List 3

Legenda:

meje občin po RPE

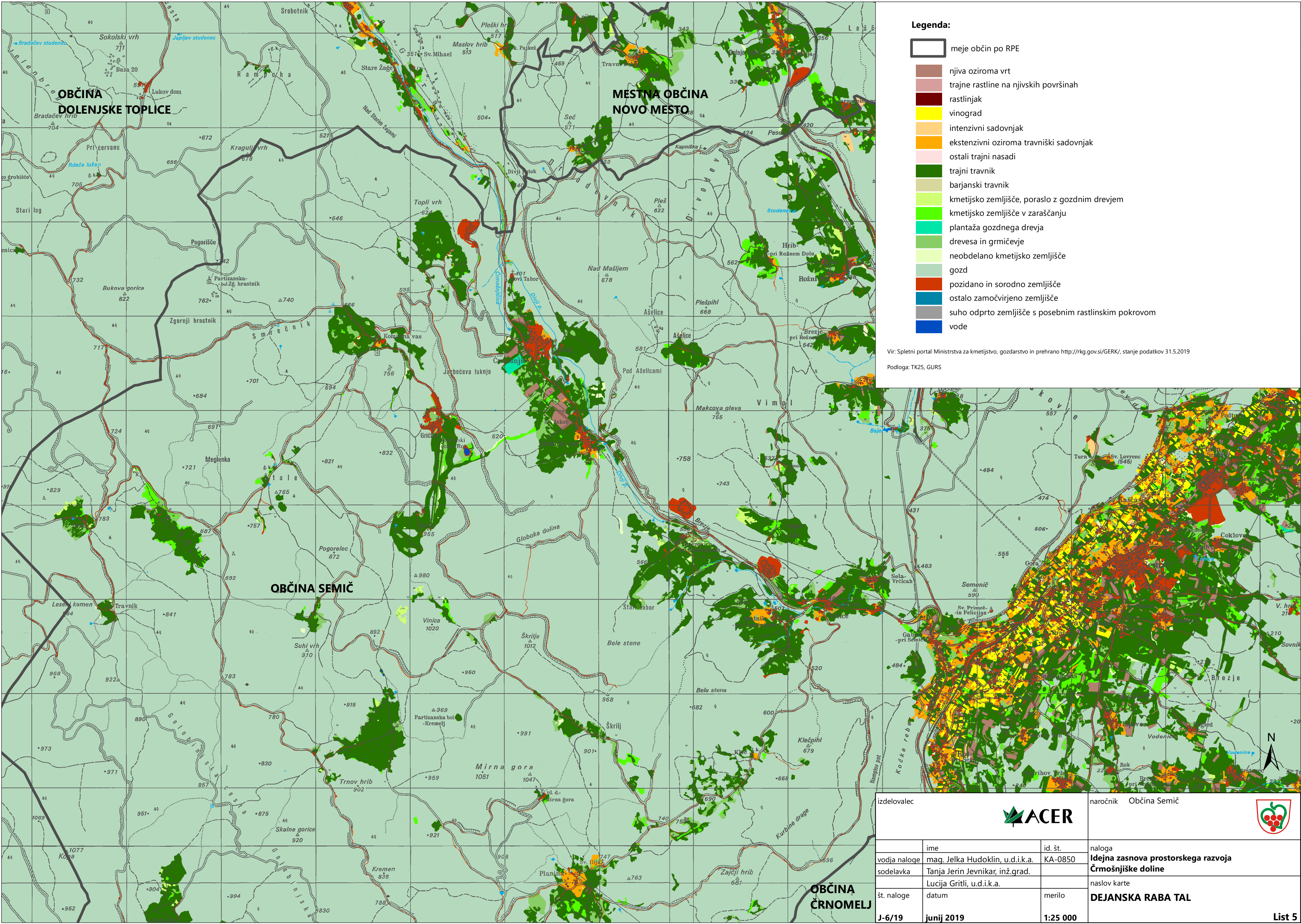
KOMUNIKACIJSKI VODI IN ENERGETSKI VODI, VODI OKOLJSKE INFRASTRUKTURE TER DRUGI GRADBENO INŽENIRSKI OBJEKTI

obstoječe	predvideno	
		ceвовodi za pitno vodo
		ceвовodi za odpadno vodo
		elektroenergetski vodi
		plinovodi
		komunikacijski vodi

Viri: - Občinski prostorski načrt Občine Semič, Uradni list RS, št. 60/13, 35/14, 53/14, 105/15, 52/16, 70/17
- Občinski prostorski načrt Občine Dolenjske Toplice, Uradni list RS, št. 90/09, 22/10, 85/11, 10/12, 54/12, 41/13, 65/13, 16/14, 84/15, 26/18
- Občinski prostorski načrt Mestne občine Novo mesto, Uradni list RS, št. 101/09, 37/10, 76/10, 77/10, 26/11, 4/12, 87/12, 102/12, 44/13, 83/13, 15/14, 18/14, 18/14, 31/14, 46/14, 16/15, 12/15, 15/17, 13/18, 13/18, 15/18, 16/18

Podloga: TK25, GURS

izdelovalec			naročnik	Občina Semič
	ime	id. št.	naloge	
	mag. Jelka Hudoklin, u.d.i.k.a.	KA-0850	Idejna zasnova prostorskega razvoja Črmošnjiške doline	
	sodelavka		naslov karte	
	Lucija Gritli, u.d.i.k.a.		OPREMLJENOST Z GOSPODARSKO JAVNO INFRASTRUKTURO - OSTALA GJI	
št. naloge	datum	merilo		
J-6/19	junij 2019	1:25 000	List 4	

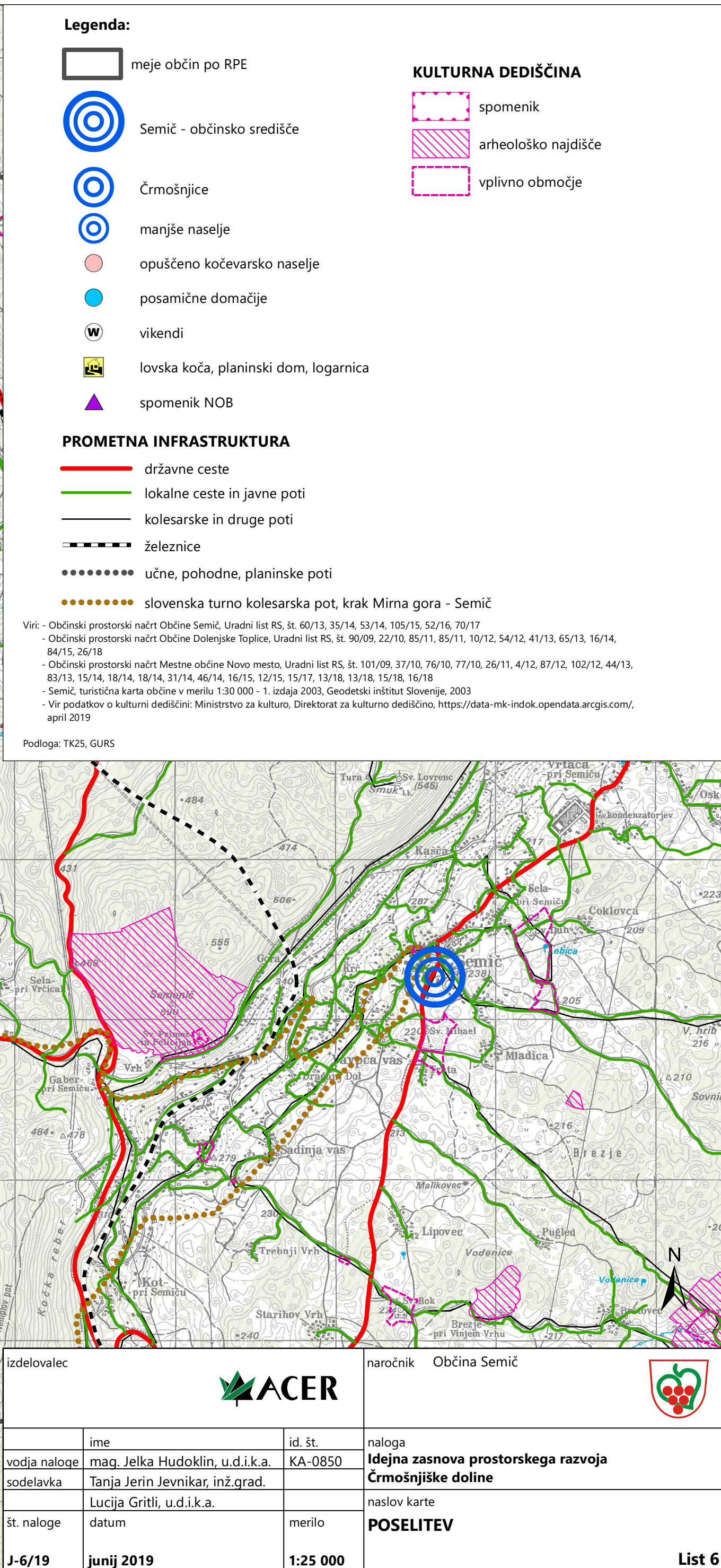
Legenda:

- meje občin po RPE
- njiva oziroma vrt
- trajne rastline na njivskih površinah
- rastlinjak
- vinograd
- intenzivni sadovnjak
- ekstenzivni oziroma travniški sadovnjak
- ostali trajni nasadi
- trajni travnik
- barjanski travnik
- kmetijsko zemljišče, poraslo z gozdnim drevjem
- kmetijsko zemljišče v zaraščanju
- plantaža gozdnega drevja
- drevesa in grmičevje
- neobdelano kmetijsko zemljišče
- gozd
- pozidano in sorodno zemljišče
- ostalo zamočvirjeno zemljišče
- suho odprto zemljišče s posebnim rastlinskim pokrovom
- vode

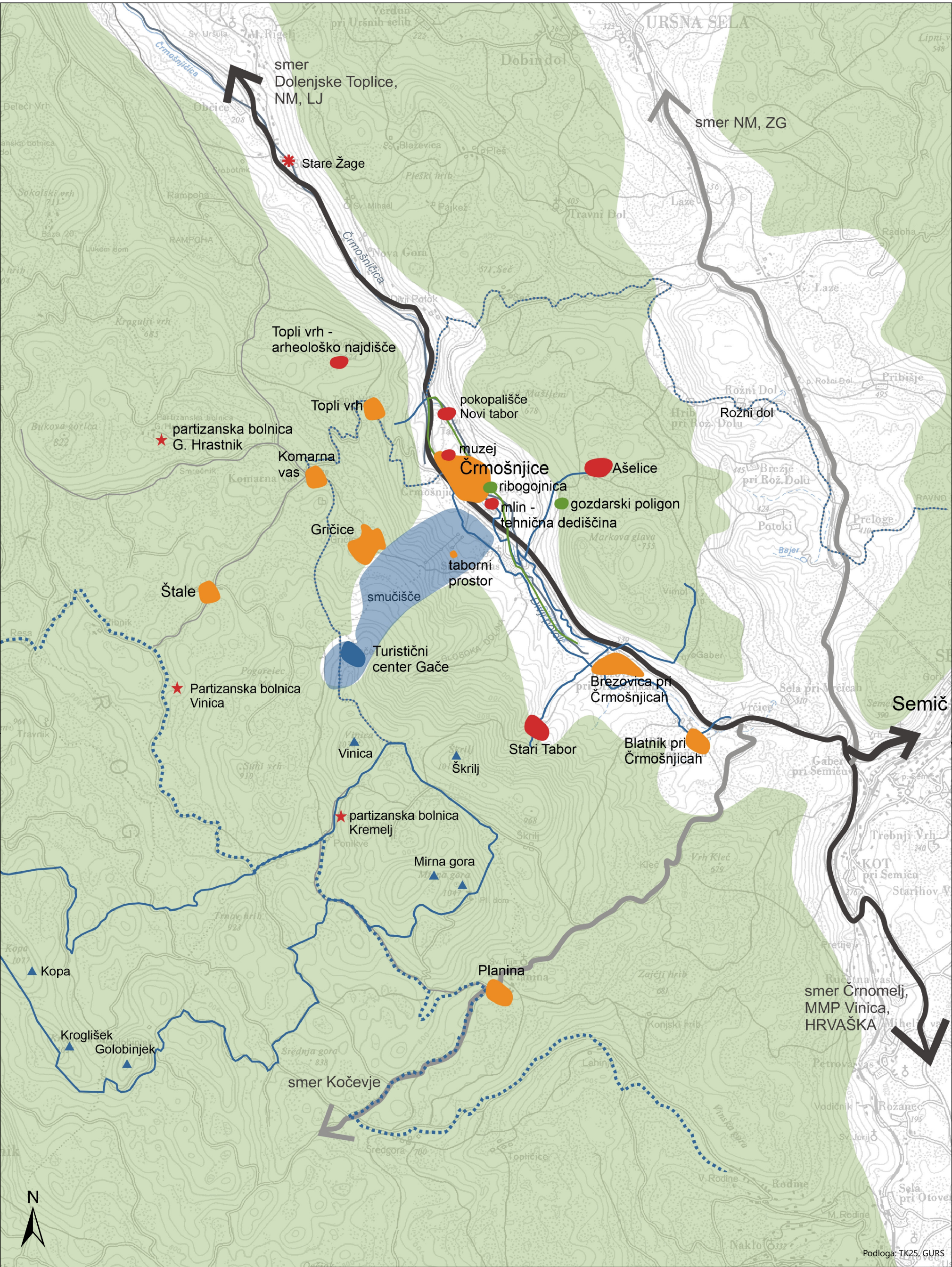
Vir: Spletni portal Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano <http://rkg.gov.si/GERK/>, stanje podatkov 31.5.2019

Podloga: TK25, GURS

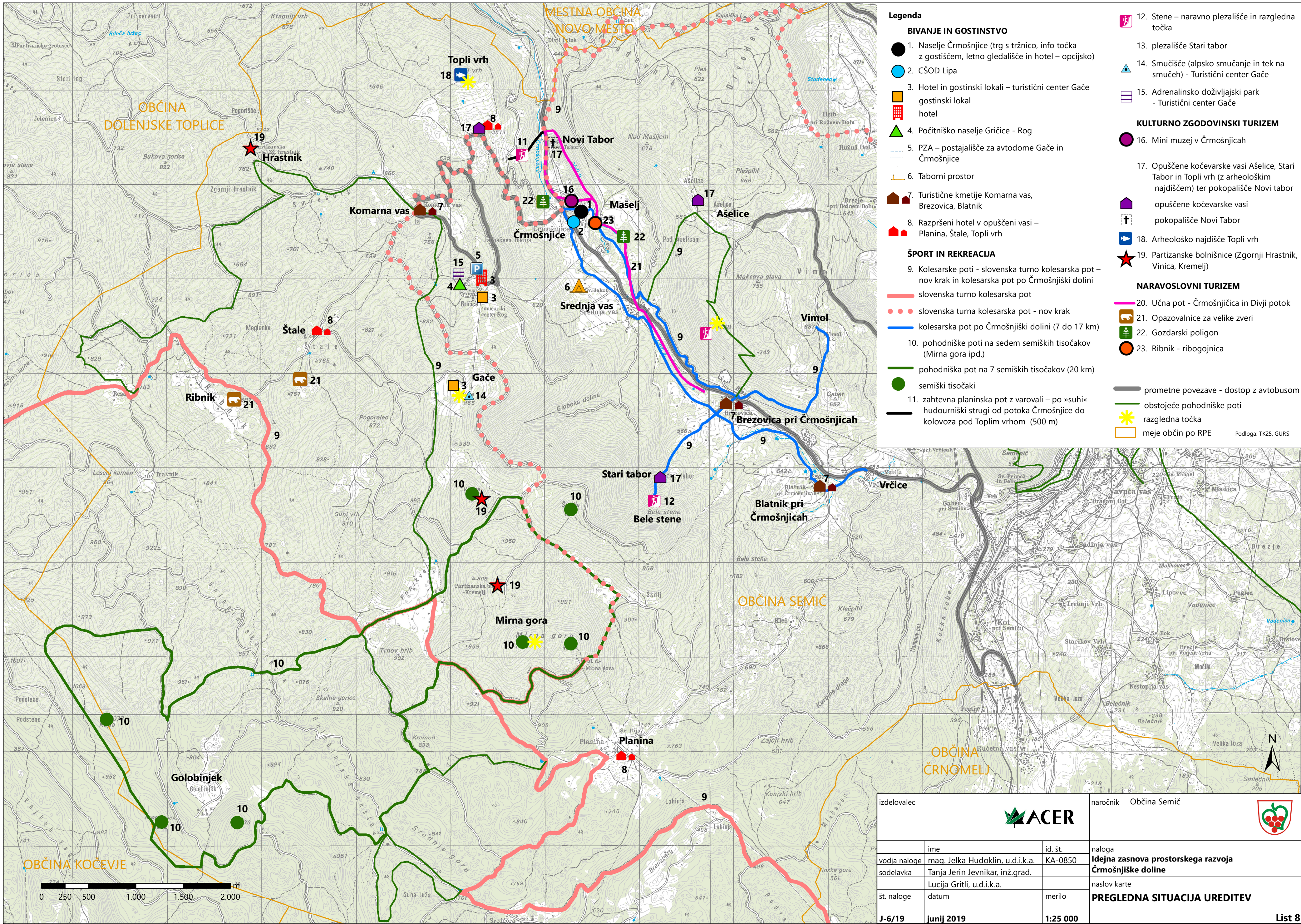
izdelovalec			naročnik Občina Semič	
ime			naloge	
mag. Jelka Hudoklin, u.d.i.k.a.			Idejna zasnova prostorskega razvoja	
Tanja Jerin Jevnikar, inž.grad.			Črmošnjiske doline	
Lucija Gritli, u.d.i.k.a.			naslov karte	
datum			DEJANSKA RABA TAL	
št. naloge			merilo	
junij 2019			1:25 000	
J-6/19			List 5	

izdelovalec			naročnik	Občina Semič	
					
	ime	id. št.	naloga		
vodja naloge	mag. Jelka Hudoklin, u.d.i.k.a.	KA-0850	Idejna zasnova prostorskega razvoja		
sodelavka	Tanja Jerin Jevnikar, inž.grad.		Črmošnjiške doline		
	Lucija Gritli, u.d.i.k.a.		naslov karte		
št. naloge	datum	merilo	POSELITEV		
J-6/19	junij 2019	1:25 000		List 6	

LEGENDA BIVANJE IN GOSTINSTVO ŠPORT IN REKREACIJA KULTURNO ZGODOVINSKI TURIZEM NARAVOSLOVNI TURIZEM	izdelovalec			naročnik Občina Semič	
	ACER				
	ime	mag. Jelka Hudoklin, u.d.i.k.a.		id. št.	naloga NARAVOSLOVNI TURIZEM
	vodja naloge	Tanja Jerin Jevnikar, inž.grad.		KA-0850	Idejna zasnova prostorskega razvoja Črmošnjiške doline
	sodelavka	Lucija Gritli, u.d.i.k.a.			naslov karte
št. naloge	datum		merilo	KONCEPT UREDITEV	
J-6/19	junij 2019		cca 1:40 000	List 7	

Legenda

BIVANJE IN GOSTINSTVO

- 1. Naselje Črmošnjice (trg s tržnico, info točka z gostiščem, letno gledališče in hotel – opcijsko)
- 2. ČŠOD Lipa
- 3. Hotel in gostinski lokali – turistični center Gače
- 4. Počitniško naselje Gričice - Rog
- 5. PZA – postajališče za avtodome Gače in Črmošnjice
- 6. Taborni prostor
- 7. Turistične kmetije Komarna vas, Brezovica, Blatnik
- 8. Razpršeni hotel v opuščeni vasi – Planina, Štale, Topli vrh

ŠPORT IN REKREACIJA

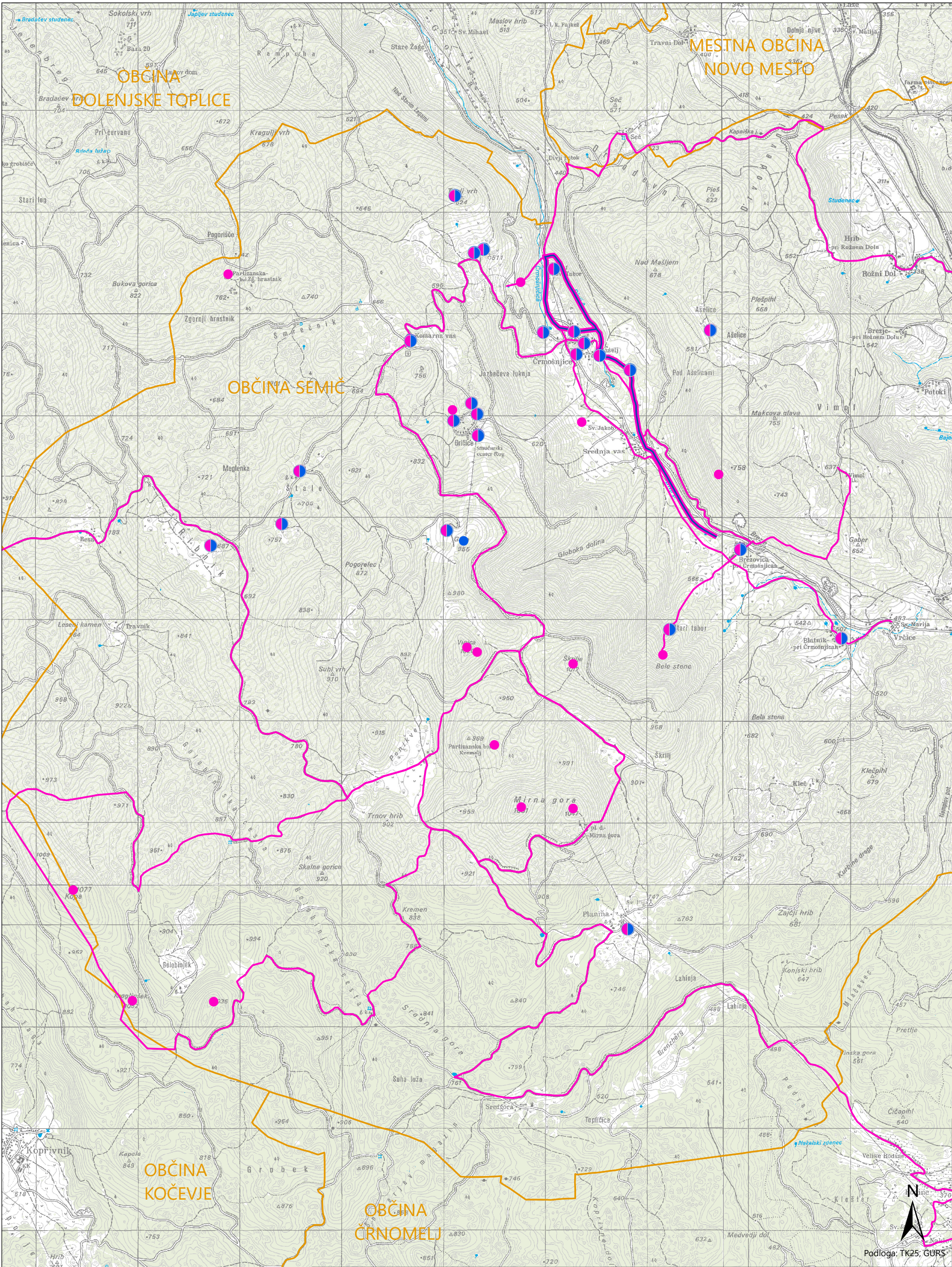
- 9. Kolesarske poti - slovenska turno kolesarska pot – nov krak in kolesarska pot po Črmošnjiški dolini
- 10. pohodniške poti na sedem semiških tisočakov (Mirna gora ipd.)
- 11. zahtevna planinska pot z varovali – po »suhi« hudourniški strugi od potoka Črmošnjice do kolovoza pod Toplim vrhom (500 m)
- 12. Stene – naravno plezališče in razgledna točka
- 13. plezališče Stari tabor
- 14. Smučišče (alpsko smučanje in tek na smučeh) - Turistični center Gače
- 15. Adrenalinsko doživljajski park - Turistični center Gače
- 16. Mini muzej v Črmošnjicah
- 17. Opuščene kočevarske vasi Ašelice, Stari Tabor in Topli vrh (z arheološkim najdiščem) ter pokopališče Novi tabor
- 18. Arheološko najdišče Topli vrh
- 19. Partizanske bolnišnice (Zgornji Hrastnik, Vinica, Kremelj)
- 20. Učna pot - Črmošnjičica in Divji potok
- 21. Opazovalnice za velike zveri
- 22. Gozdarski poligon
- 23. Ribnik - ribogojnica

NARAVOSLOVNI TURIZEM

- prometne povezave - dostop z avtobusom
- obstoječe pohodniške poti
- razgledna točka
- meje občin po RPE

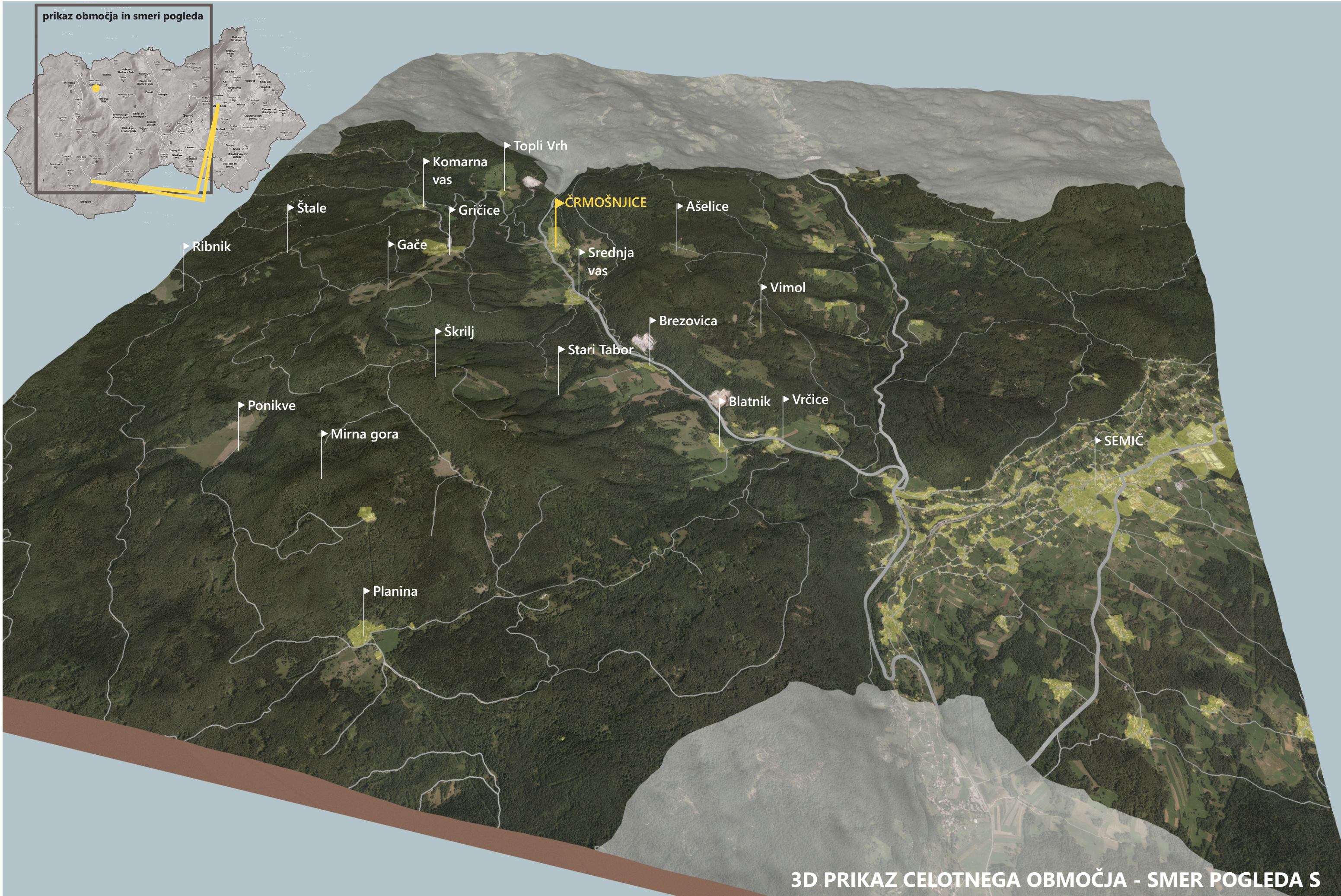
Podloga: TK25, GURS

izdelovalec			naročnik Občina Semič	
ime			naloge	
id. št.			mag. Jelka Hudoklin, u.d.i.k.a. KA-0850	
vodja naloge			Tanja Jerin Jevnikar, inž.grad.	
sodelavka			Lucija Gritli, u.d.i.k.a.	
št. naloge			datum	
merilo			naslov karte	
J-6/19			junij 2019	
1:25 000			PREGLEDNA SITUACIJA UREDITEV	
			List 8	

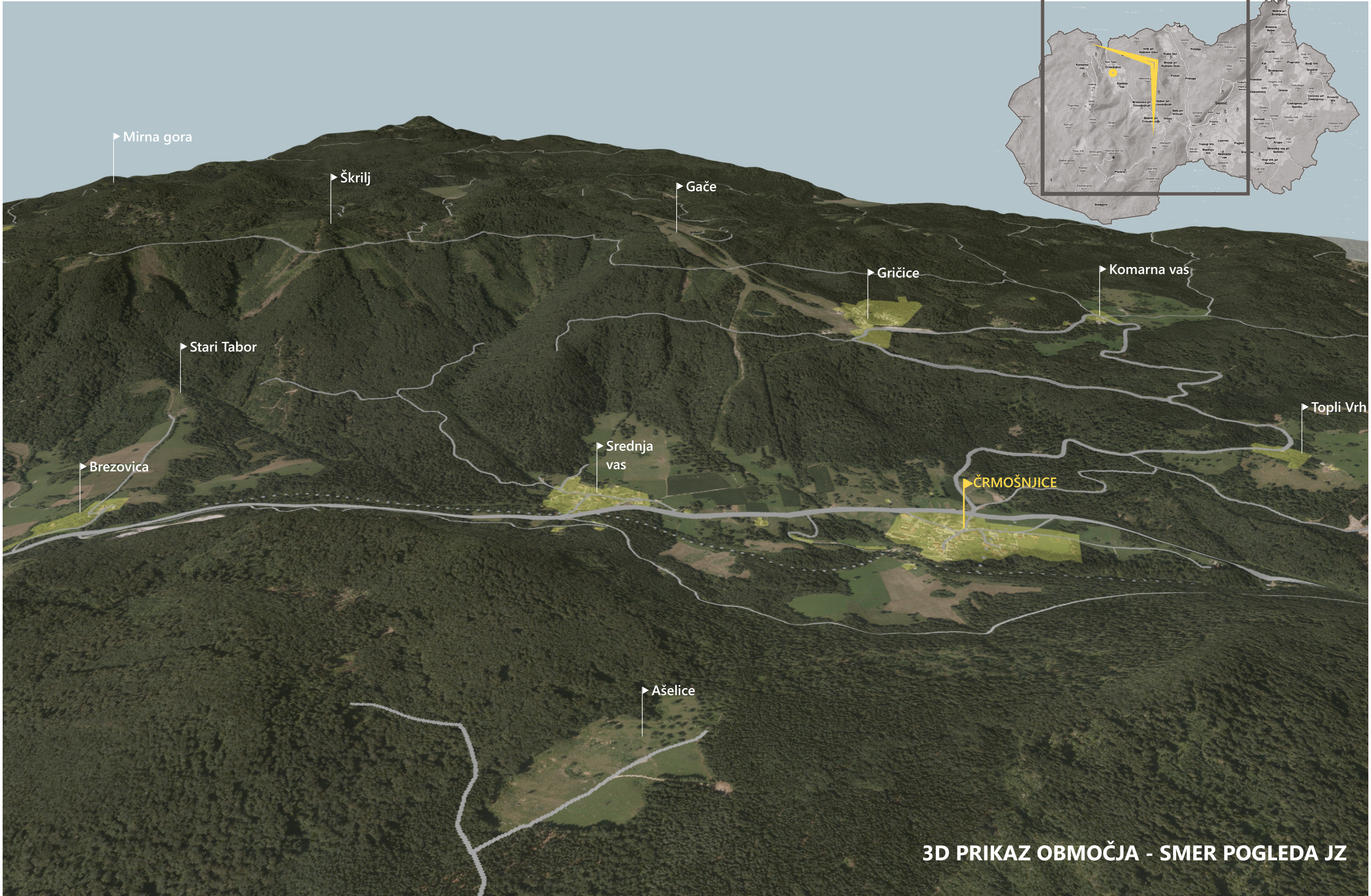

Legenda letni čas zimski čas letni čas in zimski čas meje občin po RPE	izdelovalec			naročnik Občina Semič	
	ime			nalogeNARAVOSLOVNI TURIZEM	
	vodja naloge			Idejna zasnova prostorskega razvoja	
	sodelavka			Črmošnjiške doline	
	št. naloge			naslov karte	
J-6/19			datum	PREGLEDNA SITUACIJA UREDITEV	
junij 2019			merilo	- SEZONSKO	
				List 9	

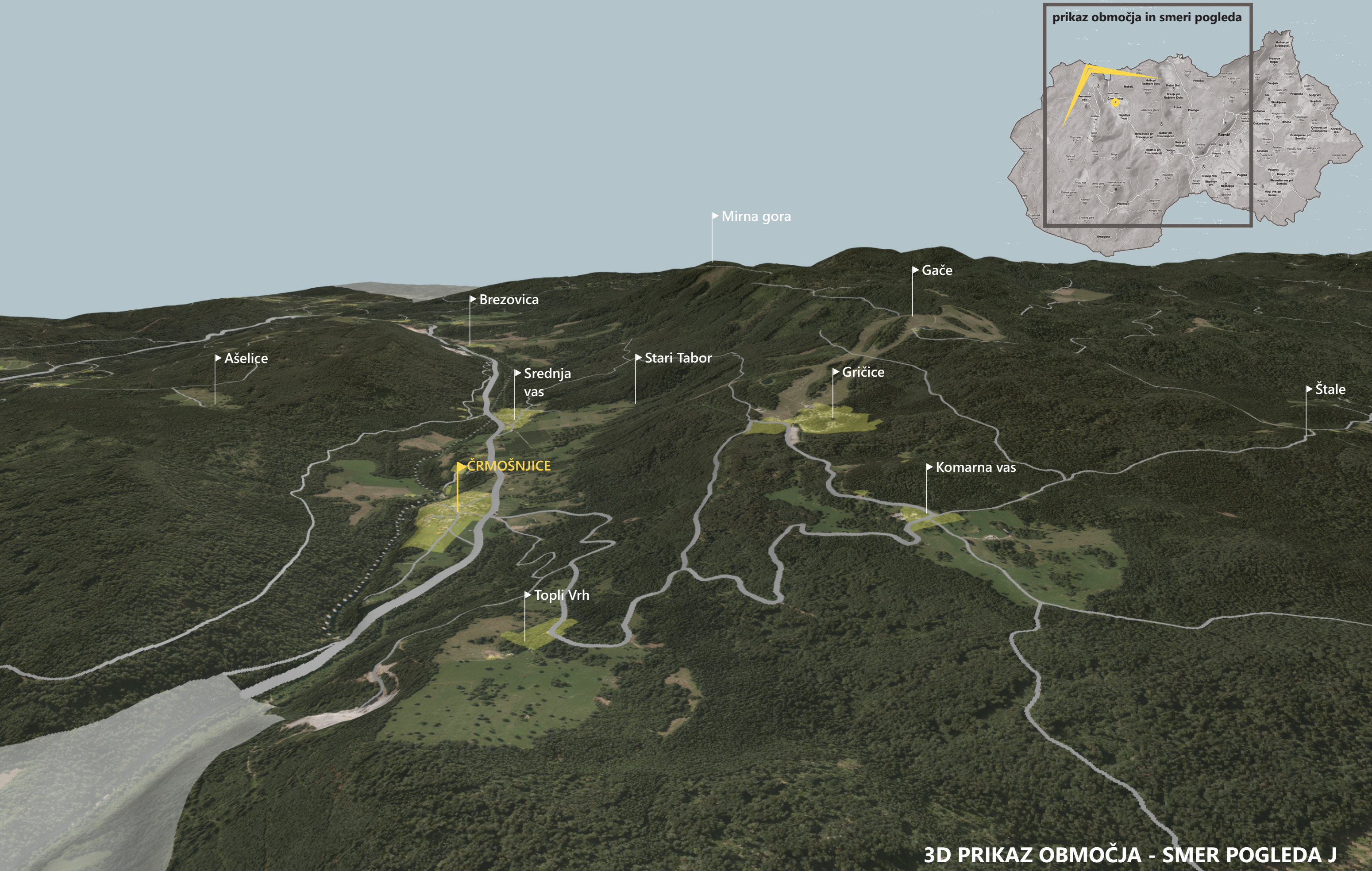
prikaz območja in smeri pogleda

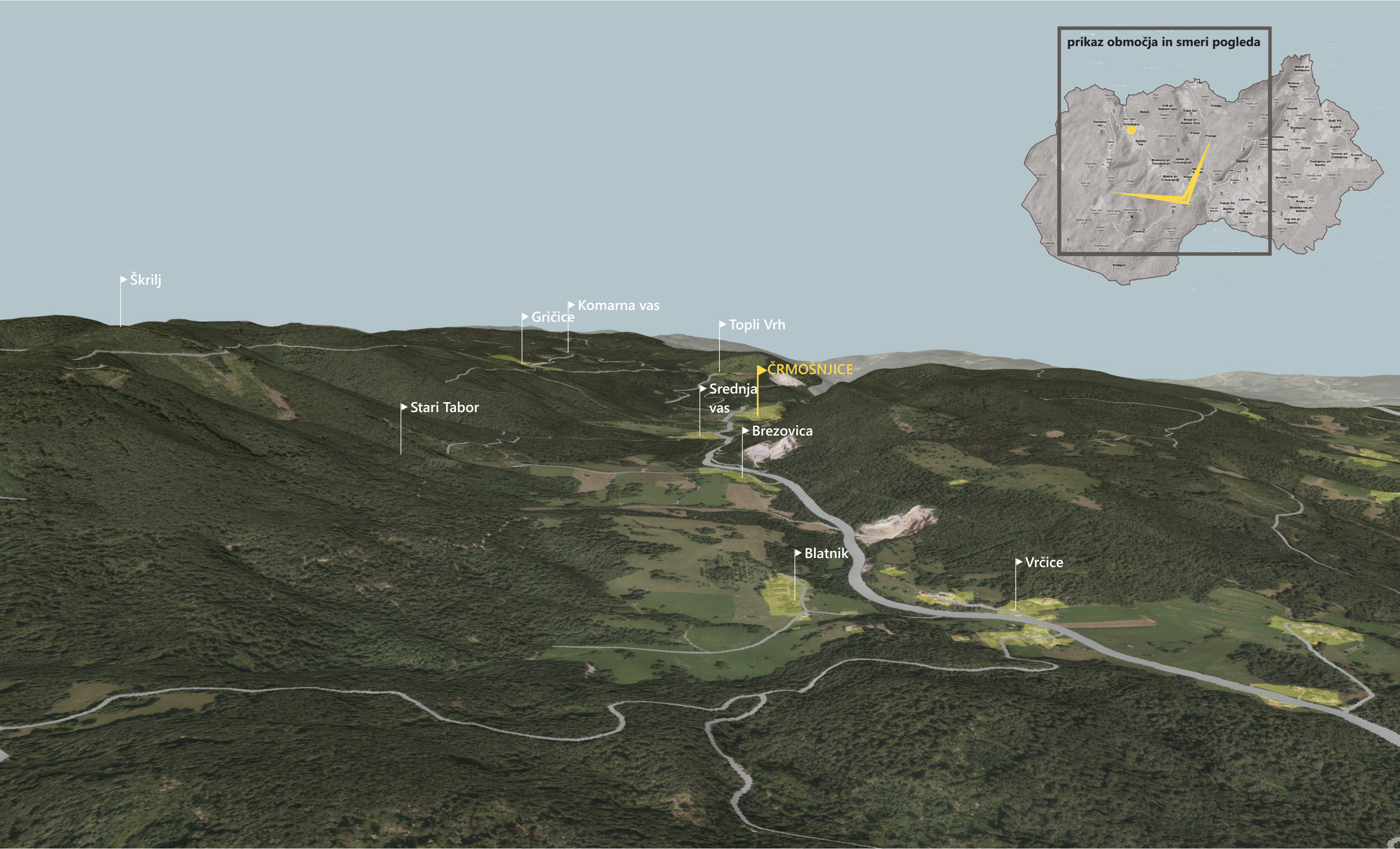
3D PRIKAZ CELOTNEGA OBMOČJA - SMER POGLEDA S

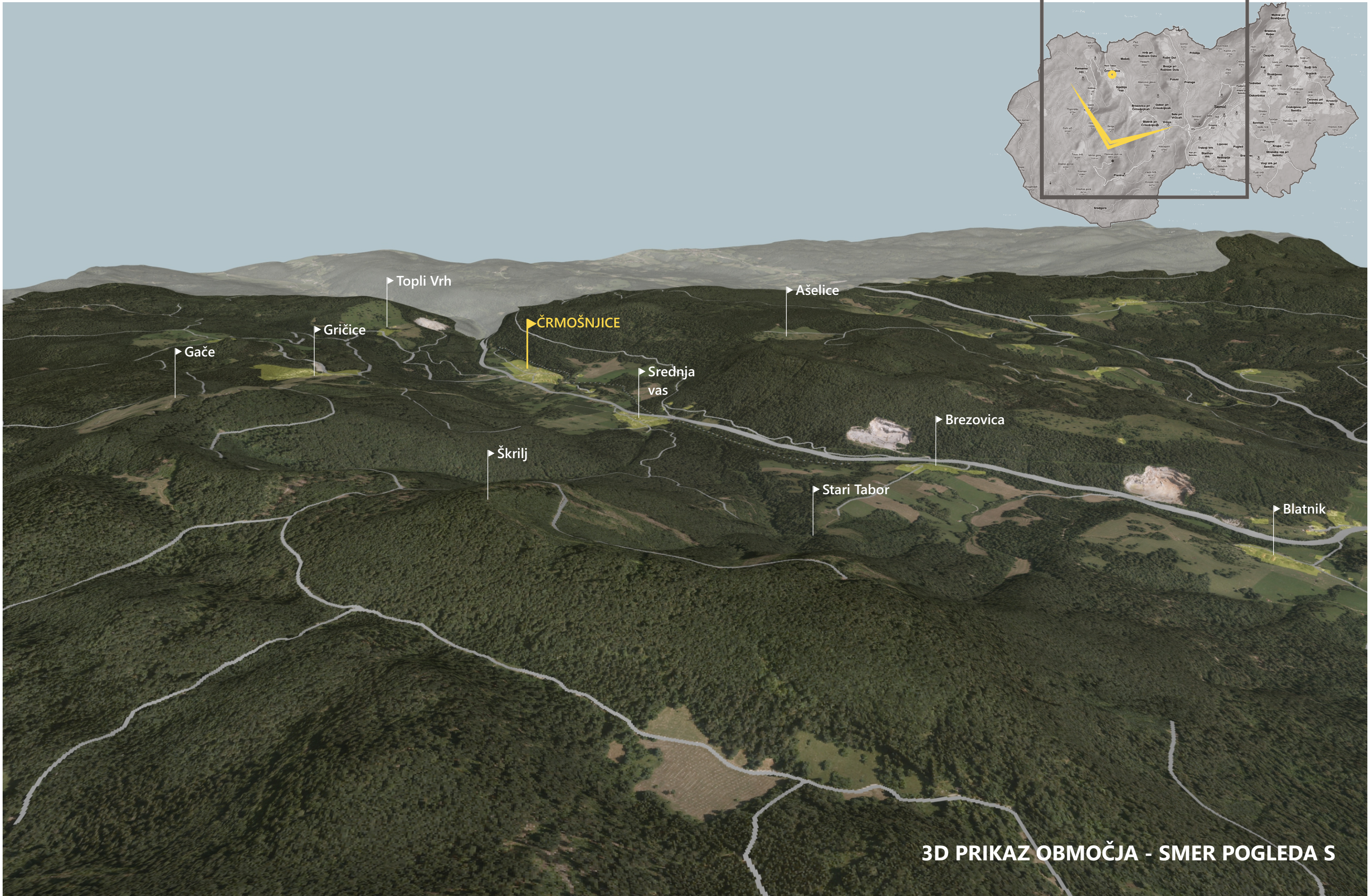
3D PRIKAZ OBMOČJA - SMER POGLEDA JZ

3D PRIKAZ OBMOČJA - SMER POGLEDA J

3D PRIKAZ OBMOČJA - SMER POGLEDA SZ

3D PRIKAZ OBMOČJA - SMER POGLEDA S